

Vuosikertomus 2002

TAPIOLA

Vuosikertomus 2002

Tapiola-ryhmän yhtiöiden viralliset tilinpäätökset ovat nähtävissä Internetissä www.tapiola.fi tai Tapiolan pääkonttorissa, Revontulentie 7, Espoo.

Vuosikertomuksia voi tilata Tapiola-ryhmän tiedotusosastolta puh. (09) 453 3730 tai sähköpostitse marianne.junkkarinen@tapiola.fi.

Reprotyö Textop Oy, Painotyö Martinpaino Oy, 2003

<i>Avaintietoja Tapiolasta</i>	4
<i>Pääjohtajan katsaus</i>	6
<i>Tapiolan hallintoelimien tehtävät</i>	8
Vahinko-Tapiola	23
Eläke-Tapiola	37
Henki-Tapiola	55
Yritysten Henki-Tapiola	69
Tapiola Omaisuudenhoito Oy	81
Tapiola Rahastoyhtiö Oy	85
Tapiola Pankki Oy	91
Tapiola-ryhmä	93
<i>Henkilöstökatsaus</i>	94
<i>Yhteiskunnallinen tulonjako</i>	97
<i>Yhteiskuntavastuu</i>	98
<i>Neuvottelukuntien jäsenet</i>	100
<i>Organisaatio</i>	108
<i>Palveluverkosto</i>	112
<i>Lukijan opas</i>	116

Tämä on Tapiola

Asiakkaat omistavat Tapiolan

Tapiola on asiakkaidensa omistama yhtiöryhmä, johon kuuluu neljä vakuutusyhtiötä, omaisuudenhoitoyhtiö, rahastoyhtiö ja vuonna 2004 avattava pankki.

Tapiolan vakuutusyhtiöiden toiminnan ylijäämä käytetään pääasiassa asiakashyvityksiin, alennuksiin ja vakavaraisuuden kartuttamiseen. Keskinäisissä vakuutusyhtiöissä vakavaraisuuden kasvattamiseenkin käytettävät varat kertyvät vakuutusnottajien hyväksi, koska he yhtiön asiakkaina ovat myös omistajia.

Tapiola-ryhmän yhtiöt

Tapiola perustettiin 18.6.1982, jolloin edeltäjäyhtiöiden hallintoneuvostot päättivät fuusioitumisesta. Tapiola-ryhmän toimiala on laajentumassa vakuutustoiminnan lisäksi säästö-, sijoittaja- ja pankkipalveluihin. Vuonna 2000 perustettiin Tapiola Omaisuudenhoito Oy ja Tapiola Rahastoyhtiö Oy ja vuonna 2002 Tapiola Pankki Oy.

Tapiolan vakuutustoimintaa harjoittavat yhtiöt ovat Keskinäinen Vakuutusyhtiö Tapiola eli Vahinko-Tapiola, Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Tapiola eli Eläke-Tapiola, Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Tapiola eli Henki-Tapiola ja Yritysten Henkivakuutus Oy Tapiola eli Yritysten Henki-Tapiola.

Vahinko-Tapiola

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Tapiolan toimialaan kuuluvat kaikki vapaaehtoiset ja lakisääteiset va-

hinkovakuutukset.

Vahinko-Tapiolan tulos vuodelta 2002 oli positiivinen. Markkinaosuus ja maksutulo kasvoivat. Vakavaraisuus säilyi erittäin korkealla tasolla, vaikka laskikin hieman edellisestä vuodesta. Vahinko-Tapiola on ajoneuvovakuuttajana maan toiseksi suurin.

Eläke-Tapiola

Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolan toimialaan kuuluvat lakisääteiset työeläke- ja yrittäjäeläkevakuutukset.

Eläke-Tapiolan tulos vuodelta 2002 kasvoi ilahduttavasti. Vaikeista sijoitusolosuhteista huolimatta yhtiön sijoitustoiminnan tulos oli onnistunut ja nettotuotot kasvoivat. Markkinaosuus oli hienoisessa kasvussa ja vakavaraisuusasema pysyi korkeana.

Henki-Tapiola ja Yritysten Henki-Tapiola

Tapiolan henkivakuutusyhtiöissä hoidetaan yksilölliset eläkevakuutukset, ryhmäeläkevakuutukset, yksilölliset henkivakuutukset ja vapaamuotoiset ryhmähenkivakuutukset.

Henki-Tapiolan ja sen konserniin kuuluvan Yritysten Henki-Tapiolan maksutulo kasvoi ja markkina-asema vahvistui. Emoyhtiöiden tulokset olivat positiiviset, mutta konsernin tulos painui hieman tappiolle.

Avainluvut

Tapiola-ryhmän vakuutus konsernien yhteenlasketut luvut

	2002 milj.euroa	2001 milj.euroa	Muutos %
Liikevaihto	2 296,5	2 218,5	3,5
Vakuutusmaksutulo	1 637,0	1 535,6	6,6
Sijoitustoiminnan nettotuotto	266,0	524,3	- 49,3
Korvauskulut	1 340,8	1 316,5	1,8
Liikekulut	154,6	143,2	8,0
Sijoitukset, kirjanpitoarvoin	8 040,6	7 541,3	6,6
Sijoitukset, käyvin arvoin	8 825,4	8 293,1	6,4
Oma pääoma	291,9	279,4	4,5
Vakuutustekninen vastuvelka	8 003,8	7 545,9	6,1
Taseen loppusumma	8 538,9	8 036,0	6,3

Tapiola Omaisuudenhoito Oy ja Tapiola Rahastoyhtiö Oy

Uusien yhtiöiden tehtävät jakautuvat siten, että Tapiola Rahastoyhtiö Oy harjoittaa sijoitusrahasto-toimintaa ja vastaa sijoitusrahastojen hallinnosta. Yhtiö on sataprosenttisesti Tapiola Omaisuudenhoito Oy:n omistama tytäryhtiö. Tapiola Omaisuudenhoito tarjoaa varainhoitopalveluja, ja se on Tapiola-ryhmän omistama. Yhtiö hoitaa Vahinko-, Henki- ja Yritysten Henki-Tapiolan arvopaperisijoitukset.

Tapiola Omaisuudenhoito Oy:n hallinnoimat varat olivat vuoden lopussa 2 933,8 miljoonaa euroa ja Tapiola Rahastoyhtiö Oy:n rahastopääomat nousivat noin 310,9 miljoonaan euroon ja markkinaosuus lähes kaksinkertaistui.

Tapiolan yhteistyökumppanit

Kotimaassa Tapiola on yhteistyössä Keskinäisen Vakuutusyhtiön Turvan kanssa. Sopimuksen mukaan Turva myy asiakkailleen omien vahinkovakuutuksiansa ohella Tapiolan työeläkevakuutuksia ja vapaaehtoisia henki- ja eläkevakuutuksia.

Pohjoismaista yhteistyötä tehdään tietojenvaihdon ja projektien muodossa ruotsalaisen Länsförsäkringarin ja norjalaisen Gjensidige NORin kanssa.

Tapiolan muut merkittävimmät ulkomaiset yhteistyökumppanit ovat bermudalaiseen XL Capital-ryhmittymään kuuluva XL Insurance Global Risk ja italialainen Generali. Lisäksi yhteistyötä tehdään Credit Suisse -ryhmään kuuluvan Winterthur Swiss Insurance Companyn kanssa.

Itäisessä Euroopassa toimivia kumppaneita ovat virolainen Salva, saksalaiseen München Re -ryhmittymään kuuluva Ergo sekä Venäjällä lisäksi Ingosstrakh.

Tapiola-ryhmän vakavaraisuus säilyi

E pävakaa toimintaympäristö merkitsee haasteita erityisesti toimialalle, jonka tehtävänä on edistää asiakkaiden taloudellista turvaa. Poliittinen epävarmuus lisääntyi vuonna 2002 Irakin kriisin kärjistyessä. Kansainvälisessä taloudessa epävarmuus on vallinnut kuitenkin jo useampia vuosia. Yhdysvaltojen kulutusta kiihdyttämään pyrkineet alhaiset korot ja teknologiakuplan puhkeamisen romahduttamat pörssikurssit ovat saattaneet vakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnan koetukselle niin Suomessa kuin kansainvälisestikin. Myös vakuutustoiminnan kannattavuutta on koeteltu laajasti, kun terrorismin ja luonnonkatastrofien rasitteet ovat näkyneet kohonneina jälleenvakuutushintoina kaikkialla, myös Suomessa. Tulevat vuodet merkinnevät totuttua suurempia haasteita vakuutusyhtiöiden taloudellisten riskien hallinnalle. Yhtiöiden sekä yhtiöryhmien toiminnan kehittäminen jatkuu vilkkaana samalla, kun sekä vakuutus- että sijoitusriskeihin liittyvät haasteet pysyvät suurina.

Tapiola-ryhmän tavoitteena on kehittyä mahdollisimman vakaasti. Vakavaraisuuden tason pitäminen hyvänä on keskeinen osa vakautta. Vuoden 2002 vakavaraisuustavoitteissa onnistuttiin olosuhteet huomioon ottaen erinomaisesti. Yhtiöryhmän kaikki yhtiöt ovat vakavaraisuudeltaan alansa kärkeä. Osakemarkkinoista johtuen yhtiöryhmän yhteenlasketut vuositulokset eivät nousseet lähellekään huippuvuosien tasoa, mutta vakuutusalan yleiseen kehitykseen nähden voi yhtiöryhmän tuloksiin olla tyytyväinen. Asiakkaiden määrä ja uskollisuus jatkoivat suotuisaa kehitystään.

Toimintaympäristömme pitkän aikavälin haasteet

perustuvat mitä suurimmassa määrin ikärakennemuutosten aiheuttamiin ongelmiin Suomessa, koko Euroopassa ja kaikissa OECD-maissa. On aivan selvää, että taloudellisten riskien hallinnan tarve on yleisesti kasvava. Tämä kannustaa meitä tapiolalaisia kehittämään toimintaamme pitkäjänteisesti asiakkaiden tarpeiden edellyttämällä tavalla.

Tapiola-ryhmällä on pitkät perinteet talouden hallinnassa alkaen vuodesta 1857, jolloin lähinnä omaisuutta palovahingoilta turvaava vahinkovakuutus sai alkunsa. Vuonna 1920 käynnistyi perheitä turvaava henkivakuutustoiminta ja vuonna 1962 vanhuutta ja työkyvyttömyyttä turvaava lakisääteinen työeläkevakuutustoiminta.

Ikääntyvän väestön asettamat haasteet korostavat pitkäaikaiseen säästämiseen liittyvien palvelujen kehittämisen tarvetta. Tapiola-ryhmä on vastannut tähän käynnistämällä vuonna 2000 omaisuudenhoito- ja rahastoyhtiötoiminnat, jotka ovat lähteneet hyvin alkuun. Haastavasta toimintaympäristöstä huolimatta Tapiolan uudet yhtiöt olivat toisena toimintavuotenaan taloudellisesti jopa hieman edellä tavoitteita. Laadulliset arviot niiden toiminnasta ovat olleet niin ikään hyvät.

Tapiolan hallintoneuvostot tekivät 4.4.2002 merkittävän päätöksen ryhmän toiminnan laajentamisesta myös pankkitoimintaan. Tapiola Pankki Oy perustettiin 10.6.2002, ja sen osakkaiksi tulivat Vahinko-Tapiola 74,5 prosenttiin osuudella, henkilyhtiöt merkitsivät yhteensä 20 prosenttia, Eläke-Tapiola 5 prosenttia ja Tapiola Omaisuudenhoito Oy 0,5 prosenttia. Tapiola Pankin palvelut suurelle yleisölle käynnistetään vuoden 2004 alkukuukausina. Pank-

ki täydentää Tapiola-ryhmän palveluja saumattomasti. Muut säästö- ja sijoittajapalvelumme muodostavat sen kanssa tärkeän kokonaisuuden.

Muutos kohti finanssitaloa on otettu vastaan toiveikkaasti. Sekä asiakkaat että henkilökunta ovat antaneet myönteisen palautteen, ja palvelujen laajentumista odotetaan innostuneen ilmapiirin vallitessa.

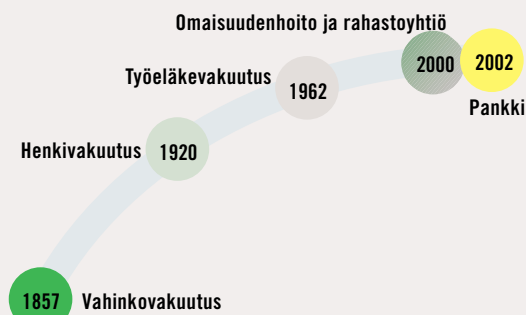
Liiketoiminnan riskien onnistuneen hallinnan myötä Tapiola-ryhmä on voinut keskittyä pitkäjänteiseen kilpailuetujen rakentamiseen, joka perustuu ryhmän sisäiseen yhteistyöhön. Tämä on edellyttänyt yhtiöryhmän hallinnointi- ja johtamisjärjestelmien jatkuvaa kehittämistä sekä finanssipalveluihin liittyvän osaamispuheen laajentamista. Samalla Tapiola-ryhmä on kehittynyt ilahduttavalla tavalla myös arvokkaimman pääomamme eli henkilöstön arvostamana työpaikkana.

Eri finanssiryhmät kehittävät toimintaansa erilaisin painotuksin, mikä onkin luonnollista. Yhtä tärkeää on, että asiakkaat tekevät ratkaisunsa omista intresseistään lähtien. Se on markkinataloutta parhaimmillaan. Keskinäisyydestä on muodostunut Tapiola-ryhmälle kilpailuetu. Vastuullinen toiminta – ”vastuu yli huomisen” niin kuin tunnuslauseemme kuuluu – on myös tulevaisuudessa se johdonmukainen linja, jolle Tapiola asiakkaitensa omistamana rakentaa tulevaisuutensa. Tätä toimintatapaa vahvistaa tekemämme yhteiskuntavastuun periaatteiden määrittely. Toimiminen määriteltyjen periaatteiden mukaisesti luo vahvan pohjan yhtiöryhmän toiminnan kehittämiseksi.

Haluan kiittää lämpimästi jokaista yhtiöidemme henkilöstöön kuuluvaa tapiolalaista sekä myös vakuutusdustajia Tapiolan hyväksi tehdystä työstä vuonna 2002. Olemme lähteneet hyvin eväin mielenkiintoiselta näyttävään vuoteen 2003.

Yhtiöryhmän ylimmässä johdossa tapahtui merkittävä muutos. Lähes 37 vuotta yhtiöryhmää monissa keskeisissä tehtävissä palvellut Tapiola-ryhmän hallitusten varapuheenjohtajan Pertti Heikkalan siirtyessä eläkkeelle 1.4.2003. Hänen tilalleen Vahinko-Tapiolan ja henkivakuutusyhtiöiden hallitusten varsinaiseksi jäseneksi ja Eläke-Tapiolan hallituksen varajäseneksi sekä yksityistalouselohkosta vastaavaksi yhtiöryhmän johtajaksi hallintoneuvostot nimittivät Juhani Heiskasen ja yhtiöiden hallitusten varapuheenjohtajaksi yhtiöryhmän johtajan

Tapiolan historian vuodet

Pankki, säästö- ja sijoittajapalveluiden kehitys

Tom Liljeströmin, joka on toiminut jo Eläke-Tapiolan hallituksen varapuheenjohtajana. Kiitän vakuutusneuvos Pertti Heikkalaa mittavasta ja laadukkaasta työstä Tapiola-ryhmän hyväksi.

Hallinnon ja neuvottelukuntien jäseniä kiitän yhtiöryhmän tulevaisuuden hyväksi tehdystä arvokkaasta työstä.

Asmo Kalpala
Espoossa 10.3.2003

Tapiolan hallintoelimien tehtävät

*Vakuutuksenottajat
ovat yhtiön osakkaita*

Tapiolan hallintomalli perustuu omistaja-asiakkuuteen. Tapiolan osakkaita ovat vakuutuksenottajat ja takuusuuksien omistajat sekä Eläke-Tapiolassa vakuutetut vakuutuskohtaisesti yhdessä. Kaikki takuusuuudet, jotka kussakin Tapiolan keskinäisessä vakuutusyhtiössä tuottavat ääniä alle 5 % kokonaäänimäärästä, ovat ryhmän keskinäisten yhtiöiden omistuksessa. Myös ryhmän osakeyhtiömuotoisten vakuutus- ja rahoitusalan yhtiöiden kaikki osakkeet ovat muiden Tapiola-ryhmään kuuluvien yhtiöiden omistuksessa.

Vakuutuksenottajat käyttävät päätösvaltaansa yhtiökokouksessa. Kaikilla on vähintään yksi ääni ja lisä-ääniä vakuutusmaksujen (Vahinko-Tapiola ja Eläke-Tapiola) tai henkivakuutusäästöjen (Henki-Tapiola) mukaan. Lisäksi Eläke-Tapiolassa vakuutettujen äänioikeutta käyttää vakuutettujen valitsema edustaja, joita voi olla vain yksi kutakin TEL-perusvakuutusta kohti. Yhtiökokous valitsee hallintoneuvoston jäsenet, tilintarkastajat, päättää tuloslaskelman ja taseen vahvistamisesta sekä vastuuvapaudesta hallintoelinten jäsenille ja toimitusjohtajalle. Yhtiökokous päättää myös yhtiöjärjestyksen muutoksesta, sulautumisesta ja vakuutuskannan tai sen osan luovuttamisesta tai vastaanottamisesta.

*Hallintoneuvoston
toimivalta on laaja*

Yhtiökokoukset valitsevat vakuutuksenottajien ja hallintoneuvostojen yhteistyövaliokunnan ehdotusten perusteella kullekin vakuutusyhtiölle hallintoneuvoston. Nykyisin Vahinko-Tapiolan hallintoneuvostoon

kuuluu 26, Henki-Tapiolan 15, Yritysten Henki-Tapiolan 17 ja Eläke-Tapiolan hallintoneuvostoon 28 jäsentä. Valittaessa hallintoneuvostojen jäseniä pyritään siihen, että kokoonpanot vastaisivat kunkin yhtiön asiakaskannan rakennetta asiakaslohkoittaisen ja alueellisen maksutulojakauman mukaan. Lisäksi huomioidaan esteellisyysperiaatteet. Työeläkevakuutusyhtiölain mukaan Eläke-Tapiolan hallintoneuvoston jäsenmäärästä on vähintään puolet valittava keskeisten työnantajia ja palkansaajia edustavien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Työnantajien ja palkansaajien ehdottamista henkilöistä valittavia edustajia on oltava yhtä monta, 7 ja 7.

Hallintoneuvostojen tehtävänä on

- valvoa hallituksen ja toimitusjohtajan hoitamaa yhtiön hallintoa
- antaa varsinaiselle yhtiökokoukselle lausuntonsa tilinpäätöksen ja tilintarkastuskertomuksen johdosta
- päättää hallituksen jäsenten ja varajäsenten lukumäärästä
- valita ja vapauttaa hallituksen jäsenet, varajäsenet, puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä määrätä jäsenten palkkiot ja matkakustannusten korvausperiaatteet
- päättää asioista, jotka koskevat toiminnan huomattavaa supistamista tai laajentamista taikka yhtiön organisaation olennaista muuttamista
- Eläke-Tapiolan hallintoneuvosto vahvistaa myös työeläkevakuutusyhtiölain mukaisesti vuosittain yhtiön varojen sijoittamista koskevan suunnitelman laattimisperiaatteet

- Hallintoneuvosto voi lisäksi antaa hallitukselle ohjeita asioissa, jotka ovat laajakantoisia tai periaatteellisesti tärkeitä. Tällaisena asiana Tapiolassa pidetään mm. ohjeen antamista takuusuuksiin perustuvan äänivallan käytöstä toisen Tapiola-ryhmään kuuluvan yhtiön yhtiökokouksessa.

Hallintoneuvostojen yhteistyövaliokunta valvoo koko Tapiola-ryhmän toimintaa

Tapiolan hallintoneuvostojen puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat kuuluvat hallintoneuvostojen yhteistyövaliokuntaan, josta on määräys kunkin yhtiön yhtiöjärjestyksessä. Hallintoneuvostot vahvistavat yhteistyövaliokunnalle työjärjestyksen. Sen mukaisesti yhteistyövaliokunta valmistelee hallintoneuvoston kokouksessa käsiteltäviä asioita ja tekee päätösehdotuksia hallintoneuvostoille. Se valvoo hallintoneuvostolle raportoiden hallituksen, pääjohtajan ja toimitusjohtajan toimintaa ja saa tätä varten tarvitsemansa raportit. Se valmistelee ja tekee yhtiökokoukselle päätösehdotuksen hallintoneuvoston jäsenten valitsemiseksi. Tässä asiassa hallintoneuvoston puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja eivät ota osaa päätösehdotuksen tekemiseen edustamansa hallintoneuvoston osalta.

Hallintoneuvostojen yhteistyövaliokunta ei ole yhtiöoikeudellinen elin eikä sillä ole näin päätösvaltaa, vaan päätökset tehdään hallintoneuvostoissa. Tehtäessä päätösehdotuksia sen sisällöstä päättää kunkin hallintoneuvoston osalta sen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja. Yhteistyövaliokunta valitsee hallintoneuvostojen puheenjohtajista itselleen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vuodeksi kerrallaan.

Lukuun ottamatta Yritysten Henki-Tapiolaa ryhmän osakeyhtiömuotoisilla yhtiöillä ei ole hallintoneuvostoa.

Hallitus huolehtii yhtiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä yhtiöryhmän palveluista eri asiakasryhmille

Hallintoneuvostot valitsevat kullekin yhtiölle oman hallituksen. Ne valitsevat myös hallituksen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Nykyisin hallituk-

siin Eläke-Tapiolaa lukuun ottamatta kuuluu 4 varsinaista jäsentä ja 4 varajäsentä. Nämä hallitukset muodostuvat yhtiöiden toimivasta johdosta. Hallituksen varsinaiset jäsenet ovat päätoimisia ja samoja sekä Vahinko-Tapiolassa että Tapiolan henkivakuutusyhtiöissä. Hallitusten puheenjohtajana toimii Tapiolan pääjohtaja. Varsinaisilla jäsenillä on hallitustehtäviensä lisäksi vastuu yhtiöryhmän palveluista eri asiakasryhmille: yksi vastaa palveluista yksityistalouksille, toinen palveluista yrityksille, suurasiakkaille ja yhteisöille ja kolmas palveluista pankki-, säästö- ja sijoittaja-asiakkaille.

Eläke-Tapiolan hallitukseen kuuluu 12 varsinaista jäsentä ja 4 varajäsentä. Työeläkevakuutusyhtiölain mukaan vähintään puolet hallituksen jäsenmäärästä on valittava keskeisten työnantajia ja palkansaajia edustavien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Työnantajien ja palkansaajien ehdottamista henkilöistä valittuja edustajia on oltava yhtä monta, 3 ja 3 sekä varajäseniä 1 ja 1. Hallituksen puheenjohtajana toimii Tapiolan pääjohtaja ja varapuheenjohtajana palveluista yrityksille, suurasiakkaille ja yhteisöille vastaava yhtiöryhmän johtaja. Edellä mainittujen lisäksi hallitukseen kuuluu omistaja-asiakkaiden edustajia ja yhteistyöyhtiö Turvan, joka on keskinäinen vahinkovakuutusyhtiö, toimitusjohtaja.

Hallituksen tehtävänä on huolehtia yhtiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallituksen tulee myös huolehtia kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallitus vahvistaa yhtiön strategiasuunnitelman ja toimintaperiaatteet, vuosittaisen toimintasuunnitelman ja budjetin sekä valvoo niiden toteuttamista. Hallitus vahvistaa suurimmat vahinkomäärät, joista yhtiö saa ilman jälleenvakuutusta mennä vastuuseen ja vahvistaa jälleenvakuutusturvan hankintapolitiikan. Hallitus vahvistaa myös sijoitussuunnitelman ja riskienhallintasuunnitelman. Palvelujen kehittäminen omistaja-asiakkaille, sijoitusasiat ja riskien hallinta korostuvat keskinäisen vakuutusyhtiön hallituksen työskentelyssä.

Tapiola Pankki Oy:llä, Tapiola Omaisuudenhoito Oy:llä ja Tapiola Rahastoyhtiö Oy:llä on kullakin omat hallituksensa. Hallitukset valitaan näiden yhtiöiden yhtiökokouksissa.

Toimitusjohtaja hoitaa yhtiön asioita hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti

Hallitukset ovat valinneet kullekin vakuutusyhtiölle oman toimitusjohtajansa lukuun ottamatta Yritysten Henki-Tapiolaa, jonka toimitusjohtajana toimii emoyhtiön, Henki-Tapiolan toimitusjohtaja. Toimitusjohtajalla kuten myös hallituksen jäsenillä tulee vakuutusyhtiölain mukaan olla sellainen yleinen vakuutustoiminnan tuntemus, kun vakuutusyhtiön toiminnan laatuun ja laajuuteen katsoen on tarpeellinen. Työeläkevakuutusyhtiön toimitusjohtajalta edellytetään riittävää työeläkevakuutustoiminnan, sijoitustoiminnan ja liikkeenjohdon tuntemusta.

Tapiola Pankki Oy:llä, Tapiola Omaisuudenhoito Oy:llä ja Tapiola Rahastoyhtiö Oy:llä on kullakin oma toimitusjohtajansa.

Neuvottelukunnat edustavat omistaja-asiakkaita

Hallintoneuvostojen lisäksi Tapiolan asiakkaat ovat edustettuina Tapiolan toiminnassa myös neuvottelukuntajärjestelmän kautta. Tapiolalla on 20 alueellista neuvottelukuntaa, joihin kuuluu 9-15 jäsentä sekä lisäksi 12-jäseniset Pk-yritysten neuvottelukunta ja Maa- ja metsätalouden neuvottelukunta. Ne toimivat asiakaskunnan ja yhtiön välisenä hallintoa täydentävänä vuorovaikutuskanavana.

Tapiolan hallinto

Hallintoneuvostojen yhteistyövaliokunta

Ilkka Brotherus (s. 1951)

Yhteistyövaliokunnan puheenjohtaja.

Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolan hallintoneuvoston puheenjohtaja.

Kauppätieteiden maisteri, Sinituote Oy:n toimitusjohtaja vuodesta

1988, YIT-Yhtymä Oy:n hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2002, Ameriyhtymä Oy:n hallituksen varapuheenjohtaja vuodesta 2002.

Tuula Entelä (s. 1955)

Yhteistyövaliokunnan varapuheenjohtaja.

Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön Tapiolan hallintoneuvoston puheenjohtaja.

Ekonomi, oikeustieteen kandidaatti, Sato-Yhtymä Oy:n sijoitusjohtaja

vuodesta 1997, Helsingin Osuuskauppa HOK:in hallituksen varapuheenjohtaja vuodesta 1996, Suomen Osuuskauppojen Keskusliitto SOKL r.y.:n hallituksen jäsen vuodesta 2002.

Jouko Havunen (s. 1947)

Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön Tapiolan hallintoneuvoston varapuheenjohtaja.

Kauppätieteiden lisensiaatti, Vaasan yliopiston Levón-instituutin joh-

taja. HTM-tilintarkastaja. Lahian Mallas Oy:n hallituksen jäsen vuodesta 1988, Kymppi-Maukkaat Oy:n hallituksen jäsen vuodesta 1999.

Marjut Nordström (s. 1956)

Yritysten Henkivakuutus Oy:n Tapiolan hallintoneuvoston puheenjohtaja.

Kauppätieteiden maisteri, yrittäjä, EL-Kori Oy:n toimitusjohtaja vuodesta 1990.

Antti Oksanen (s. 1944)

Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolan hallintoneuvoston varapuheenjohtaja.

Metsänhoitaja, vuorineuvos, Metsäliitto-Yhtymän pääjohtaja vuodesta 1996, Metsäliitto Osuuskunnan toimitusjohtaja vuodesta 1992, M-real Oyj:n hallituksen puheenjohtaja vuodesta 1995, Oy Metsä-Botnia Ab:n hallituksen puheenjohtaja vuodesta 1995, Finnforest Oyj:n hal-

lituksen puheenjohtaja vuodesta 1995, Metsä Tissue Oyj:n hallituksen puheenjohtaja vuodesta 1997, Metsäliitto Osuuskunnan hallituksen varapuheenjohtaja vuodesta 1995, Myllykoski Paper Oy:n hallituksen jäsen vuodesta 1995, Metsäteollisuus ry:n hallituksen jäsen vuodesta 1995, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton hallituksen ja edustajiston jäsen vuodesta 1996, Vapo Oy:n hallintoneuvoston jäsen vuodesta 2002.

Reino Penttilä (s. 1940)

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Tapiolan hallintoneuvoston varapuheenjohtaja.

Maanviljelysneuvos, Atria Oyj:n hallituksen puheenjohtaja vuodesta

1991, Itikka Osuuskunnan hallintoneuvoston puheenjohtaja vuodesta 1982, Pellervo-Seuran johtokunnan varapuheenjohtaja vuodesta 2001.

Pentti Sihvola (s. 1945)

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Tapiolan hallintoneuvoston puheenjohtaja.

Silmätautien erikoislääkäri, lääketieteen lisensiaatti, Kuopion Silmä-

asema Oy:n toimitusjohtaja vuodesta 1975, Silmäasemat Marketing Oy:n hallituksen puheenjohtaja vuodesta 1991, Suomen Hammashuolto Oy:n hallituksen jäsen vuodesta 1998.

Antero Taanila (s. 1941)

Yritysten Henkivakuutus Oy:n Tapiolan hallintoneuvoston varapuheenjohtaja.

Maakuntaneuvos, Outokumpu Zinc Oy:n hallintojohtaja. Suomen

Osuuskauppojen Keskuskunnan (SOK) hallintoneuvoston jäsen vuodesta 1991, Osuuskauppa KPO:n hallintoneuvoston puheenjohtaja vuodesta 1992.

Tapiola-ryhmän vakuutusyhtiöiden hallitusten jäsenet

Asmo Kalpala (s. 1950)

puheenjohtaja, kauppatieteiden maisteri

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Tapiolan, Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön Tapiolan ja Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolan hallitusten puheenjohtaja vuodesta 1987 ja pääjohtaja vuodesta 1994, Yritysten Henkivakuutus Oy:n Tapiolan hallituksen puheenjohtaja ja pääjohtaja vuodesta 1994.

Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton hallituksen jäsen vuodesta 1988.

Vakuutusalan työnantajajhdistys ry:n hallituksen jäsen vuodesta 1988.

M-real Oy:n hallituksen jäsen vuodesta 1990.

YIT-Yhtymä Oy:n hallituksen jäsen vuodesta 2000.

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Turvan hallintoneuvoston varapuheenjohtaja vuodesta 1996.

LTT-Tutkimus Oy:n hallituksen jäsen vuodesta 1988.

Elinkeinoelämän Valtuuskunta EVA:n jäsen 1993–1995, varapuheenjohtaja vuodesta 2000.

Pertti Heikkala (s. 1940)

vakuutusneuvos, kauppatieteiden maisteri, yhtiöryhmän johtaja, palvelut yksityistalouksille

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Tapiolan ja Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön Tapiolan hallitusten varapuheenjohtaja vuodesta 1988, Yritysten Henkivakuutus Oy:n Tapiolan hallituksen varapuheenjohtaja vuo-

desta 1994 ja Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolan hallituksen varajäsen alkaen 1.5.2001.

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Turvan hallituksen varapuheenjohtaja vuosina 1996–2002.

Eläkkeelle 1.4.2003.

Antti Calonius (s. 1950)

valtiotieteen maisteri

Suurasiakkaat, ulkomaantoiminnot ja meklarit -yksikön johtaja vuodesta 1993.

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Tapiolan ja Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön Tapiolan hallitusten varajäsen vuodesta 1993 ja Yritysten Henkivakuutus Oy:n Tapiolan hallituksen varajäsen vuodesta 1994.

Alma Vakuutus Oy:n hallituksen puheenjohtaja vuodesta 1995. Tapiola Omaisuudenhoito Oy:n hallituksen jäsen vuodesta 2001.

Suomen Atomivakuutuspoolin ja Suomen Lentovakuutuspoolin hallituksen jäsen vuodesta 1989.

Jari Eklund (s. 1963)

kauppatieteiden maisteri

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Tapiolan, Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön Tapiolan ja Yritysten Henkivakuutus Oy:n Tapiolan sijoitusjohtaja vuodesta 1998.

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Tapiolan, Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön Tapiolan ja Yritysten Henkivakuutus Oy:n Tapiolan hallitusten varajäsen vuodesta 1998. Tapiola Omaisuudenhoito Oy:n hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2001. Tapiola Rahastoyhtiö Oy:n hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2001.

Tapiola Pankki Oy:n hallituksen varapuheenjohtaja vuodesta 2002.

Ilkka Yhtymä Oyj:n hallintoneuvoston jäsen vuodesta 1998.

Suomen Hypoteekkiyhdistyksen hallituksen jäsen vuodesta 2000.

Suomen SKV Oyj:n hallituksen jäsen vuodesta 2000.

Vacon Oyj:n hallituksen jäsen vuodesta 2001.

Seligson&Co Oyj:n hallituksen jäsen vuodesta 2002.

Juhani Heiskanen (s. 1948)

filosofian maisteri, SHV, eMBA
Yhtiöryhmän johtaja, palvelut yksityistalouksille 1.4.2003 alkaen.

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Tapiolan, Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön Tapiolan ja Yritysten Henkivakuutus Oy:n Tapiolan varatoimitusjohtaja 1998–31.3.2003 ja Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolan johtaja 1995–31.3.2003.

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Ta-

piolan, Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön Tapiolan ja Yritysten Henkivakuutus Oy:n Tapiolan hallitusten jäsen vuodesta 1998, varajäsen 1.5.2001 alkaen, jäsen 1.4.2003 alkaen, Eläke-Tapiolan hallituksen varajäsen 1.4.2003 alkaen.

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Turvan aktuaari ja hallituksen varajäsen vuodesta 1995, hallituksen varapuheenjohtaja 1.1.2003 alkaen.

Juhana Hintsanen (s. 1945)

oikeustieteen kandidaatti

Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolan hallituksen varajäsen vuodesta 2002 alkaen.

Viestintätyönantajat VTA:n toimitusjohtaja vuodesta 2002.

Kari Kaukinen (s. 1944)

yleislääketieteen erikoislääkäri, työterveyshuollon erikoislääkäri, vakuutuslääketieteen erityispätevyys

Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolan hallituksen varajäsen vuodesta 1996–31.12.2001 ja jäsen 1.1.2002 alkaen.

Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton ja Palvelutyönantajat ry:n lääketieteen asiantuntija vuodesta 1995.

Diacor terveystalvet Oy:n johtava ylilääkäri vuodesta 1990.

Työsuojelurahaston hallituksen jäsen vuodesta 1995.

Työterveyslaitoksen johtokunnan jäsen vuodesta 1995.

Keuhkovammaliiton Merikosken aluekeskuksen johtokunnan jäsen vuodesta 1998.

Kuntoutussäätiön hallituksen jäsen vuodesta 1995.

Seppo Kempainen (s. 1950)

asianajaja

Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolan hallituksen varajäsen vuodesta 2001.

Asianajotoimisto Borenus & Kempaisen lakimies vuodesta 1977, osakas vuodesta 1982.

Markku Koponen (s. 1949)

filosofian maisteri

Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolan hallituksen jäsen 1.1.2002 alkaen.

Palvelutyönantajat ry:n johtaja vuodesta 1996.

Eläketurvakeskuksen hallituksen varajäsen vuodesta 1987 ja jäsen vuodesta 1998.

ETEK-eläkekassan hallituksen

jäsen vuodesta 1995 ja hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2002.

Tapaturmavakuutuslaitosten Liiton hallituksen jäsen vuodesta 1998.

Koulutus- ja erorahaston hallintoneuvoston varapuheenjohtaja vuodesta 1998.

Työttömyysvakuutusrahaston johtokunnan jäsen vuodesta 1999.

Leila Kostainen (s.1950)

oikeustieteen kandidaatti

Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolan hallituksen jäsen vuodesta 2002, Toimihenkilöjärjestö STTK:n edunvalvontayksikön johtaja vuodesta 2001, Eläketurvakeskuksen halli-

tuksen jäsen 1.1.2003 alkaen ja Tapaturmavakuutuslaitosten Liiton hallituksen jäsen 1.1.2003 alkaen.

Tom Liljeström (s. 1959)

diplomi-insinööri,
kauppatieteiden maisteri

Yhtiöryhmän johtaja, palvelut yrityksille, suurasiakkaille ja yhteisöille.

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Tapiolan ja Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön Tapiolan hallitusten jäsen vuodesta 1994, varapuheenjohtaja 1.4.2003 alkaen.

Yritysten Henkivakuutus Oy:n Tapiolan hallituksen jäsen 1.5.2001 alkaen, varapuheenjohtaja 1.4.2003 alkaen. Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolan hallituksen varajäsen vuodesta 2000 ja sen varapuheenjohtaja 1.5.2001 alkaen. Tapiola Pankki Oy:n hallituksen jäsen 2002 alkaen.

Lännen Tehtaat Oy:n hallintoneuvoston puheenjohtaja vuodesta 1996.

Ismo Luimula (s. 1945)

yhdeiskuntatieteiden maisteri
Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön
Tapiolan hallituksen jäsen vuodesta
1996.

Suomen Ammattiliittojen Keskus-
järjestö SAK ry:n tutkimussihteeri vuo-
desta 1970, ekonomisti vuodesta 1991
ja vastaava ekonomisti vuodesta 2001.

Finnvera Oyj:n hallintoneuvoston
jäsen vuodesta 1998.

Palkansaajien tutkimuslaitoksen
johtokunnan jäsen vuodesta 1988.

Eläketurvakeskuksen hallituksen
varajäsen vuodesta 1998.

Paavo Mäkinen (s. 1955)

maa- ja metsätaloustieteen tohtori
Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön
Tapiolan hallituksen jäsen vuodesta
2000.

Maa- ja metsätaloustuottajain
Keskusliitto MTK ry:n toiminnan-
johtaja vuodesta 1997.

Markku Paakkanen (s. 1951)

filosofian lisensiaatti, SHV
Tapiola-yhtiöiden talousjohtaja vuo-
desta 1998.

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Tapi-
olan, Keskinäisen Henkivakuutus-
yhtiön Tapiolan ja Yritysten Henki-

vakuutus Oy:n Tapiolan hallitusten
varajäsen vuodesta 1998. Tieto-Tapi-
ola Oy:n hallituksen jäsen vuodesta
1998.

Maj-Len Remahl (s. 1942)

Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Ta-
piolan hallituksen jäsen vuodesta
1987.

Liikealan ammattiliitto ry:n puheen-
johtaja vuodesta 1987 alkaen
31.11.2000 saakka. Palvelualojen am-
mattiliitto PAM ry:n puheenjohtaja
1.12.2000 –20.11.2002.

Suomen Ammattiliittojen Keskus-
järjestö SAK ry:n hallituksen ja työ-
valiokunnan jäsen 1986 –2002.

International Federation of Com-
mercial, Clerical, Professional and
Technical Employees FIET:n puheen-
johtaja 1999–2000.

Palkansaajien tutkimuslaitoksen joh-
tokunnan jäsen vuodesta 1996.

Union Network International
UNI:n varapuheenjohtaja vuodesta
2000 ja puheenjohtaja 2001 alkaen.

Jari Saine (s. 1951)

filosofian maisteri, SHV
Yhtiöryhmän johtaja, palvelut pankki-, säästö- ja sijoittaja-asiakkaille.

Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön Tapiolan ja Yritysten Henkivakuutus Oy:n Tapiolan hallitusten jäsen vuodesta 1994. Keskinäisen Vakuutusyhtiön Tapiolan hallituksen jäsen 1.5.2001 alkaen ja Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolan hallituksen varajäsen 1.5.2001 alkaen.

Tapiola Omaisuudenhoito Oy:n hallituksen jäsen vuodesta 2001.

Henkivakuutusosakeyhtiö Retron hallituksen jäsen vuodesta 1994.

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Turvan hallintoneuvoston jäsen 1996–2002, Turvan hallituksen varajäsen 1.1.2003 alkaen. Tapiola Pankki Oy:n hallituksen puheenjohtaja 10.6.2002 alkaen.

Seligson & Co Rahastoyhtiö Oyj:n hallituksen jäsen vuodesta 1999.

Seppo Salisma (s. 1948)

varatuomari

Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolan hallituksen jäsen vuodesta 2000.

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Turvan toimitusjohtaja vuodesta 1998.

Suomen Vakuutusyhtiöiden Kes-

kusliiton hallituksen jäsen vuodesta 1998.

Pikespo Invest Oy Ltd:n hallituksen jäsen vuodesta 1998.

Tampereen Teknologiaskeskus Oy:n hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2002 alkaen.

Veikko Simpanen (s. 1942)

sosiaalineuvos

Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolan hallituksen jäsen 1999–20.11.2002.

Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:n sosiaalisihteri 1979–2002.

Tapaturmavakuutuslaitosten Liiton hallituksen jäsen 1986–2002.

Eläketurvakeskuksen hallituksen jäsen 1998–2002.

ETEK-työeläkekassan hallituksen jäsen 1998–2002.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin hallituksen jäsen vuodesta 2000.

Risto Suominen (s. 1947)

valtiotieteen lisensiaatti

Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolan hallituksen jäsen vuodesta 1999.

Suomen Yrittäjien johtaja vuodesta 1996.

Eläketurvakeskuksen hallituksen jäsen vuodesta 1998.

Finnvera Oyj:n hallituksen jäsen vuodesta 1996.

Aino Toikka (s. 1947)

filosofian maisteri

Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolan hallituksen jäsen vuodesta 1995.

Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta SOK:n henkilöstöjohtaja vuodesta 1991.

Kauppan Työnantajaliiton hallituksen jäsen vuodesta 1991.

Suomen Liikemiesten Kauppaopiston johtokunnan varapuheenjohtaja vuodesta 1995.

Johtamistaidon Opisto ry:n hallituksen jäsen vuodesta 2000.

Pauli Torkko (s. 1947)

kauppatieteiden lisensiaatti

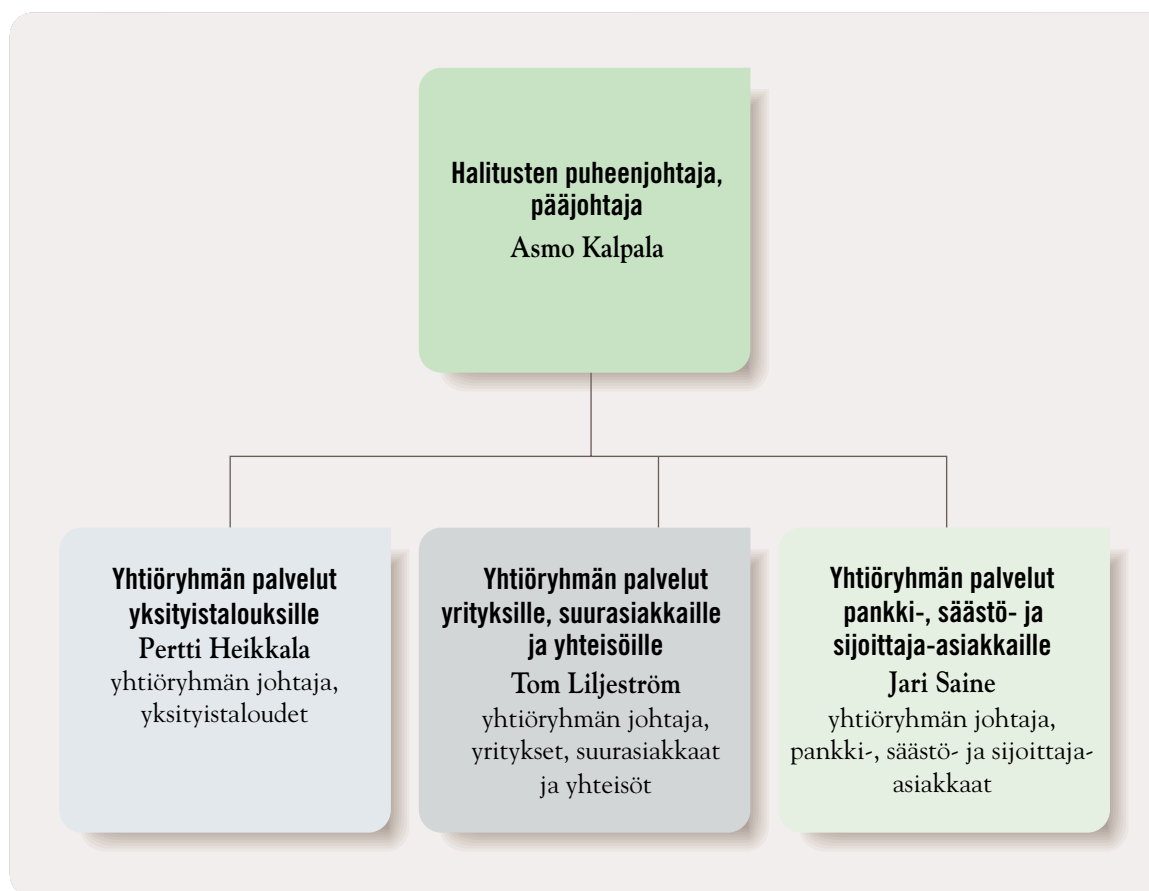
Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolan hallituksen jäsen vuodesta 1989.

Orion-yhtymä Oyj:n varatoimitusjohtaja (Tukkukaupparyhmä ja M&A) vuodesta 1984, Orion-yhtymän Toimihenkilöiden Eläkesäätiön

hallituksen puheenjohtaja vuodesta 1991.

Kemianteollisuus ry:n työmarkkinaneuvottelukunnan puheenjohtaja vuodesta 1997.

Tapiolan toiminta asiakaslohkoittain vakiintui

Tapiola-ryhmän asiakaslohkoilla on kullakin oma hallitustasoinen vastuuhenkilönsä.

Keväällä 2001 toteutettiin Tapiolassa organisaatiomuutos jakamalla toiminnot kolmeksi asiakaslohkokoryhmäksi: yksityistaloudet, yritykset, suurasiakkaat ja yhteisöt sekä pankki-, säästö- ja sijoittaja-asiakkaat. Kukin asiakasryhmä sai oman hallitustasoinen vastuuhenkilön, yhtiöryhmän joh-

tajan. Uuden organisaatiomallin avulla edistetään hyvää ja kitkatonta sisäistä yhteistyötä sekä tehokasta päätöksentekoa. Sen avulla tehostuu entisestään Tapiolan toiminta asiakkaistaan aidosti välittävänä talouden asiantuntijana.

Tapiolan palvelut yrityksille, suurasiakkaille ja yhteisöille

Tapiolan palvelut yrityksille kehittyivät

Tapiolan tarjoamat palvelut yritysasiakkaille kehittyivät entisestäänkin vuoden 2002 aikana. Asiakkaiden määrä kasvoi tavoitteiden mukaisesti. Uusia Tapiolaan siirtyneitä asiakkaita oli enemmän kuin poislähteneitä. Lisäksi asiakkaiden pysyvyys Tapiolassa on hyvä, mikä kertoo korkeasta asiakasuskollisuudesta.

Tapiolassa kiinnitetään erityistä huomiota asiakkaan riskien hallintaan. Näitä palveluja tuottaa Tapiolassa ammattitaitoinen ja laaja asiantuntijajoukko. Yrityksen hyvä hallintotapahan edellyttää, että yrityksen turvallisuudesta pidetään huolta rakentamalla toimiva ja riittävä riskien hallintamalli. Tässä työssä on Tapiolan osuus turvallisuuden asiantuntijana tärkeä. Asiakkaan kotimaisen ja ulkomaisen liiketoiminnan riskien ennakoiva läpikäynti ja toteutetut ratkaisut turvaavat asiakasyrityksen liiketoimintaa ja sen jatkuvuutta. Suunnitelmallisuus, kattavuus ja vaivattomuus ovat Tapiolan yrityspalvelun avainsanoja.

Kansainvälinen epävarma tilanne on vaikuttanut vakuutusten hintaan. Vakuutusriskien kantamiseen tarvittavasta jälleenvakuuttamisesta on tullut selvästi kalliimpaa kuin aikaisemmin, ja on syytä olettaa, että tulevaisuudessakin jälleenvakuutusmarkkinoiden sekä ehdot että hinnat pysyvät tiukoina. Tämä yhdistettynä aikaisempaa vaativampaan sijoitusympäristöön korottaa kotimaisen vakuutustoiminnan hintatasoa.

Tapiolan verkkoliiketoiminta on edennyt toiminnassaan reippaasti vuoden 2002 aikana, ja uudistuneet palvelut ovat saaneet yritysasiakkailta myönteisen vastaanoton. Tällä hetkellä sähköisen tie-

donsiirron piirissä on yli 8 000 asiakasta. Vakuutusasioiden hoitaminen on helpompaa ja virheetöntä, kun toistuvat käytännön asiat kulkevat verkon välityksellä. Palvelun tavoitteena ei ole korvata henkilökohtaista palvelua, vaan pikemminkin vapauttaa yhdessä käytettävää aikaa vaativampaan neuvontapalveluun. Verkkopalvelujen voimakas kehittäminen jatkuu.

Tom Liljeström
Yhtiöryhmän johtaja

Tapiolan palvelut pankki-, säästö- ja sijoittaja-asiakkaille

Tapiolan toimialan laajeneminen eteni myötätuulessa

Asiakkaiden luottamus Tapiolaan säästö- ja sijoittajapalvelujen tarjoajana vahvistui selvästi vuoden 2002 aikana. Sekä rahastoyhtiön että henkivakuutusyhtiöiden markkinaosuudet kasvoivat ja myös uusien sopimusten kappalemäärät nousivat merkittävästi. Tapiolan tunnettuus säästö- ja sijoittajapalvelujen tarjoajana on parantunut, mutta vielä on paljon työtä edessä yhtiöryhmän asiantuntemuksen tunnetuksi tekemisessä.

Sijoitusympäristön rauhattomuus näkyi asiakkaiden käyttäytymisessä lisääntyneenä kiinnostuksena takuutuottoisia henkivakuutuksia ja rahamarkkina-rahastoja kohtaan, vaikka pitkäaikaissäästämisessä juuri alhaisten osakekurssien aikana kannattaisi painottaa osakkeisiin rahastojen kautta hajauttamalla. Säästö- ja sijoittaja-asiakasta palveltaessa on tärkeää tarjota keinoja talouden kokonaishallintaan. Tähän tarpeeseen Tapiolalla onkin kehittäillään teknisiä apuvälineitä. Vaikeassa talousympäristössä asiakkaan ja palvelun tarjoajan välinen yhteydenpito on ensiarvoisen tärkeää.

Sidottu pitkäaikaissäästäminen yksilöllisen eläkevakuutuksen muodossa lisäsi vuonna 2002 suosiotaan merkittävästi. Uusien sopimusten kappalemäärä, lähes 14.000, oli ennätyskellisen korkea, ja myös Henki-Tapiolan markkinaosuus vahvistui 0,8 prosenttiyksikköä.

Tapiola Rahastoyhtiön tuotevalikoimaa laajennettiin viidellä uudella rahastolla, joista neljän sijoitus-toiminnasta vastaa iso yhdysvaltalainen varainhoitotalo T. Rowe Price. Rahastoyhtiön asema vahvistui niin markkinaosuudella kuin osuudenomistajien lukumäärälläkin mitattuna.

Tapiola Omaisuudenhoito-yhtiön toiminta oli suunnitellun mukaista.

Vuoden 2002 merkittävin päätös niin säästö- ja sijoittajapalveluiden kuin koko Tapiolan kannalta oli toimialalaajennus pankkipalveluihin. Päätös tehtiin pitkän ja laajan selvitystyön tuloksena, jossa todettiin Tapiolan asiakaskunnan kasvava kiinnostus Tapiolasta saataviin pankkipalveluihin. Pankkipalveluja ei kehitetä vakuutuspalvelujen kustannuksella, vaan täydentämään niitä. Omistaja-asiakas saa lisäetuja edullisten pankkipalvelujen muodossa.

Asiakaskunnan, suuren yleisön ja myös median kiinnostus Tapiola Pankkia kohtaan on ollut merkittävää ja kannustavaa. Pankin taloudelliset haasteet ovat kuitenkin suuret ja asiakasystävällisten toimintamallien aikaansaamiseksi on tehtävä vielä paljon työtä.

Säästö- ja sijoittajapalveluihin erikoistunut organisaatio lähes kaksinkertaistuu nykyisestä, kun pankin alueelliseen toimintaan tulevat henkilöt liittyvät joukkoon. Niin erikoistuneen organisaation kuin toimistojen kautta tapahtuva säästö- ja sijoittajatuotteiden myynti lisääntyi merkittävästi vuonna 2002.

Pitkäaikaissäästäminen on tärkeää tulevaisuuden turvaamiseksi. Olisi toivottavaa, että myös poliittisella tasolla ymmärrettäisiin riittävän hyvin sellaisten edellytysten luominen, että ihmiset voivat hoitaa talouttaan suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti

Jari Saine

Yhtiöryhmän johtaja

Vahinko-Tapiola

Vahinko-Tapiolan kasvu jatkui

Vahinko-Tapiolan maksutulo kasvoi 7,2 % vuodesta 2001. Kasvu vuonna 2002 oli hyvä, kun ottaa huomioon, että yhtiö päätti pidättäytyä maksunorotuksista lukuun ottamatta jälleenvakuutusmarkkinoiden vaatimia maksumuutoksia ja pyrki kasvattamaan asiakaskunnan määrää ja asiakkuusasteita. Lisäksi Vahinko-Tapiola antoi aikaisempaa enemmän omistaja-asiakasetuuksia vakuutusmaksualenuksina.

Vuoden 2001 syyskuun 11. päivän terrori-iskun johdosta kansainväliset jälleenvakuuttajat sulkiivat terrorivahingot pois vakuutusehdoistaan. Tämän johdosta Suomessakin vakuutusala joutui tekemään muutoksia omiin ehtoihinsa, osa yhtiöistä rajasi nämä vahingot kokonaan pois. Tapiola asiakkaidensa omistamana yhtiönä ei siirtänyt ongelmaa asiakkailleen, vaan sisällytti yritysasiakkailla terrorivahingot vakuutustensa korvauspiiriin 3 miljoonaan euroon asti. Yksityisasiakkaiden terrorismivahingoissa ei korvausten määrää rajattu laisinkaan.

Markkinaosuus ja erityisesti asiakaskunnan määrä kasvoivat edelleen, kuten useana vuonna aikaisemminkin. Moottoriajoneuvojen vakuuttajana Vahinko-Tapiola vahvisti asemaansa Suomen toiseksi suurimpana yhtiönä.

Korvauskulujen kasvu oli jonkin verran arvioitua voimakkaampaa johtuen pääasiassa myrskyvahingoista sekä liikenteen huonojen keliolosuhteiden aiheuttamista vahingoista.

Jälleenvakuutuskustannukset nousivat merkittävästi samalla kun jälleenvakuutuksen saatavuus maailmanlaajuisesti vaikeutui. Liikekulut kasvoivat hiekan arvioitua enemmän.

Kokonaisuutena Vahinko-Tapiolan vakuutustoiminnan tulos vuonna 2002 oli tyydyttävä.

Sijoitustoiminnan tulosta heikensi merkittävästi yleinen taloudellinen taantuma. Tämä näkyi sekä sijoitustoiminnan tuottojen alenemisena edellisten vuosien tasolta, että erityisesti osakkeiden arvonalenuksina.

Yhtiön vakavaraisuus on vähäisestä laskusta huolimatta edelleen erinomaisella tasolla.

Yleinen mielipideilmasto on entistäkin myönteisempi asiakkaiden omistamalle Tapiolalle.

Talouden asiantuntemus, omistaja-asiakkaiden edut, palvelun laatuun panostaminen ja verkostoyhteistyön lujittaminen vahvistavat asiakasuskollisuutta ja kasvattavat asiakkaiden määrää.

Tuotteiden sekä asiakasryhmäkohtaisten palveluiden ja toimintamallien kehittäminen jatkuu. Eriyisenä painopisteenä on korvaustoiminnan ja riskienhallintapalveluiden kehittäminen.

Tapiola kehittää toimintaansa panostamalla palvelu- ja myyntikanaviin, tuotteisiin ja niihin liittyviin asiakasetuihin, palveluhenkiseen ja osaavaan henkilöstöön, asiakaslähtöisiin ja korkealaatuisiin palveluprosesseihin sekä niitä tukeviin tietojärjestelmiin kuten myös koko toiminnan kattavaan riskienhallintaan.

Juha Seppänen

Juha Seppänen
Toimitusjohtaja
Vahinko-Tapiola

Vahinko-Tapiolan hallintoneuvosto, tilintarkastajat ja hallitus

Vahinko-Tapiolan hallintoneuvosto

Toimikausi vaihtuu yhtiökokouksessa

Pentti Sihvola puheenjohtaja, silmälääkäri, hallituksen puheenjohtaja, Kuopio	2002–2005
Reino Penttilä varapuheenjohtaja, maanviljelysneuvos, Nurmo	2000–2003
Heli Alanko toimitusjohtaja, Järvenpää	2000–2003
Jukka Alho toimitusjohtaja, Espoo	2001–2004
Martti Haaman teollisuusneuvos, Helsinki	2000–2003
Kari Haavisto finanssijohtaja, Helsinki	2000–2003
Veikko Hannus hitsaaja, Kajaani	2001–2004
Arto Hiltunen toimitusjohtaja, Porvoo	2000–2003
Risto Ihamuotila kansleri, Helsinki	2002–2005
Heikki Ikonen kunnallisneuvos, Nurmes	2000–2003
Robert Ingman toimitusjohtaja, Sipoo	2002–2005
Kari Jalas valtiotieteen tohtori, Helsinki	2001–2004
Janne Juvonen työasematukihenkilö, Kuopio	2001–2004
Markku Koskinen johtaja, Kärkölä	2000–2003
Olavi Kuusela toimitusjohtaja, Helsinki	2000–2003
Juha Laaksonen talousjohtaja, Helsinki	2002–2005
Pirkko Lahti toiminnanjohtaja, Helsinki	2000–2003
Raimo Leivo toimitusjohtaja, Tampere	2001–2004
Erkki Lepistö toimitusjohtaja, Säkyliä	2002–2005

Ahti Manninen toimitusjohtaja, Lappeenranta	2001–2004
Seppo Paatelainen toimitusjohtaja, Seinäjoki	2001–2004
Pirkko Rantanen-Kervinen toimitusjohtaja, Vantaa	2002–2005
Teuvo Salminen varatoimitusjohtaja, Espoo	2002–2005
Jari Sarjo toimitusjohtaja, Espoo	2002–2005
Juhani Sormaala toimitusjohtaja, Helsinki	2001–2004
Olli Vuorio poliisipäällikkö, Vihti	2001–2004

Tilintarkastajat

Varsinaiset tilintarkastajat
Mauno Tervo , ekonomi, KHT PricewaterhouseCoopers Oy KHT-yhteisö, jonka päävastuullisena tilintarkastajana
Matti Nykänen , kauppatieteiden maisteri, KHT Varatilintarkastajat
Barbro Löfqvist , kauppatieteiden maisteri, KHT Mirja Tonteri , ekonomi, KHT

Vahinko-Tapiolan hallitus

Asmo Kalpala , hallituksen puheenjohtaja, pääjohtaja
Pertti Heikkala , hallituksen varapuheenjohtaja, yhtiöryhmän johtaja, palvelut yksityistalouksille
Tom Liljeström , yhtiöryhmän johtaja, palvelut yrityksille, suurasiakkaille ja yhteisöille
Jari Saine , yhtiöryhmän johtaja, palvelut pankki-, säästö- ja sijoittaja-asiakkaille Varajäsenet:
Antti Calonius , johtaja, suurasiakaspalvelut, ulkomaantoiminnot ja meklarit
Jari Eklund , johtaja, sijoituspalvelut
Juhani Heiskanen , varatoimitusjohtaja, myynti, markkinointi ja alueelliset palvelut
Markku Paakkanen , johtaja, talous- ja tietohallintopalvelut

Hallituksen toimintakertomus vuodelta 2002

*Vahinko-Tapiolan
vakavaraisuus
säilyi erinomaisena*

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Tapiolan (Vahinko-Tapiola) liikevoitto oli 15,1 miljoonaa euroa (107,7 milj. e). Liikevaihto kasvoi 2,3 prosenttia 595,1 miljoonaan euroon (581,4 milj.e). Vahinko-Tapiolan vastuunkantokyky eli vakavaraisuuspääoma suhteessa vakuutusmaksutuottoihin oli 226,5 prosenttia (253,1 %). Vakavaraisuus säilyi edelleen erinomaisella tasolla, mikä antaa yhtiölle hyvän lähtökohdan toimia kiristyvässä kilpailussa.

Ensivakuutuksen vakuutusmaksutulon kasvu 5,5 prosenttia oli alan keskimääräistä 4,3 prosentin kasvua korkeampi. Kasvu vuonna 2002 oli hyvä, kun ottaa huomioon, että yhtiö päätti pidättäytyä maksunkorotuksista lukuun ottamatta jälleenvakuutusmarkkinoiden vaatimia maksumuutoksia ja pyrki kasvattamaan asiakaskunnan määrää ja asiakkuusasteita. Lisäksi Vahinko-Tapiola antoi aikaisempaa enemmän omistaja-asiakasetuuksia vakuutusmaksualennuksina. Yhtiön kotimaan ensivakuutuksen maksutulon markkinaosuus jatkoi kasvuaan nousten 0,2 prosenttiyksikköä 15,2 prosenttiin (15,0 %). Moottorijoneuvojen vakuuttajana Tapiola on vahvistanut asemaansa Suomen toiseksi suurimpana yhtiönä. Korvauskulut kasvoivat jonkin verran arvioitua enemmän. Keskeisimpinä syinä olivat myrskyvahingot sekä huonoista keliolosuhteista aiheutuneet liikennevahingot.

Vuoden 2001 syyskuun 11. päivän terrori-iskun johdosta kansainväliset jälleenvakuuttajat sulkiivat terrorivahingot pois vakuutusehdoistaan. Tämän johdosta Suomessakin vakuutusala joutui tekemään muutoksia omiin ehtoihinsa, osa yhtiöistä rajasi nämä vahingot kokonaan pois. Tapiola asiakkaidensa omis-

tamana yhtiönä ei siirtänyt ongelmaa asiakkaille, vaan tarjosi omistajilleen silloin alan parhaan turvan sisällyttämällä terrorivahingot vakuutustensa korvauspiiriin yksityisasiakkaiden osalta kokonaisuudessaan ja yritysasiakkaiden osalta 3 miljoonaan euroon asti. Jälleenvakuutuskustannukset nousivat merkittävästi samalla kun jälleenvakuutuksen saatavuus maailmanlaajuisesti vaikeutui. Liikekulut kasvoivat hieman arvioitua enemmän. Kokonaisuutena vakuutustoiminnan tulos vuonna 2002 oli tyydyttävä.

Sijoitustoiminnan tulosta heikensi merkittävästi yleinen taloudellinen taantuma. Tämä näkyi paitsi sijoitustoiminnan tuottojen alenemisena, myös erityisesti osakkeiden arvonalennuksina. Sijoitustuotot sisältävät arvonorotuksia, jotka eivät vaikuta liikevoittoon. Arvonorotukset on tehty varovaisuuden periaatetta noudattaen. Arvonorotuksilla varaudutaan tulevaan sijoitusten käypien arvojen mukaiseen arvotukseen.

**VAHINKO-TAPIOLA,
EMOYHTIÖ**

VAKUUTUSTOIMINTA
Ensivakuutus

Vahinko-Tapiolan ensivakuutuksen vakuutusmaksutulo oli 396,2 miljoonaa euroa (375,4 milj. e). Kasvua edellisestä vuodesta oli 5,5 prosenttia (10,1 %). Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista olivat 3,0 miljoonaa euroa (2,6 milj. e), missä on nousua edelliseen vuoteen 13,2 prosenttia (-2,8 %). Ensivakuu-

tuksen vakuutusmaksutuotot ennen jälleenvakuuttajien osuutta olivat 395,9 miljoonaa euroa (360,1 milj. e), missä on nousua edelliseen vuoteen nähden 9,9 prosenttia (7,2 %). Ensivakuutuksen maksetut korvaukset olivat yhteensä 307,1 miljoonaa euroa (252,6 milj. e), mikä on 21,6 prosenttia (6,8 %) enemmän kuin edellisenä vuonna. Ensivakuutuksen korvauskulut ennen jälleenvakuuttajien osuutta olivat 344,7 miljoonaa euroa (304,2 milj. e), missä on nousua edelliseen vuoteen nähden 13,3 prosenttia (15,4 %).

Vahinko-Tapiolan vakuutustekninen kate ennen sijoitustoiminnan nettotuottoja oli 78,4 miljoonaa euroa (-37,9 milj. e) tappiollinen. Vahinkosuhde oli 86,9 prosenttia (84,7 %). Ensivakuutuksen vahinkosuhde oli 87,1 prosenttia (84,5 %) ja tulevan jälleenvakuutuksen vahinkosuhde 62,2 prosenttia (108,3).

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen vakuutusmaksutulo kasvoi 6,8 % (5,9 %) 70,8 miljoonaan euroon (66,3 milj. e). Lajin kannattavuus oli edelleen heikko.

Liikennevakuutuksen vakuutusmaksutulo aleni 0,7 prosenttia (+14,9 %) 100,3 miljoonaan euroon (100,9 milj. e). Lajin kannattavuus parani jonkin verran edellisestä vuodesta. Autovakuutuksen vakuutusmaksutulo kasvoi 5,9 prosenttia (9,4 %) 75,1 miljoonaan euroon (70,9 milj. e). Lajin kannattavuus heikkeni edellisestä vuodesta.

Palo- ja omaisuusvakuutusten vakuutusmaksutulo oli 91,7 miljoonaa euroa (87,4 milj. e), mikä on 4,9 prosenttia (10,8 %) enemmän kuin edellisenä vuonna. Vastuuvakuutusten ryhmän vakuutusmaksutulo oli 20,9 miljoonaa euroa (17,2 milj. e), mikä on 22,0 prosenttia (-1,5 %) enemmän kuin edellisenä vuonna. Kannattavuus heikkeni edellisestä vuodesta.

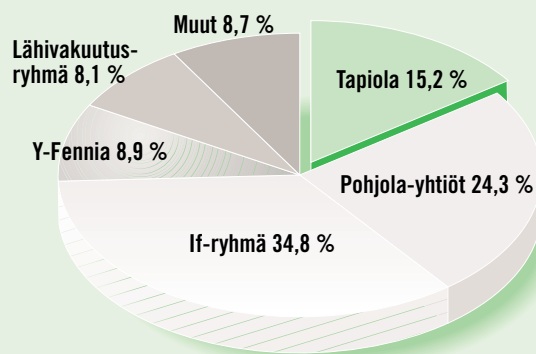
Jälleenvakuutus

Vahinko-Tapiolan jälleenvakuutuksen vakuutustekninen kate ennen sijoitustoiminnan nettotuottoa oli 1,5 miljoonaa euroa (+ 0,3 milj. e) tappiollinen.

Tulevan jälleenvakuutuksen vakuutusmaksutulo oli yhteensä 36,1 miljoonaa euroa (27,9 milj. e). Kotimaisen jälleenvakuutuksen maksutulo oli 22,3 miljoonaa euroa (20,0 milj. e). Kotimaisen jälleenvakuutuksen vakuutustekninen kate ennen sijoitustoiminnan nettotuottoa oli 1,8 miljoonaa euroa (+0,1 milj. e) tappiollinen.

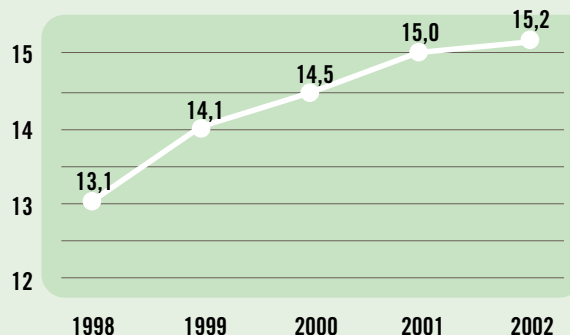
Vahinkovakuutuksen ensivakuutuksen markkinaosuudet 2002

Yhtiöiden ja vakuutusyhdistysten yhteenlasketut ensivakuutuksen vakuutusmaksutulot 2609,8 milj. euroa

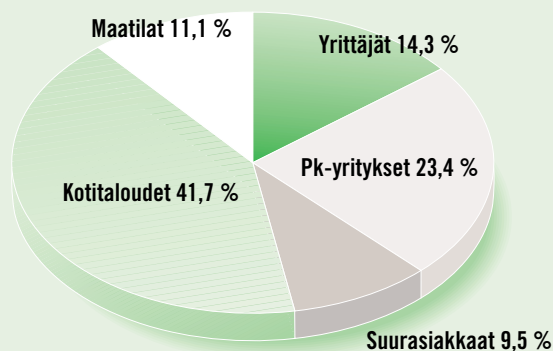

Vahinko-Tapiolan ensivakuutuksen markkinaosuuskehitys

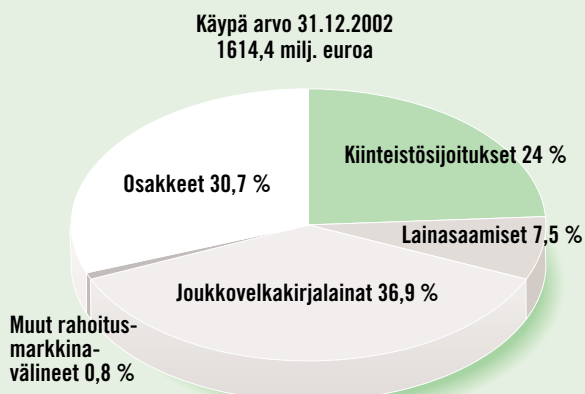
Vakuutusyhdistysten maksutulo mukana

Vahinko-Tapiolan maksutulon jakauma asiakasryhmittäin 2002

Vahinko-Tapiolan sijoitusten jakauma

Vahinko-Tapiolan vakavaraisuuspääoma

Milj. euroa

Ulkomaisen jälleenvakuutuksen maksutulo oli 13,8 miljoonaa euroa (8,0 milj. e). Vakuutustekninen kate ennen sijoitustoiminnan nettotuottoa oli 0,3 miljoonaa euroa (0,2 milj. e) voitollinen.

Jälleenvakuuttajien saama tulos oli 5,9 miljoonaa euroa voitollinen ja edellisenä vuonna 6,9 miljoonaa euroa tappiollinen.

Vastuuvulka

Vahinko-Tapiolan omalla vastuulla oleva vakuutusteknisen vastuuvulan määrä oli 1 219,0 miljoonaa euroa (1 146,5 milj. e). Jälleenvakuuttajien osuudella vähennetty vakuutusmaksuvastuu kasvoi 2,9 miljoonaa euroa (15,9 milj. e) 136,7 miljoonaan euroon (133,7 milj. e) ja korvausvastuu 36,8 miljoonaa euroa (41,2 milj. e) 631,0 miljoonaan euroon (594,2 milj. e). Tasoitusmäärää kartutettiin 32,2 miljoonaa euroa (3,7 milj. e) 437,5 miljoonaan euroon (405,3 milj. e). Lakisääteisten vahinkovakuutusten yhteistakuuerä kasvoi 0,5 miljoonaa euroa (0,5 milj. e) 13,8 miljoonaan euroon (13,3 milj. e).

SIOITUSTOIMINTA

Vahinko-Tapiolan sijoitustoiminnan nettotuotot alenivat 30,5 prosenttia (4,7 %) 99,1 miljoonaan euroon (142,7 milj. e). Tämä on 24,6 prosenttia (38,1 %) omalla vastuulla olevista vakuutusmaksutuotoista.

Korkotuotot kuluilla vähennettynä olivat 46,9 miljoonaa euroa (52,4 milj. e), mikä on 10,5 prosenttia (+29,8 %) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Nettomyyntivoittoa kirjattiin 40,3 miljoonaa euroa (57,4 milj. e). Osinkotuotot säilyivät edellisvuoden tasolla 23,6 miljoonana euronä (23,8 milj. e). Sijoitusten arvonalennukset ja niiden palautukset rasittivat tulosta 56,5 miljoonaa euroa (+6,1 milj. e), josta osakkeisiin kohdistui -61,3 miljoonaa euroa (+6,4 milj. e), kiinteistöihin +2,2 miljoonaa euroa (+0,8 milj. e) ja rahoitusmarkkinavälineisiin +2,6 miljoonaa euroa (-1,0 milj. e). Arvonkorotukset ja niiden oikaisut olivat 37,9 miljoonaa euroa. Arvonkorotukset kohdistuivat kiinteistöihin ja kiinteistöosakkeisiin, ja ne on tehty varovaisuuden periaatetta noudattaen.

Tase-erä sijoitukset olivat kirjanpitoarvoin

laskettuna 1 382,3 (1 307,0 milj. e) miljoonaa euroa ja käyvin arvoin laskettuna 1 614,4 (1 610,2 milj. e) miljoonaa euroa. Arvostuserojen määrä oli 232,1 (303,2 milj. e) miljoonaa euroa. Arvostuserojen määrä on alentunut 71,1 miljoonaa euroa (-98,5 milj. e).

LIIEKULUT JA ORGANISAATIO

Vahinko-Tapiolan tuloslaskelman liikekulut olivat 98,5 miljoonaa euroa (91,0 milj. e), mikä on 8,1 prosenttia (18,4 %) enemmän kuin edellisvuonna. Liikekulujen suhde maksutuottoihin eli liikekulusuhde oli 24,4 prosenttia (24,3 %).

Kokonaisliikekulut, jotka sisältävät poistoja 5,7 miljoonaa euroa (5,9 milj. e), on jaettu toiminnolle. Sijoitustoiminnan kulut sisältävät oman organisaation kulut.

Tilikauden aikana yhtiön henkilöstö hoiti koko Tapiola-ryhmän tehtäviä. Yhtiön henkilöstö toimitusjohtajaa ja varatoimitusjohtajaa lukuun ottamatta on työsuhteessa paitsi yhtiöön myös Keskinäiseen Henkivakuutusyhtiöön Tapiolaan ja Keskinäiseen Eläkevakuutusyhtiöön Tapiolaan. Liikekulut jaetaan eri kirjanpitovelvollisten kesken menonsiirtona aiheuttamisperiaatteen mukaisesti.

Maksetut palkat ja palkkiot hallintoneuvoston jäsenille, hallituksen jäsenille ja varajäsenille sekä toimitus- ja varatoimitusjohtajille olivat yhteensä 773 466,00 euroa (644 681,65 e). Muut maksetut palkat ja palkkiot olivat 45 000 439,03 euroa (41 042 990,81 e), eli yhteensä 45 773 905,03 euroa (41 687 672,46 e).

TILIKAUDEN TULOS

Vahinko-Tapiolan liikevaihto vuodelta 2002 oli 595,1 miljoonaa euroa (581,4 milj. e) ja liikevoitto 15,1 miljoonaa euroa (107,7 milj. e). Liikevoitto oli 2,5 prosenttia (18,5 %) liikevaihdosta.

Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta oli 46,2 miljoonaa euroa (-34,2 milj. e) tappiollinen. Vakuutusmaksutuottoihin suhteutettujen korvauskulujen eli vahinkosuhteen oli 86,9 prosenttia (84,7 %). Liikekulut huomioiva yhdistetty kulusuhde nousi 111,3 prosenttiin (109,0 %).

Käyvin arvoin laskettu toimintapääoma oli vuoden lopussa 475,8 miljoonaa euroa (542,1 milj. e) ja

vakavaraisuuspääoma 913,3 miljoonaa euroa (947,4 milj. e). Yhtiön vakavaraisuutta kuvaava vastuunkantokyky oli 226,5 prosenttia (253,1 %).

Yhtiön omaisuuden käyvät arvot on laskettu varovaisuuden periaatetta noudattaen tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa tarkemmin selostetulla tavalla.

Poistot, yhteensä 6,5 miljoonaa euroa (6,6 milj. e), kirjattiin suunnitelman mukaisina. Elinkeinoverolain sallimat poistot ja luottotappiovaraus on tehty täysimääräisinä.

Käyttörahostosta on tilivuoden aikana lahjoitettu yleishyödyllisiin tarkoituksiin 76 036,94 euroa.

Tilikauden tuloksen perusteella ei suoritettu siirtoa Tapiola-yhtiöiden henkilöstörahostoon h.r.

Hallitus ehdottaa, että tilikauden voitto 14 132 230,89 euroa käytetään siten, että varmuusrahostoon siirretään 14 000 000,00 euroa ja käyttörahostoon 132 230,89 euroa.

Taseen loppusumma on 1 552 953 933,22 euroa (1 468 827 841,72 euroa).

VAHINKO-TAPIOLA, KONSERNI

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Tapiolan konserniin kuuluvat emoyhtiön lisäksi tytäryhtiöt Alma Vakuutus Oy, Tieto-Tapiola Oy, Aura-Karelia Oy, Tapiola Safety Oy, Tietotyö Oy, Palokärki Oy, Omre Oy ja Kestap Ky sekä 47 (47) asunto- ja kiinteistöyhtiötä. Tapiola Pankki Oy, joka merkittiin kaupparekisteriin 20.11.2002, on mainitusta päivästä alkaen Vahinko-Tapiolan tytäryhtiö ja sen luvut sisältyvät konsernitilinpäätökseen.

Osakkuusyhtiöitä ovat Suomen Vahinkotarkastus SVT Oy, Tapiola Omaisuudenhoito Oy, Vakuutusneuvonta Aura Oy, Vakuutusneuvonta Pohja Oy, Kiinteistö Oy Huittisten Tapiola, Kiinteistö Oy Paimari, Vaasan Tekno Park Oy, Glasnost Oy, Pohjayhtymä Oy, Kiinteistö Oy Ruosilantie 11, Kehitysyhtiö Botnia Oy ja Suomen Turvatarkastus Oy.

Konsolidoimattomana osakkuusyhtiönä konsernin ulkopuolella on Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva.

VAKUUTUSTOIMINTA

Vahinko-Tapiolan konsernin vakuutusmaksutulo oli 432,2 miljoonaa euroa (403,3 milj. e). Kasvua edellisestä vuodesta oli 7,2 prosenttia (10,1 %). Konser-

nin maksetut korvaukset olivat 330,4 miljoonaa euroa (286,6 milj. e). Kasvua edellisestä vuodesta oli 15,3 prosenttia (+15,7 %).

Vakuutustekninen kate ennen sijoitustoiminnan nettotuottoja oli 76,9 miljoonaa euroa (-40,9 milj. e) tappiollinen. Vakuutusmaksutuottoihin suhteutettua korvauskulut eli vahinkosuhde oli 86,3 prosenttia (84,9 %). Liikekulut huomioiva yhdistetty kulu suhde nousi 110,9 prosenttiin (109,8 %).

Ensivakuutus

Vahinko-Tapiolan emoyhtiön ja konsernin ensivakuutusliikkeen luvut ovat samat.

Jälleenvakuutus

Vahinko-Tapiolan konsernin tulevan jälleenvakuutuksen maksutulot oli 36,0 miljoonaa euroa (27,9 milj. e). Lisäystä edellisestä vuodesta oli 8,0 miljoonaa euroa (2,5 milj. e). Jälleenvakuutuksen osuus konsernin maksutulosta oli 8,3 prosenttia (6,9 %).

Vahinko-Tapiolan konsernin jälleenvakuutuksen vakuutustekninen kate ennen sijoitustoiminnan nettotuottoa oli 0,6 miljoonaa euroa (-2,5 milj. e) voitollinen.

Tulevan jälleenvakuutuksen vakuutusmaksutulo oli yhteensä 36,0 miljoonaa euroa (27,9 milj. e).

Vastuuvelka

Vahinko-Tapiolan omalla vastuulla olevan vakuutusteknisen vastuuvelan määrä oli 1 225,2 miljoonaa euroa (1 157,4 milj. e). Jälleenvakuuttajien osuudella vähennetty vakuutusmaksuvastuu kasvoi 2,9 miljoonaa euroa (15,9 milj. e) 136,7 miljoonaan euroon (133,7 milj. e) ja korvausvastuu 32,1 miljoonaa euroa (39,1 milj. e) 637,2 miljoonaan euroon (605,2 milj. e). Tasoitusmäärää kartutettiin 32,2 miljoonaa euroa (3,7 milj. e) 437,5 miljoonaan euroon (405,3 milj. e). Lakisääteisten vahinkovakuutusten yhteistakuuerä kasvoi 0,5 miljoonaa euroa (0,5 milj. e) 13,8 miljoonaan euroon (13,3 milj. e).

SIOJITUSTOIMINTA

Vahinko-Tapiolan konsernin sijoitustoiminnan nettotuotot alenivat 36,2 prosenttia (4,7 %) 92,4 miljoonaan euroon (144,7 milj. e).

Korkotuotot kuluilla vähennettynä olivat 43,8 miljoonaa euroa (52,2 milj. e), mikä on 16,0 prosenttia (+34,6 %) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Nettomyyntivoittoja kirjattiin 40,7 miljoonaa euroa (58,0 milj. e). Osinkotuotot olivat 20,8 miljoonaa euroa (21,6 milj. e). Sijoitusten arvonalennukset ja niiden palautukset rasittivat tulosta 56,5 miljoonaa euroa (+4,8 milj. e), josta osakkeisiin kohdistui -61,3 miljoonaa euroa (+6,4 milj. e), kiinteistöihin +2,2 miljoonaa euroa (-0,6 milj. e) ja rahoitusmarkkinavälineisiin +2,6 miljoonaa euroa (-1,0 milj. e). Arvonkorotukset ja niiden oikaisut olivat 37,9 miljoonaa euroa (- milj. e). Arvonkorotukset kohdistuivat kiinteistöihin ja kiinteistöosakkeisiin ja ne on tehty varovaisuuden periaatetta noudattaen.

Vahinko-Tapiolan konsernin tase-erä sijoitukset oli kirjanpitoarvoin laskettuna 1 401,9 milj. e) miljoonaa euroa (1 338,9) ja käyvin arvoin laskettuna 1 668,8 miljoonaa euroa (1 671,5 milj. e). Arvostuserojen määrä oli 266,9 miljoonaa euroa (332,6 milj. e). Arvostuserojen määrä on alentunut 65,8 miljoonaa euroa (-97,9 milj. e).

LIIEKULUT

Vahinko-Tapiolan konsernin tuloslaskelman liikekulut olivat yhteensä 99,2 miljoonaa euroa (93,2 milj. e), mikä on 6,4 prosenttia (17,2 %) enemmän kuin edellisvuonna.

TILIKAUDEN TULOS

Vahinko-Tapiolan konsernin liikevaihto vuodelta 2002 oli 592,7 miljoonaa euroa (583,7 milj. e) ja liikevoitto 8,6 miljoonaa euroa (106,7 milj. e). Liikevoitto oli 1,5 prosenttia (18,3 %) liikevaihdosta.

Vahinko-Tapiolan konsernin käyvin arvoin laskettu toimintapääoma oli vuoden lopussa 496,0 miljoonaa euroa (567,3 milj. e) ja vakavaraisuuspääoma 956,9 miljoonaa euroa (987,7 milj. e). Yhtiön vakavaraisuutta kuvaava vastuunkantokyky oli 237,3 prosenttia (263,8 %).

Yhtiön omaisuuden käyvät arvot on laskettu varovaisuuden periaatetta noudattaen tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa tarkemmin selostetulla tavalla.

Poistot kirjattiin suunnitelman mukaisina, ja ne sisältävät konserniliikearvon poistot. Poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutos sekä poistoero ja vapaaehtoiset varaukset taseesta on jaettu laskennal-

liseen verovelkaan, vähemmistöosuuteen ja omaan pääomaan. Luottotappiovaraus muista saamisista tehtiin täysimääräisenä.

Vahinko-Tapiolan konsernin voitto tilikaudelta oli 9 683 300,15 euroa, josta vähemmistön osuus oli 741 245,54 euroa. Taseen loppusumma oli 1 587 431 065,38 euroa (1 501 186 240,78 e).

RISKIENHALLINTA

Vahinko-Tapiolan riskienhallinnan perustana toimii hallituksissa hyväksytyt, koko ryhmää koske-

vat sisäisen valvonnan toimintaperiaatteet. Sisäinen valvonta sisältää riskienhallintajärjestelmän, jonka avulla hallitaan liiketoiminnasta aiheutuvien ja siihen olennaisesti liittyvien riskien tunnistaminen, arviointi, rajoittaminen ja valvonta. Kokonaisvastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä säännöllisestä arvioinnista on Vahinko-Tapiolan hallituksella. Vahinko-Tapiolan riskienhallinta on systemaattinen prosessi, joka kattaa kaikki yhtiön toiminnot.

Lisätiedot: www.tapiola.fi

Vahinko-Tapiolan konsernin tunnuslukuja

	2002	2001	2000	1999	1998
YHTIÖN KOKO					
Vahinkovakuutuksen maksutulo, milj. euroa	432,2	403,3	366,5	338,9	310,6
Liikevaihto, milj. euroa	592,7	583,7	553,7	473,6	439,3
VAHINKOKEHITYS					
Vahinkosuhte %	86,3	84,9	78,7	91,2	82,8
TOIMINNAN TEHOAKUUS					
Liikekulusuhde %	24,6	24,9	22,7	22,3	20,7
TULOSKEHITYS					
Yhdistetty kulusuhde %	110,9	109,8	101,4	113,5	103,5
Liikevoitto, milj. euroa	8,6	106,7	132,8	55,2	74,3
Liikevoitto % liikevaihdosta	1,5	18,3	24,0	11,7	16,9
Voitto/Tappio ennen satunnaiseriä, milj. euroa	14,3	102,9	100,0	53,2	35,8
Oman pääoman tuotto % *)	-11,2	-2,1	0,5	46,5	20,0
Kokonaispääoman tuotto %	-0,4	1,1	3,6	16,0	9,3
VAKAVARAISUUS					
Toimintapääoma, milj. euroa *)	496,0	567,3	580,4	572,6	352,9
Vakavaraisuuspääoma, milj. euroa *)	956,9	987,7	997,1	957,6	729,8
Vakavaraisuuspääoma % vastuvelasta *)	121,5	131,3	143,1	146,7	126,1
Vastuunkantokyky % *)	237,3	263,8	284,9	304,0	245,3
Omavaraisuusaste % *)	29,1	32,4	33,7	34,9	26,3

*) Arvostuseroista on vähennetty toteutuvaksi arvioitu verovelka.

Käsitteiden määritelmät ja tunnuslukujen laskentakaavat on esitetty Lukijan oppaassa sivulla 116.

Tuloslaskelma

1000 euroa

	Emoyhtiö		Konserni	
	2002	2001	2002	2001
Vakuutustekninen laskelma:				
Vakuutusmaksutuotot				
Vakuutusmaksutulo	432 277	403 334	432 200	403 348
Jälleenvakuuttajien osuus	-26 099	-13 132	-26 100	-13 107
	406 178	390 202	406 100	390 241
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-3 307	-15 802	-3 307	-15 802
Jälleenvakuuttajien osuus	373	-80	373	-80
	-2 934	-15 882	-2 934	-15 882
	403 244	374 320	403 166	374 359
Korvauskulut				
Maksetut korvaukset	-327 744	-283 530	-330 395	-286 556
Jälleenvakuuttajien osuus	14 163	7 748	14 356	7 875
	-313 581	-275 782	-316 038	-278 681
Korvausvastuun muutos	-37 511	-50 501	-32 673	-48 366
Jälleenvakuuttajien osuus	674	9 334	603	9 239
	-36 837	-41 167	-32 070	-39 127
	-350 418	-316 949	-348 108	-317 808
Yhteistakuuerän muutos	-530	-510	-530	-510
Liikekulut	-98 459	-91 039	-99 189	-93 193
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta	-46 163	-34 178	-44 661	-37 152
Tasoitusmäärän muutos	-32 240	-3 741	-32 240	-3 741
Vakuutustekninen kate	-78 403	-37 919	-76 901	-40 893
Muu kuin vakuutustekninen laskelma:				
Sijoitustoiminnan tuotot	165 414	193 609	163 096	195 702
Sijoitusten arvonkorotus	38 400	-	38 400	-
Sijoitustoiminnan kulut	-104 222	-50 931	-108 678	-51 006
Sijoitusten arvonkorotuksen oikaisu	-460	-	-460	-
	99 132	142 678	92 358	144 695
Muut tuotot				
Konsernireservin vähennys	-	-	49	-
Muut	687	297	701	420
	687	297	750	420
Muut kulut				
Konserniliikearvon poisto	-	-	-139	-1
Muut	-630	-1 098	-1 398	-1 105
	-630	-1 098	-1 537	-1 105
Osuus osakkuusyritysten tappiosta	-	-	-366	-197
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta				
Tilikauden vero	-6 330	-30 302	-5 921	-30 558
Aikaisempien tilikausien verot	-60	18	-59	14
Laskennallisen verovelan muutos	-	-	618	-429
	-6 390	-30 284	-5 362	-30 973
Voitto varsinaisesta toiminnasta	14 396	73 674	8 942	71 947
Voitto satunnaisten erien jälkeen	14 396	73 674	8 942	71 947
Tilinpäätössiirrot				
Poistoeron muutos	-9	-14	-	-
Vapaaehtoisten varausten muutos	-255	-171	-	-
	-264	-185	-	-
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta	-	-	741	333
Tilikauden voitto	14 132	73 489	9 683	72 279

Tase

1000 euroa	Emoyhtiö		Konserni	
	2002	2001	2002	2001
Vastaavaa				
Aineettomat hyödykkeet				
Konserniliikearvo	-	-	554	-
Muut pitkävaikutteiset menot	15 410	12 343	20 909	14 570
	15 410	12 343	21 464	14 570
Sijoitukset				
Kiinteistösijoitukset				
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	212 931	171 853	304 360	249 687
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	79 652	63 288	-	-
Lainasaamiset omistusyhteisy yrityksiltä	2 024	3 026	2 024	3 026
	294 607	238 166	306 384	252 713
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisy yrityksissä				
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä	25 377	3 098	-	-
Rahoitusmarkkinavälineet ja lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	7 500	109	-	-
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisy yrityksissä	7 166	7 145	7 417	7 490
	40 043	10 353	7 417	7 490
Muut sijoitukset				
Osakkeet ja osuudet	352 473	367 647	352 573	367 795
Rahoitusmarkkinavälineet	568 663	580 315	568 646	580 298
Kiinnelainasaamiset	55 080	42 807	55 080	42 807
Muut lainasaamiset	57 975	57 913	57 975	57 913
Talletukset	13 150	8 294	25 017	26 935
Muut sijoitukset	-	1 003	27 400	1 009
	1 047 340	1 057 978	1 086 690	1 076 757
Jälleenvakuutustalletesaamiset	285	497	1 435	1 941
	1 382 276	1 306 995	1 401 926	1 338 901
Saamiset				
Ensivakuutustoiminnasta				
Vakuutuksenottajilta	77 690	77 633	77 690	77 633
Jälleenvakuutustoiminnasta	17 335	9 502	18 240	8 921
Muut saamiset	26 301	28 650	23 848	16 397
	121 326	115 785	119 777	102 951
Muu omaisuus				
Aineelliset hyödykkeet				
Koneet ja kalusto	7 292	6 150	15 463	14 086
Muut aineelliset hyödykkeet	-	-	73	84
	7 292	6 150	15 536	14 170
Rahat ja pankkisaamiset	4 316	6 021	5 385	8 183
Muu omaisuus	803	684	803	684
	12 410	12 855	21 723	23 036
Siirtosaamiset				
Korot ja vuokrat	18 641	18 092	18 670	18 091
Muut siirtosaamiset	2 891	2 759	3 871	3 637
	21 532	20 851	22 541	21 728
	1 552 954	1 468 828	1 587 431	1 501 186

Tase

1000 euroa	Emoyhtiö		Konserni	
	2002	2001	2002	2001
Vastattavaa				
Oma pääoma				
Pohjarahasto	6 875	6 875	6 875	6 875
Takuupääoma	1 766	1 766	1 766	1 766
Arvonkorotusrahasto	539	539	1 406	1 406
Muut rahastot	252 324	178 911	252 324	178 911
Vapaaehtoisista varauksista ja poistoerosta omaan pääomaan siirretty osuus	-	-	6 337	7 790
Konsernin edellisten tilikausien tappio	-	-	-8 200	-5 989
Tilikauden voitto	14 132	73 489	9 683	72 279
Tilikauden voittoon sisältyvä osuus poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutoksesta	-	-	1 447	-1 001
	275 638	261 581	271 640	262 038
Vähemmistöosuus	-	-	23 328	15 122
Tilinpäätössiirtojen kertymä				
Poistoero	4 113	4 103	-	-
Vapaaehtoiset varaukset	1 875	1 620	-	-
	5 988	5 724	-	-
Vakuutustekninen vastuovelka				
Vakuutusmaksuvastuu	137 443	134 136	137 443	134 136
Jälleenvakuuttajien osuus	-791	-419	-791	-419
	136 652	133 718	136 652	133 718
Korvausvastuu	645 888	608 377	652 187	619 514
Jälleenvakuuttajien osuus	-14 852	-14 177	-14 962	-14 358
	631 036	594 199	637 225	605 155
Tasoituspääoma	437 546	405 306	437 546	405 306
Yhteistakuuerä	13 782	13 252	13 782	13 252
	1 219 016	1 146 475	1 225 205	1 157 431
Jälleenvakuutustallettevelat	-	-	51	76
Velat				
Ensivakuutustoiminnasta	801	839	801	839
Jälleenvakuutustoiminnasta	4 485	1 065	9 990	8 660
Lainat rahoituslaitoksilta	-	-	7 972	7 793
Eläkelainat	-	-	97	104
Laskennallinen verovelka	-	-	2 659	3 280
Muut velat	30 352	36 228	23 707	26 661
	35 638	38 132	45 225	47 337
Siirtovelat	16 675	16 915	21 982	19 182
	1 552 954	1 468 828	1 587 431	1 501 186

Vahinko-Tapiolan konsernin tulosanalyysi

Milj. euroa	2002	2001	2000	1999	1998
Vakuutusmaksutuotot	403,2	374,4	350,0	315,0	297,5
Korvauskulut	-348,1	-317,8	-275,5	-287,4	-246,3
Liikekulut	-99,2	-93,2	-79,5	-70,2	-61,6
Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
VAKUUTUSTEKNINEN KATE ENNEN					
TASOITUSMÄÄRÄN MUUTOSTA	-44,7	-37,2	-5,5	-43,1	-10,9
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut	54,4	144,7	139,8	98,6	85,6
Muut tuotot ja kulut	-0,8	-0,7	-1,3	-0,4	-0,5
Osuus osakkuusyritysten voitosta tai tappiosta	-0,4	-0,2	-0,2	0,1	0,1
LIIKEVOITTO	8,6	106,7	132,8	55,2	74,3
Tasoituserien muutos	-32,2	-3,7	-32,9	-2,0	-38,5
Sijoitusten arvonnkorotukset ja niiden oikaisut	37,9	0,0	0,0	0,0	0,0
VOITTO ENNEN SATUNNAISERIÄ	14,3	102,9	100,0	53,2	35,8
Satunnaiset tuotot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Satunnaiset kulut	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
VOITTO ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	14,3	102,9	100,0	53,2	35,8
Tuloverot ja muut välittömät verot	-5,4	-31,0	-29,8	-15,6	-10,0
Vähemmistöosuudet	0,7	0,3	0,0	-0,2	0,1
Tilikauden voitto	9,7	72,3	70,2	37,4	25,9

Eläke-Tapiola

Eläke-Tapiola menestyi kaikilla rintamilla

Eläke-Tapiolalle vuosi 2002 oli olosuhteisiin nähden erinomainen. Yhtiön tulos oli jälleen omaa luokkaansa muihin työeläkeyhtiöihin verrattuna. Sijoitustoiminnan tulos oli korkeankin laskuperustekorona mukaisen tuottovaatimuksen jälkeen voitollinen. Tulos on seurausta pitkäjänteisestä sijoitustoiminnasta, joka on näyttänyt kantavan heikossaakin markkinaympäristössä. Eläke-Tapiolan vakavaraisuusasema on myös säilynyt vahvana ja jopa vahvistunut. Tämä antaa hyvän pohjan menestykselliselle sijoitustoiminnalle myös jatkossa. Hyvästä tuloksesta johtuen myös asiakashyvitykset ovat alan parasta tasoa.

Eläke-Tapiolan markkina-asema on kehittynyt tasaisesti. Tapiolaan on jatkuvasti siirtynyt enemmän uusia vakuutuksia kuin on lähtenyt pois. Markkinaosuus samoin kuin menestys uusien vakuutusten myynnissä ovat asettuneet korkealle tasolle. Myös asema alan tehokkaimpana yhtiönä säilyneen liikekulujen osalta.

Työeläkejärjestelmää koskevat suuret muutokset ovat nyt toteutusvaiheessa. Eduskunta hyväksyi eläkeuudistuksen lakimuutokset 18.2.2003 juuri ennen toimikautensa päättymistä. Lopputulos on sekä työeläkejärjestelmän että kansantalouden kehittymisen kannalta tyydyttävä.

Vuoden 2005 alusta voimaan tulevan eläkeuudistuksen tavoitteena on muun muassa eläkelakien yhtenäistäminen ja yksinkertaistaminen, nykyistä oikeudenmukaisempi eläketurva erilaisilla työurilla, työssä jatkamisen palkitseminen ja eläkkeelle jäämisiään nostaminen. Lisäksi eläkejärjestelmän on sopeuduttava elinajan jatkuvaan kasvuun ja hillittävä työeläkemaksun nousupaineita.

Eläkeyhtiöillä jää eläkeuudistusten käytäntöön viemiseen varsin niukasti aikaa ja työmäärää lisää kaksinkertaisten tietojärjestelmäratkaisujen ylläpito vuoteen 2012 asti, mitä eläkkeen tason suojaäänös edellyttää.

Eläkerahastoissa oleville varoille maksettavan vähimmäiskoron eli laskuperustekorona määrittäminen on saanut aikaan keskustelua alan sisällä. Liian korkea laskuperustekorona heikentää yhtiöiden vakavaraisuutta ja vähentää siten myös yhtiöiden riskinottoa, mikä on tarpeen parempien tuottojen saavuttamiseksi. Työeläke-toimintaa kehitettäessä olisi ensiarvoisen tärkeää, että laskuperustekorona määrittäminen saadaan kilpailuneutraaliksi ja reaalitalouden huomioon ottavaksi.

Vahva vakavaraisuusasema ja markkinaimu antavat erinomaiset lähtökohdat Eläke-Tapiolan menestykselle myös vuonna 2003. Suurena haasteena on kuitenkin selviytyä työeläkejärjestelmän muutoksista.

Olli-Pekka Laine
Toimitusjohtaja
Eläke-Tapiola

Eläke-Tapiolan hallintoneuvosto, tilintarkastajat ja hallitus

Eläke-Tapiolan hallintoneuvosto

Toimikausi vaihtuu yhtiökokouksessa

Ilkka Brotherus puheenjohtaja, toimitusjohtaja, Hausjärvi	2001–2004
Antti Oksanen varapuheenjohtaja, vuorineuvos, Espoo	2001–2004
Hannu Aho , kansanedustaja, Perho,	2002–2005
Veikko Autio , kauppaneuvos, Turku	2002–2005
Tapio Eskelinen , asiantuntija, Järvenpää	2001–2004
Reino Hanhinen , vuorineuvos, Espoo	2001–2004
Risto Ikäheimo , kehitysjohtaja, Helsinki	2000–2003
Timo Jaakkola , toimitusjohtaja, Espoo	2000–2003
Kaarlo Julkunen , 2.varapuheenjohtaja, Pori	2002–2005
Vesa Jussila toiminnanjohtaja, Helsinki	2002–2005
Pekka Kaikkonen , toimitusjohtaja, Kouvola	2000–2003
Timo Kauranen , toimitusjohtaja, Helsinki	2001–2004
Rabbe Klemets pääjohtaja, Turku	2002–2003
Eero Kurri , toimitusjohtaja, Helsinki	2000–2003
Leo Laukkanen , kauppaneuvos, Mikkeli	2002–2005
Seppo Maskonen , toimitusjohtaja, Oulu	2001–2003
Jarmo Mäntyharju , maanviljelijä, Oripää	2001–2004
Erkki Niemi , toimitusjohtaja, Lahti	2002–2005
Siiri Nuutinen , pääluottamusmies, Helsinki	2000–2003
Max van der Pals , maanviljelijä, agrologi, Lohjan mlk	2001–2004
Risto Pieviläinen , sosiaalisihiteeri, Helsinki	2002–2005
Heikki Pitkänen , johtaja, Helsinki	2000–2003
Pertti Raitoharju , puheenjohtaja, Vantaa	2001–2004
Olli Saariaho , tutkimuspäällikkö, Helsinki (30.9.2002 saakka)	2001–2004

Tapio Salomaa , työnjohtaja, Kokemäki	2002–2005
Mikko Suotsalo , toimitusjohtaja, Helsinki	2000–2003
Jouko Vehmas , toimitusjohtaja, Kouvola	2000–2003
Olavi Viljamaa , toimitusjohtaja, Jalasjärvi	2002–2005

Tilintarkastajat

Varsinaiset tilintarkastajat

Mauno Tervo , ekonomi, KHT PricewaterhouseCoopers Oy KHT-yhteisö, jonka päävastuullisena tilintarkastajana
Matti Nykänen , kauppatieteiden maisteri, KHT Varatilintarkastajat
Barbro Löfqvist , kauppatieteiden maisteri, KHT
Mirja Tonteri , ekonomi, KHT

Eläke-Tapiolan hallitus

Asmo Kalpala , hallituksen puheenjohtaja, pääjohtaja
Tom Liljeström , hallituksen varapuheenjohtaja, yhtiöryhmän johtaja, palvelut yrityksille, suurasiakkaille ja yhteisöille
Kari Kaukinen , asiantuntijalääkäri
Markku Koponen , johtaja
Leila Kostiainen , johtaja (20.11.2002 alkaen)
Ismo Luimula , vastaava ekonomisti
Paavo Mäkinen , toiminnanjohtaja
Maj-Len Remahl , puheenjohtaja
Seppo Salisma , toimitusjohtaja
Veikko Simpanen , sosiaalisihiteeri (20.11.2002 saakka)
Risto Suominen , johtaja
Aino Toikka , henkilöstöjohtaja
Pauli Torkko , varatoimitusjohtaja
Varajäsenet:
Pertti Heikkala , yhtiöryhmän johtaja, palvelut yksityistalouksille
Juhani Hintsanen , toimitusjohtaja
Seppo Kempainen , asianajaja
Jari Saine , yhtiöryhmän johtaja, palvelut pankki-, säästö-, ja sijoittaja-asiakkaille

Hallituksen toimintakertomus vuodelta 2002

*Eläke-Tapiolan
vakavaraisuusasema
on vahva*

Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolan (Eläke-Tapiola) kokonaistulos oli 52,0 miljoonaa euroa (40,4 milj. e), kun sijoitusten realisoitumaton arvostuserojen muutos otetaan huomioon. Vakavaraisuus oli 2,7-kertainen (2,5) vakavaraisuusrajaan verrattuna. Eläke-Tapiolan vakavaraisuus on kehittynyt vuoden aikana myönteisesti kilpailijoihin verrattuna. Sijoitustoiminnan tuotot ovat kattaneet laskuperustekorona mukaiset vaatimukset. Vaikeissa sijoitusolosuhteissa saavutus on merkittävä. Muutaman vuoden tauon jälkeen ovat myös Eläke-Tapiolan asiakashyvitykset alan kärkeä. Yhtiön markkinaosuus nousi 0,1 prosenttiyksikköä 14,6 prosenttiin (14,5 %). Eläke-Tapiolaan siirtyneiden asiakkaiden määrä oli suurempi kuin yhtiöstä pois lähteneiden, ja uusien vakuutusten myynti kehittyi vahvasti. Eläke-Tapiolan hoitokustannustulos, joka kertoo toiminnan tehokkuudesta, oli edelleen voitollinen.

Työeläkejärjestelmän merkittävät uudistukset edellyttävät runsaasti atk-järjestelmien kehitystyötä. Viimeisen laitoksen mallin (VILMA) määrittelyt saatettiin päätökseen ja toteutustyö on käynnissä. Järjestelmän käyttöönotto tapahtuu vuoden 2003 lopussa.

Lakisääteisten työeläkevakuutusten kilpailutyöryhmän ehdotuksesta asiakkaat voivat vuoden 2002 viimeisestä neljänneksestä alkaen tehdä päätöksen vakuutusyhtiön vaihtamisesta neljänä eri ajankohdana vuodessa. Ensimmäinen uuden käytännön mukainen siirtyminen sujui sekin Tapiolan kannalta menestyksellisesti. Niin ikään kilpailutyöryhmän ehdotuksesta otettiin vuoden 2003 alusta käyttöön kertyneitten hyvitysten maksaminen yhtenä eränä

asiakkaalle. Aikaisemmin asiakas sai aina puolet kulloisestakin hyvityssiirtojen kertymästä.

Eläkeuudistus ja sitä koskevat lait on hyväksytty eduskunnassa 18.2.2003. Työeläkelakien yhdistämisestä aiheutuvat merkittävät atk-järjestelmien muutostyöt on käynnistetty, ja Eläke-Tapiolan johto-organisaatiota sekä atk-kehitystyössä tarvittavia resursseja on vahvistettu.

Varsinaisen eläkevakuutustoiminnan kehittämisessä on keskitytty asiakaspalvelun parantamiseen ja verkkopalvelujen kehittämiseen. Uusi asiakkaille tarkoitettu verkkopalvelujärjestelmä otettiin käyttöön viime vuoden alussa.

Vakuutusvalvontaviraston 12.12.2001 antamalla suostumuksella on PT:n Eläkesäätiö osittain luovuttanut lakisääteisen eläkevakuutuksen vakuutusmaksansa 1.1.2002 alkaen Keskinäiselle Eläkevakuutusyhtiölle Tapiolalle.

Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolan kokonaan omistama tytäryhtiö Kiinteistö Oy Tapiolan Henki-Eläke on sulautunut 31.12.2002 emoyhtiöönsä.

ELÄKE-TAPIOLA, EMOYHTIÖ VAKUUTUSTOIMINTA *Vakuutusmaksutulo*

Eläke-Tapiolan vakuutusmaksutulo oli 940,1 miljoonaa euroa (898,9 milj. e), eli 4,6 prosenttia (11,5 %) enemmän kuin lakisääteisten työeläkevakuutusten maksutulo vuonna 2001. TEL-vakuutusten vakuutus-

Eläke-Tapiolan tunnusluvut

	2002	2001	2000	1999	1998
Vakuutusmaksutulo, milj. euroa	948,3	905,8	814,8	776,1	671,5
Maksetut eläkkeet, milj. euroa ¹⁾	666,2	615,3	567,3	535,1	505,1
Sijoitustoiminnan nettotuotto					
käyvin arvoin, milj. euroa	242,3	225,7	189,4	218,3	317,5
tuotto sitoutuneelle pääomalle, %	5,3	5,2	4,7	5,9	9,6
Liikevaihto, milj. euroa	1 285,8	1 243,5	1 135,3	999,6	889,1
Kokonaisliikekulut, milj. euroa	30,3	27,6	24,2	19,9	18,5
% liikevaihdosta	2,4	2,2	2,1	2,0	2,1
% TEL-palkka- ja YEL-työtulosummasta ²⁾	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6
Kokonaistulos, milj. euroa	52,0	40,4	46,5	109,4	208,0
Vastuuvelka, milj. euroa	4 807,9	4 527,6	4 068,1	3 709,6	3 375,7
Toimintapääoma, milj. euroa	703,3	680,5	666,8	661,3	555,1
% vastuuelasta ³⁾	16,0	16,9	18,4	19,9	18,1
suhteessa vakavaraisuusrajaan	2,7	2,5	2,7	3,2	3,2
Tasoisvastuu, milj. euroa	257,4	243,6	226,8	196,0	155,5
Eläkevarat, milj. euroa ⁴⁾	5 093,8	4 731,3	4 321,8	4 021,7	3 669,5
Siirto asiakashyvityksiin,					
% TEL-palkkasummasta ⁵⁾	0,3	0,3	0,4	0,5	0,6
Maksetut asiakashyvitykset,					
% TEL-palkkasummasta	0,3	0,6	0,8	0,9	0,6
TEL-palkkasumma, milj. euroa	3 848,7	3 656,4	3 387,4	3 176,7	2 827,0
YEL-työtulosumma, milj. euroa	565,4	522,1	481,2	405,0	396,6
TEL-vakuutuksenottajia, lkm	20 926	20 617	20 511	19 394	19 386
TEL-vakuutettuja, lkm	167 385	162 440	160 643	150 533	137 317
YEL-vakuutuksenottajia, lkm	41 079	39 111	36 959	34 557	32 262
Eläkkeensaajia, lkm	95 219	92 120	88 990	86 477	85 955

¹⁾ Eläkkeensaajille maksetut eläkkeet

²⁾ Suhdeluvun laskennassa mukana kokonaisliikekulut ilman sijoitustoiminnan ja työkyvyn ylläpitotoiminnan hoitokuluja

³⁾ Suhdeluku laskettu %-na vakavaraisuusrajan laskennassa käytetystä vastuuelasta

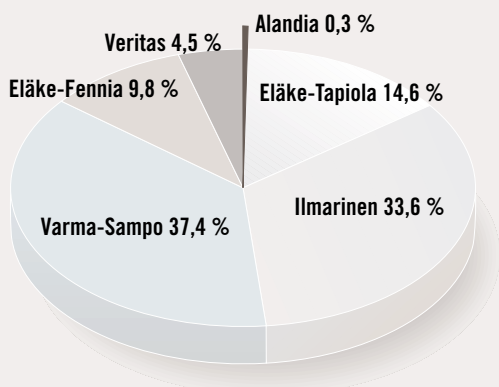
⁴⁾ Vastuuvelka + arvostuserot

⁵⁾ Ei sisällä ositetun lisävakuutusvastuun täydennystä

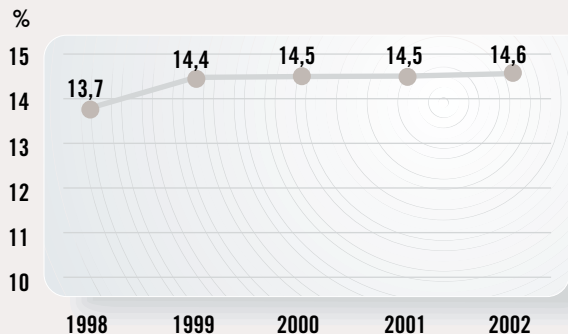
Käsitteiden määritelmät ja tunnuslukujen laskentakaavat on esitetty Lukijan oppaassa sivulla 116.

Eläkevakuutusyhtiöiden markkinaosuudet 2002

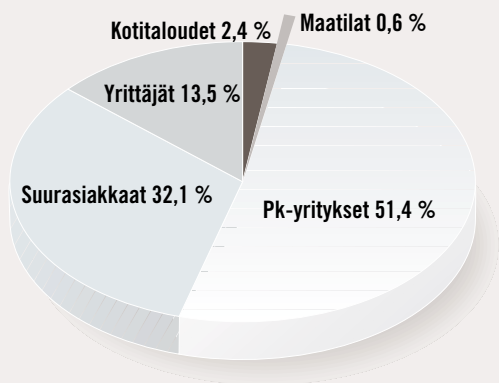
Ennakkotieto, TEL- ja YEL-vakuutukset.
Yhtiöiden yhteensä lasketut maksutulot 6 426,9 milj. euroa.

Eläke-Tapiolan markkinaosuuskehitys 2002

Eläke-Tapiolan maksutulon jakauma asiakasryhmittäin 2002

maksutulo nousi 3,7 prosenttia (11,4 %) 829,3 miljoonaan euroon (799,6 milj. e). YEL-vakuutusten vakuutusmaksutulo nousi 11,5 prosenttia (12,1 %) 110,7 miljoonaan euroon (99,4 milj. e).

Luottotappiot saamatta jääneistä vakuutusmaksuista olivat 8,2 miljoonaa euroa (6,9 milj. e) eli 1,3 miljoonaa euroa (-1,4 milj. e) enemmän kuin vuonna 2001. Luottotappioista TEL-vakuutusten osuus on 5,2 miljoonaa euroa (3,7 milj. e) ja YEL-vakuutusten 3,0 miljoonaa euroa (3,2 milj. e).

Vuonna 2002 TEL-vakuutusten maksutaso oli keskimäärin 21,1 prosenttia (21,1 %), johon sisältyy työntekijöiden 4,4 prosenttiyksikön (4,5 %) maksuosuus. YEL-vakuutusten maksutaso oli 21,1 prosenttia (21,0 %).

Maksetut korvaukset

Eläke-Tapiolan maksetut korvaukset olivat yhteensä 786,1 miljoonaa euroa (705,6 milj. e). Kasvua edellisestä vuodesta oli 80,5 miljoonaa euroa (55,8 milj. e) eli 11,4 prosenttia (8,6 %).

Vuoden 2002 TEL- ja YEL -eläkkeiden indeksikorotukset olivat yli 65-vuotiaille 2,92 prosenttia (4,02 %) ja alle 65-vuotiaille 3,68 prosenttia (4,09 %).

Vakuutustekninen vastuuvélka

Eläke-Tapiolan vakuutusteknisen vastuuvélkan määrä oli tilikauden päättyessä 4 807,9 miljoonaa euroa (4 527,6 milj. e). Toimintapäätöseen luettavan osittamattoman lisävakuutusvastuun määrä oli 394,1 miljoonaa euroa (465,6 milj. e).

SIJOITUSTOIMINTA

Eläke-Tapiolan tuloslaskelman sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 163,6 miljoonaa euroa (272,5 milj. e), mikä oli 40,0 prosenttia (+10,8 %) vähemmän kuin vuonna 2001. Korkotuotot kuluilla vähennettynä olivat 231,5 miljoonaa euroa (216,6 milj. e), mikä on 6,9 prosenttia (13,6 %) enemmän kuin edellisenä vuonna. Nettomyyntitappioita kirjattiin 7,3 miljoonaa euroa (+38,7 milj. e). Sijoitusten arvonalennukset ja niiden palautukset rasittivat tulosta 88,5 miljoonaa euroa (-6,2 milj. e), josta osakkeisiin kohdistui - 84,6 miljoonaa euroa (-7,4 milj. e), kiinteistöihin - 3,8 miljoonaa euroa (+1,0 milj. e) ja ra-

hoitusmarkkinavälineisiin - 0,2 miljoonaa euroa.

Tase-erä sijoitukset oli kirjanpitoarvoin laskettuna 4 632,1 miljoonaa euroa (4 290,7 milj. e) ja käyvin arvoin laskettuna 4 917,9 miljoonaa euroa (4 494,4 milj. e). Arvostuserojen määrä oli 285,8 miljoonaa euroa (203,7 milj. e). Arvostuserojen määrä on kasvanut 82,2 miljoonaa euroa (49,9 milj. e).

Sijoitusten määrä oli käyvin arvoin laskettuna 5 024,5 miljoonaa euroa (4 612,1 milj. e). Sijoitustoiminnan tuotto laskettuna käyville arvoille oli 5,3 prosenttia (5,2 %). Korkosijoitusten osuus sijoituksista oli 74,5 prosenttia arvoltaan 3 741,1 miljoonaa euroa (70,3 % arvoltaan 3 244,0 milj. e). Joukkovelkakirjalainojen osuus sijoituksista oli 69,6 prosenttia arvoltaan 3 496,2 miljoonaa euroa (66,4 % arvoltaan 3 061,9 milj. e) ja tuotto käyville arvoille oli 9,8 prosenttia (6,1 %). Muiden rahoitusmarkkinavälineiden ja talletusten osuus sijoituksista oli 4,9 prosenttia arvoltaan 244,9 miljoonaa euroa (3,9 % arvoltaan 182,1 milj. e) ja tuotto 3,3 prosenttia (4,6 %). Osakesijoitusten osuus sijoituksista oli 12,1 prosenttia arvoltaan 609,7 miljoonaa euroa (15,2 % arvoltaan 702,1 milj. e) ja niiden tuotto käyville arvoille oli -13,4 prosenttia (+0,6 %). Kiinteistöisijoitusten osuus sijoituksista oli 8,2 prosenttia arvoltaan 413,5 miljoonaa euroa (8,2 % arvoltaan 377,1 milj. e) ja niiden tuotto käyville arvoille oli 6,0 prosenttia (7,4 %). Lainasaamisten osuus sijoituksista oli 5,2 prosenttia arvoltaan 260,5 miljoonaa euroa (6,3 % arvoltaan 288,8 milj. e) ja niiden tuotto käyville arvoille oli 5,3 prosenttia (5,7 %).

LIIEKULUT

Eläke-Tapiolan tuloslaskelman liikekulut nousivat 11,4 prosenttia ja olivat 22,7 miljoonaa euroa (20,4 milj. e), eli 2,3 miljoonaa euroa (2,6 milj. e) enemmän kuin edellisenä vuonna. Kokonaisliikekuluissa on huomioitu kirjatut poistot 2,0 miljoonaa euroa (2,0 milj. e) ja toimintokohtainen osa liikekuluista on siirretty korvaus- ja sijoituskuluihin.

Lakisääteiset maksut olivat 1,5 miljoonaa euroa (1,4 milj. e).

Yhtiön henkilöstö on pääosin työsuhteessa paitasi yhtiöön myös Keskinäiseen Vakuutusyhtiöön Tapiolaan ja Keskinäiseen Henkivakuutusyhtiöön Tapiolaan. Yhtiön toimitusjohtaja, varatoimitusjohtaja, aktuaari ja sijoitustoiminnan johtoryhmän jäsenet

sekä muut sijoituspäätöksiä tekevät ja niitä valmistelevat henkilöt ovat työsuhteessa vain yhtiöön. Tapiolan yhteisin resurssein tuotetuista palveluista maksetut erät sisältyvät yhtiön liikekulujen vastaaviin eriin samalla tavoin kuin jos henkilö olisi ollut suoraan Eläke-Tapiolan palveluksessa.

Maksetut palkat ja palkkiot hallintoneuvoston jäsenille, hallituksen jäsenille ja varajäsenille sekä toimitusjohtajalle ja hänen sijaiselleen olivat 767 524,00 euroa (543 261,80 e). Muut palkat ja palkkiot olivat yhteensä 9 286 842,71 euroa (8 281 056,87 e). Maksetut palkat ja palkkiot olivat yhteensä 10 054 366,71 euroa (8 824 318,68 e).

TILIKAUDEN TULOS

Liikevaihto oli 1 285,8 miljoonaa euroa (1 243,5 milj. e). Yhtiön tulos oli 30,2 miljoonaa euroa tappiollinen (+ 90,4 milj. e). Kun sijoitusten realisoitumaton arvostuserojen nousu otetaan huomioon, on kokonaistulos 52,0 miljoonaa euroa (+ 40,4 milj. e) voitollinen.

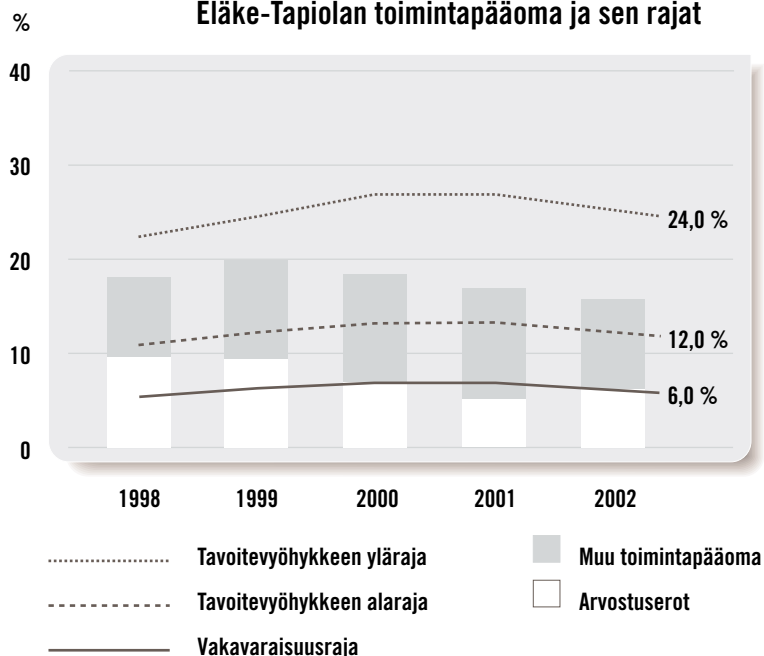
Varsinaista vakuutustoimintaa kuvaava vakuutusliikkeen tulos on 13,8 miljoonaa euroa (16,7 milj. e) voitollinen, josta maksutappioliikkeen osuus oli 7,1 miljoonaa euroa (7,8 milj. e) ja muun vakuutusliikkeen tulos oli voitollinen 6,7 miljoonaa euroa (8,9 milj. e). Toiminnan tehokkuutta kuvaava hoitokustannustulos oli 7,2 miljoonaa euroa (+ 7,2 milj. e) voitollinen. Sijoitustoiminnan kirjanpidollinen tulos oli 51,2 miljoonaa euroa tappiollinen (+ 66,4 milj. e). Arvostuserojen määrä kasvoi 82,2 miljoonaa euroa (-49,9 milj. e). Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoin oli 31,0 miljoonaa euroa (16,5 milj. e).

Tuloksesta varataan asiakkaille maksualennuksiin 12,0 miljoonaa euroa (10,6 milj. e).

Yhtiön toimintapääoma on 16,0 prosenttia (16,9 %) vastuuvälästä, josta on vähennetty erät, joista on määrätty asetuksessa työeläkevakuutusyhtiön vakavaraisuusrajan laskemisesta. Yhtiön sijoitusjakauman perusteella määräytyvä vakavaraisuusraja on puolestaan 6,0 prosenttia (6,7 %) em. vastuuvälästä, joten yhtiön vakavaraisuus on 2,7-kertainen (2,5) vaatimukseen nähden.

Kuluneen vuoden aikana siirryttiin työeläkeyhtiöissä uuteen käytäntöön maksun alennuksissa eli asiakashyvityksissä. Aikaisemman käytännön mukaan asiakkaan hyvitysrahastoon (viralliselta nimel-

Eläke-Tapiolan toimintapääoma ja sen rajat

tään ositettuun lisävakuutusvastuuseen) siirretyistä varoista annettiin aina seuraavana vuonna maksun alennuksena puolet. Jatkossa koko tilivuoden siirto hyvityksiin maksetaan asiakkaalle kerralla tilivuotta seuraavan vuoden maksun alennuksena.

Tähän asti voimassa olleen perusteen mukaan osa tilivuoden maksun alennuksesta oli rahoitettu tilivuonna tehtävällä siirrolla asiakkaan hyvitysrahastoon. Muutoksen seurauksena ositettua lisävakuutusvastuuta on täydennetty 4,8 miljoonalla eurolla. Tämä summa vähennetään vuosien 2002–2012 maksimisiirroista. Vuonna 2002 tämä vähennys oli 0,3 miljoonaa euroa, joten tulevina vuosina vähennettäväksi jää yhteensä 4,4 miljoonaa euroa.

Asiakkaiden maksualennuksiin käytettävä ositettu lisävakuutusvastuu oli vuoden lopussa suuruudeltaan 12,9 miljoonaa euroa (15,0 milj. e), joka määrä huomioidaan nyt käyttöön otetun hyvitystekniikan mukaisesti kokonaisuudessaan vuoden 2003 TEL-vakuutusmaksun alennuksina. Osittamatonta lisävakuutusvastuuta purettiin 72,0 miljoonaa euroa (+83,9 milj. e). Osittamaton lisävakuutusvastuu oli vuoden 2002 lopussa 394,1 miljoonaa euroa (465,6 milj. e).

Omaisuuksien käyvät arvot on laskettu varovaisuuden periaatetta noudattaen tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa tarkemmin selostetulla tavalla.

Poistot, yhteensä 2,0 miljoonaa euroa (2,0 milj. e), kirjattiin suunnitelman mukaisina. Elinkeinovelain sallimat poistot on tehty täysimääräisinä.

Tilikauden tuloksen perusteella ei suoritettu siirtoa Tapiola-yhtiöiden henkilöstörahastoon h.r.

Tilinpäätös osoittaa 11 264 591,93 euron suuruista voittoa. Hallitus ehdottaa, että tilikauden voitosta siirretään varmuusrahastoon 11 260 000,00 euroa ja käyttörahastoon 4 591,93 euroa. Taseen loppusumma on 4 890 472 939,57 euroa (4 573 043 860,67 e).

ELÄKE-TAPIOLA, KONSERNI

Eläke-Tapiolan konserniin sisältyy emoyhtiön Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolan lisäksi tytäryhtiöt Elkes Oy ja Tapra Ky sekä 51 (51) asunto- ja kiinteistöyhtiötä tytäryhtiöinä. Eläke-Tapiolan kokonaan omistama tytäryhtiö Kiinteistö Oy Tapiolan Henki-Eläke on sulautunut 31.12.2002 emoyhtiöön. Kiinteistö Oy Kiltakallio fuusioitiin Kiinteistö Oy Viirikuja 1:een.

Osakkuusyhtiöitä olivat Tieto-Tapiola Oy, Tapiola Omaisuudenhoito Oy, Vakuutusneuvonta Aura Oy, Vakuutusneuvonta Pohja Oy ja Suomen Metsäsijoitus Oy, Pohja-Yhtymä Oy, Vaasan Teknopark Oy sekä neljä kiinteistöyhtiötä.

VAKUUTUSTOIMINTA

Eläke-Tapiolan emoyhtiön ja konsernin vakuutustoiminnan luvut ovat samat.

SIJOITUSTOIMINTA

Eläke-Tapiolan konsernin tuloslaskelman sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 157,6 miljoonaa euroa (270,1 milj. e), mikä oli 41,6 prosenttia (+9,9 %) vähemmän kuin vuonna 2001. Korkotuotot kuluilla vähennettynä olivat 218,9 miljoonaa euroa (207,6 milj. e), mikä on 5,4 prosenttia (13,3 %) enemmän kuin edellisenä vuonna. Nettomyyntitappioita kirjattiin 7,3 miljoonaa euroa (+38,7 milj. e). Sijoitusten arvonalennukset ja niiden palautukset rasittivat tulosta 88,1 miljoonaa euroa (-7,2 milj. e), josta osakkeisiin kohdistui -84,6 miljoonaa euroa (-7,4 milj. e), kiinteistöihin -3,3 miljoonaa euroa (+0,2 milj. e) ja rahoitusmarkkinavälineisiin -0,2 miljoonaa euroa.

Tase-erä sijoitukset oli kirjanpitoarvoin lasketuna 4 663,6 miljoonaa euroa (4 328,0 milj. e) ja

käyvin arvoin laskettuna 4 962,4 miljoonaa euroa (4 540,4 milj. e). Arvostuserojen määrä oli 298,8 miljoonaa euroa (212,4 milj. e). Arvostuserojen määrä on kasvanut 86,5 miljoonaa euroa (46,7 milj. e).

LIIEKULUT

Eläke-Tapiolan konsernin tuloslaskelman liikekulut nousivat 11,4 prosenttia ja olivat 22,7 miljoonaa euroa (20,4 milj. e), eli 2,3 miljoonaa euroa (2,6 milj. e) enemmän kuin edellisenä vuonna. Kokonaisliikekuluissa on huomioitu kirjatut poistot 2,0 miljoonaa euroa (2,0 milj. e) ja toimintokohtainen osa liikekuluista on siirretty korvaus- ja sijoituskuluihin.

Lakisääteiset maksut olivat 1,5 miljoonaa euroa (1,4 milj. e).

TILIKAUDEN TULOS

Eläke-Tapiolan konsernin liikevaihto kasvoi 3,3 prosenttia (9,3 %) ja nousi 1 280,1 miljoonaan euroon (1 239,6 milj. e).

Poistot kirjattiin suunnitelman mukaisina ja ne sisältävät konsernin liikearvon poiston.

Konsernin voitto tilikaudelta oli 5 676 063,40 euroa. Vähemmistön osuus oli 180 804,11 euroa. Taseen loppusumma on 4 921 012 386,91 euroa (4 609 860 684,96 e).

RISKIENHALLINNAN PERIAATTEET

Eläke-Tapiolan riskienhallinnan perustana toimii hallituksissa hyväksytyt, koko ryhmää koskevat sisäisen valvonnan toimintaperiaatteet. Sisäinen valvonta sisältää riskienhallintajärjestelmän, jonka avulla hallitaan liiketoiminnasta aiheutuvien ja siihen olennaisesti liittyvien riskien tunnistaminen, arviointi, rajoittaminen ja valvonta. Kokonaisvastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä säännöllisestä arvioinnista on Eläke-Tapiolan hallituksella. Eläke-Tapiolan riskienhallinta on systemaattinen prosessi, joka kattaa kaikki yhtiön toiminnot.

Lisätiedot: www.tapiola.fi

Eläke-Tapiolan tulosanalyysi

Milj. euroa	2002	2001	2000	1999	1998
TULOKSEN SYNTY					
Vakuutusliikkeen tulos	13,8	16,8	31,2	42,9	43,7
Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoin	31,0	16,5	8,7	58,8	158,0
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	242,3	225,7	189,4	218,3	317,5
Vastuuvelan tuottovaatimus	-211,3	-209,2	-180,7	-159,5	-159,5
Hoitokustannustulos	7,2	7,2	6,6	7,6	6,3
Kokonaistulos	52,0	40,4	46,5	109,4	208,0
TULOKSEN KÄYTTÖ					
Vakavaraisuuden muutokseen	35,3	29,9	34,4	94,3	191,2
Tasointuvastuun muutokseen	13,8	16,8	31,2	42,9	43,7
Toimintapäätöksen muutokseen	21,4	13,1	3,2	51,3	147,6
Osittamattoman lisävakuutusvastuun muutokseen	-72,0	83,9	50,8	97,0	95,6
Arvostuserojen muutokseen	82,2	-49,9	-58,5	18,3	124,8
Tilinpäätössiirtojen kertymän muutokseen	0,0	-22,0	2,5	-64,7	-73,4
Tilikauden voittoon	11,3	1,1	8,4	0,8	0,6
Siirtoon asiakashyvityksiin	12,0	10,6	12,1	15,1	16,7
Ositetun lisävakuutusvastuun täydennykseen	4,8				
Yhteensä	52,0	40,4	46,5	109,4	208,0

Vuoden 2002 ylimääräisestä täydennyksestä lyhentämättä 4,4 milj. euroa

Hoitokustannustulos

Milj. euroa	2002	2001	2000	1999	1998
Vakuutusmaksun hoitokustannusosat	32,7	30,4	26,5	25,3	22,5
Toimintokohtaiset liikekulut ¹⁾	-26,5	-23,7	-20,7	-17,8	-16,6
Muut tuotot ja kulut	1,0	0,5	0,7	0,2	0,5
Hoitokustannustulos	7,2	7,2	6,6	7,6	6,3
Liikekulut vakuutusmaksun hoitokustannustulosta, %	78,6	76,9	76,2	70,2	72,7

¹⁾ Ei sisällä sijoitustoiminnan eikä työkyvyn ylläpitotoiminnan liikekuluja

Toimintapääoma

Milj. euroa	2002	2001	2000
Oma pääoma ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen	27,6	16,4	15,2
Vapaaehtoiset varaukset ja kertynyt poistoero	-	-	22,0
Omaisuuksien käyppien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero	285,9	203,7	253,6
Osittamaton lisävakuutusvastuu	394,1	465,6	381,7
Kuluksi merkitsemättömät vakuutusten hankintamenot ja aineettomat hyödykkeet	-4,3	-5,2	-5,7
Toimintapääoma yhteensä	703,3	680,5	666,8
TVYL 17 §:n toimintapääoman vähimmäismäärä	175,2	180,7	162,5
Vakavaraisuusaste, % ¹⁾	16,0	16,9	18,4
Vakavaraisuusraja, %	6,0	6,7	6,7
Tavoitevyöhykkeen alaraja, % ²⁾	12,0	13,5	13,4
Tavoitevyöhykkeen yläraja, % ³⁾	24,0	27,0	26,8

¹⁾ Toteutunut toimintapääoma / vakavaraisuuden laskennassa käytetty vastuovelka

²⁾ 2 x vakavaraisuusraja

³⁾ 4 x vakavaraisuusraja

Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvo

	Sijoitusten nettotuotot käyvin arvo ¹⁾ milj. euroa	Sitoutunut pääoma ²⁾ milj. euroa	Tuotto- % sitoutuneelle pääomalle		
	2002	2002	2002	2001	2000
Lainasaamiset	14,5	271,1	5,3	5,7	5,2
Joukkovelkakirjalainat	297,8	3 026,1	9,8	6,1	6,5
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset	6,9	212,8	3,3	4,6	4,0
Osakkeet ja osuudet	-96,8	719,7	-13,4	0,6	-5,9
Kiinteistösijoitukset ³⁾	23,3	385,9	6,0	7,4	9,3
Sijoitukset yhteensä	245,6	4 615,5	5,3	5,2	4,8
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	0,1				
Sijoitustuotot yhteensä ⁴⁾	245,8	4 615,5	5,3	5,2	4,7

¹⁾ Sijoitustoiminnan nettotuotot käyvin arvo = Raportointikauden lopun ja alun markkina-arvojen muutos - kauden aikana tapahtuneet kassavirrat. Kassavirralla tarkoitetaan ostojen/kulujen ja myyntien/tuottojen erotusta

²⁾ Sitoutunut pääoma = Markkina-arvo raportointikauden alussa + kuukausittain aikapainotetut kassavirrat

³⁾ Kiinteistöjen tuotto = Emon tuotto (ml. käyttöomaisuus). KTI-indeksin mukainen sijoituskiinteistöjen kokonaistuotto oli 6,7 %

⁴⁾ Sijoitustuotot yhteensä = Tuloslaskelman mukaiset sijoitustoiminnan nettotuotot + arvostuserojen muutos

Eläke-Tapiolan sijoituskatsaus

*Eläke-Tapiolan
sijoitustoiminta
tuotti hyvin*

Eläke-Tapiolan sijoitusjohtaja Hanna Hiidenpalo

Eläke-Tapiolan sijoitustoiminnan tuotto vuonna 2002 oli hyvä. Tuotto pysyi vaikeasta ajanjaksoista huolimatta vakaana ja ylitti jopa kahden edellisen vuoden saavutukset. Sijoitusten tuotto oli 5,3 % ja 245,8 miljoonaa euroa. Sijoituskanta oli vuoden 2002 lopussa yli 5 000 miljoonaa euroa.

Eläke-Tapiolan sijoitustoiminnassa tavoitellaan pitkällä aikavälillä ja kaikissa olosuhteissa hyvää ja vakaata tuottoa pääomariskejä välttäen. Sijoituspäätökset pohjautuvat perusteellisiin taustaselvityksiin arvonmäärittämineen indeksisijoittamisen sijaan. Oikea ajoitus korostuu Tapiolan sijoitustoiminnas-

sa. Näin asiakkaille pyritään takaamaan kilpailukykyiset asiakashyvitykset vaihtelevillakin markkinoilla. Sijoitukset hajautetaan riittävästi eri instrumenttiluokkien välillä ja sisällä. Yksittäisiä riskejä sekä vastuuta ohjataan limiitein ja sijoituskriteerein.

Vuoden 2002 sijoitustoiminnan haasteita olivat korkorisikin hallinta markkinoiden heilahtelualltiuden kasvaessa, osakerisikin hallinta yksittäisten osakevalintojen kautta sekä hyvän vakavaraisuusaseman säilyttäminen. Näillä toimenpiteillä turvattiin allokatioiden muutosmahdollisuudet yhä haasteellisemmassa sijoitusympäristössä.

Eläke-Tapiolan sijoitusten jakauma

	31.12.2002		31.12.2001		31.12.2000	
	milj. euroa	%	milj. euroa	%	milj. euroa	%
Lainasaamiset ¹⁾	260,5	5,2	288,8	6,3	285,2	6,8
Joukkovelkakirjalainat ¹⁾	3 496,2	69,6	3 061,9	66,4	2 874,6	68,5
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ¹⁾	244,9	4,9	182,1	3,9	98,1	2,3
Osakkeet ja osuudet	609,7	12,1	702,1	15,2	625,0	14,9
Kiinteistösijoitukset ²⁾	413,5	8,2	377,1	8,2	313,0	7,5
Sijoitukset yhteensä	5 024,8	100,0	4 612,1	100,0	4 195,8	100,0

¹⁾ Sisältää kertyneet korot

²⁾ Sisältää myös käyttöomaisuuskiinteistöt

Korkosijoitukset ovat jakauman suurin siivu

Eläke-Tapiolan joukkovelkakirja lainoilla suurin painoarvo, noin 70 %, on korkoinstrumenteilla. Korkojen voimakkaan laskun myötä tuotto nousi 9,8 prosenttiin.

Korkosijoitusten pääosa oli euromaiden liikkeelle laskemia joukkovelkakirjoja. Vuoden aikana keskimääräinen korkoriski oli vertailuindeksinä mukaisesti hieman alle viisi. Vertailuindeksin pohjana käytetään yhdistelmäindeksiä, joka kuvaa eurooppalaisia joukkovelkakirjamarkkinoita ja sisältää niin rahamarkkinasijoitukset kuin valtioiden, yritysten ja muiden yhteisöjen lainat. Korkosalkku oli hyvin hajautettu euroalueelle, ja siellä suurimpina erinä olivat Suomen, Ranskan ja Hollannin valtioiden joukkovelkakirjalainat.

Yrityslainojen osuus korkosalkusta vuoden 2002 lopussa oli noin kymmenesosa. Sijoitukset oli hajautettu eri toimialoille Euroopassa. Yli puolet oli julkishyödyllisissä yhtiöissä, kaupan ja palvelusektorin yrityksissä sekä rahoitussektorilla.

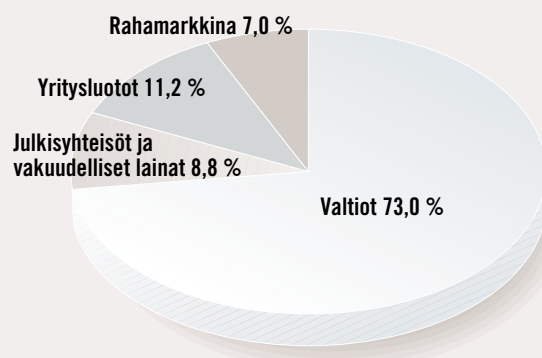
Korkosalkussa ei ollut yhtään lainaa, johon olisi kohdistunut luottotappioita. Suorat yrityslainasijoitukset tehdään aina vähintään BBB- luottoluokituksen saaneisiin yrityksiin. Korkosalkun keskimääräinen luottoluokitus oli vuoden 2002 aikana A. Suomalaisen liikkeeseenlaskijoiden osuus oli noin viidennes.

Omien osakesijoitusten tuotto oli selvästi vertailuindeksiä parempi

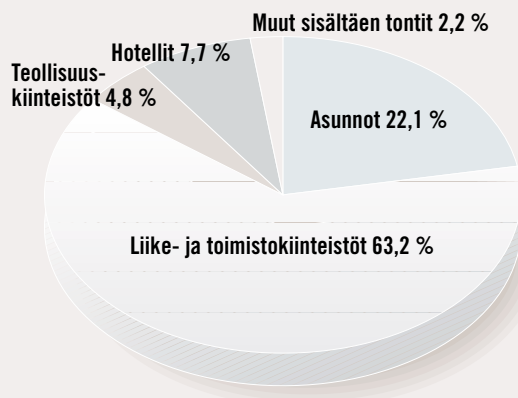
Viiden vuoden keskimääräinen vuosituotto on ollut Eläke-Tapiolan omissa suorissa osakesijoituksissa yli 9,5 %, kun vastaavana aikana vertailuindeksin tuotto on painunut vuositasolla yli -1,0 prosenttia. Vuoden 2002 osakesijoituksissa tuottoero oli vieläkin tuntuvasempi. Omien suorien osakesijoitusten tuotto oli -13 % samaan aikaan, kun vertailuindeksi painui yli -30 % tappiolle. Eläke-Tapiola vertaa osakesijoitustensa menestymistä laajaan eurooppalaiseen osakeindeksiin, joka sisältää 600 yritystä eri toimialoilta. Oman salkun arvon heilahtelu ja markkinaherkkyys on ollut pienempää kuin markkinoiden.

Kokonaisuudessaan osakesijoitusten tuotto, mukaan lukien rahastot oli -13,4 %. Suurimmat sijoitukset on esitetty taulukossa. Osakesalkussa oli vajaat 100 yritystä vuoden 2002 lopussa.

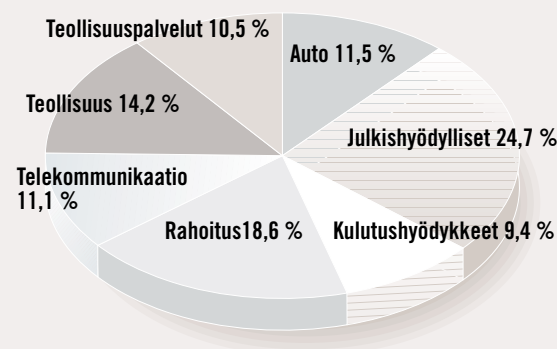
Eläke-Tapiolan korkosijoitusten jakauma 31.12.2002

Eläke-Tapiolan kiinteistösalkun jakauma kiinteistötyypeittäin 31.12.2002

Eläke-Tapiolan yrityslainojen toimialajakautuma 31.12.2002

Eläke-Tapiolan 25 suurinta osakesijoitusta

31.12.2002

Arvopaperi	Osuus osakesalkusta
Instrumentarium	6,7 %
Orion-Yhtymä	4,2 %
Fortum	3,5 %
Uponor	3,5 %
Lassila & Tikanoja	3,5 %
Kesko	3,1 %
Stockmann	3,0 %
Nokia	2,9 %
Unilever	2,7 %
Fiskars	2,7 %
Nokian Renkaat	2,4 %
Rentokil	2,4 %
Finnair	2,2 %
Amer Group	1,6 %
Orkla	1,6 %
VNU	1,5 %
Tietoenator	1,5 %
UPM-Kymmene	1,5 %
Huhtamäki	1,5 %
Tamfelt	1,5 %
Kemira	1,4 %
Alma Media	1,4 %
Kone	1,4 %
Novartis	1,4 %
ING	1,4 %
Yhteensä	60,5 %

Osakesijoituksista yli 80 % oli Euroopassa ja hieman yli puolet sijoituksista Suomessa. Toisaalta on huomattava, että usean suomalaisen yhtiön liiketoiminta on hyvinkin kansainvälistä. Tavoitteena on muuttaman vuoden kuluessa se, että suurin osa valituista yhtiöistä on kansainvälisillä markkinoilla toimivia yhtiöitä. Hajautettaessa pyritään myös siihen, että salkussa on riittävä määrä niin arvo-osakkeita kuin kasvuyhtiöitä. Osinkotuoton merkitys on kasvanut nykyisessä sijoitusympäristössä.

Eläke-Tapiolan osakesijoituksissa korostetaan enemmän yksittäisiä yhtiövalintoja kuin toimialapainoja. Liian suuria toimialavinoumia pyritään kuitenkin välttämään. Suurimmat painot toimialoista olivat kulutustavarayhtiöissä ja teollisuuspalveluissa. Näihin luettavissa yhtiöissä oli osakesijoituksista yli puolet.

Osakesijoitusten toimialajakauma 31.12.2002

Syklinen kulutus	20,5%
Ei-syklinen kulutus	18,5%
Teollisuuspalvelut	17,8%
Terveydenhuolto	13,5%
Teknologia	9,7%
Julkishyödylliset	5,8%
Perusteollisuus	4,9%
Rahoitus	4,8%
Telekommunikaatio	3,1%
Energia	1,3%

Vuoden aikana muutokset toimialojen välillä olivat suhteellisen pieniä, suurimmat muutokset tapahtuivatkin toimialojen sisällä yritysvalinnoissa. Huomion arvoista on, että Eläke-Tapiolan koko osakesalkun tuotto oli parempi kuin vertailuindeksin yhdenkään päätoimialan tuotto, joten salkun menestys perustui erityisesti onnistuneisiin yhtiövalintoihin. Edellisten vuosien tapaan salkussa oli kohtuullisen vähän telekommunikaatioalaa, rahoitussektoria ja perusteollisuutta.

Sijoitukset noteeraamattomiin yrityksiin, sekä suoraan että pääomasijoitusrahastojen kautta, olivat parin prosentin luokkaa sijoitusomaisuudesta

Kiinteistösijoituksia tehtiin varovaisesti

Kiinteistösijoitusten osuus koko sijoituskannasta oli 8,2 % vuonna 2002 ja kiinteistösijoitusten määrä nousi yli 400 miljoonaan euroon. Sijoitusten pääpaino on liike- ja toimistokiinteistöissä Suomessa. Kiinteistöt tuottivat 6,0 %. Kiinteistösijoituksissa keskityttiin aikaisemmin päätettyjen kohteiden toteuttamiseen. Uusia sijoituksia tehtiin lähes 50 miljoonaa euroa. Suurimmat valmistuneet rakennuskohteet olivat Helsingissä Kauppakeskus Arabia ja toimistotalo Hermanissa sekä Vantaalla toimitilat kansainväliselle yrityselle.

Lainojen kysyntä pysyi entisellään

Lainasaamisten osuus koko sijoituskannasta oli 5,2 %. Lainakannan pääpaino oli TEL-takaisinlainoissa ja omien kiinteistöjen lainoissa. Lainasaamiset tuottivat 5,3 %, ja uusia lainoja nostettiin jonkin verran. TEL-takaisinlainojen ja sijoituslainojen kysyntä ei vuonna 2002 poikennut merkittävästi aikaisempien vuosien kysynnästä.

Tuloslaskelma

1000 euroa	Emoyhtiö		Konserni	
	2002	2001	2002	2001
Vakuutustekninen laskelma:				
Vakuutusmaksutulo	940 084	898 909	940 084	898 909
Sijoitustoiminnan tuotot	337 478	337 698	331 485	333 528
Korvauskulut				
Maksetut korvaukset	-786 093	-705 584	-786 092	-705 584
Korvausvastuun muutos				
Kokonaismuutos	-13 177	-180 633	-13 177	-180 633
Kannansiirron osuus	2 456	-	2 456	-
	-10 722	-180 633	-10 722	-180 633
	-796 815	-886 217	-796 814	-886 217
Vakuutusmaksuvastuun muutos				
Kokonaismuutos	-267 122	-278 822	-267 122	-278 822
Kannansiirron osuus	2 252	-	2 252	-
	-264 870	-278 822	-264 870	-278 822
Lakisääteiset maksut	-1 501	-1 360	-1 501	-1 360
Liikekulut	-22 719	-20 390	-22 714	-20 386
Sijoitustoiminnan kulut	-173 891	-65 161	-173 864	-63 450
Muut vakuutustekniset kulut	-1 624	-3 050	-1 624	-3 050
Vakuutustekninen tulos	16 141	-18 393	10 181	-20 848
Muu kuin vakuutustekninen laskelma:				
Muut tuotot				
Konsernireservin vähennys	-	-	294	272
Muut	3	2	3	2
	3	2	297	275
Muut kulut				
Konserniliikearvon poisto	-	-	-4	0
Muut	-60	-234	-60	-234
	-60	-234	-65	-234
Osuus osakkuusyritysten tappiosta			-493	-81
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta				
Tilikauden vero	-4 819	-2 210	-4 921	-2 319
Aikaisempien tilikausien verot	0	-6	-23	-7
Laskennallisen verovelan muutos	-	-	519	6 170
	-4 819	-2 216	-4 425	3 844
Voitto/tappio varsinaisesta toiminnasta	11 265	-20 841	5 495	-17 045
Voitto/tappio satunnaisten erien jälkeen	11 265	-20 841	5 495	-17 045
Tilinpäätössirot				
Vapaaehtoisten varausten muutos	-	21 978	-	-
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta	-	-	181	238
Tilikauden voitto/tappio	11 265	1 137	5 676	-16 807

Tase

1000 euroa	Emoyhtiö		Konserni	
	2002	2001	2002	2001
Vastaavaa				
Aineettomat hyödykkeet				
Konserniliikearvo	-	-	6	-
Muut pitkävaikutteiset menot	4 331	5 185	4 441	5 316
	4 331	5 185	4 447	5 316
Sijoitukset				
Kiinteistösijoitukset				
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	173 755	171 549	399 428	365 355
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	194 762	165 051	-	-
Lainasaamiset omistusyhteisyrittäjiltä	1 891	3 018	1 891	3 018
	370 407	339 618	401 318	368 373
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyrittäjissä				
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä	17	17	-	-
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyrittäjissä	2 427	1 854	2 054	1 817
Rahoitusmarkkinavälineet ja lainasaamiset omistusyhteisyrittäjisiltä	2 750	2 750	2 750	2 750
	5 193	4 621	4 804	4 567
Muut sijoitukset				
Osakkeet ja osuudet	536 918	602 669	537 731	611 127
Rahoitusmarkkinavälineet	3 356 014	2 998 180	3 356 014	2 998 180
Kiinnelainasaamiset	51 065	41 818	51 065	41 818
Muut lainasaamiset	204 527	240 646	204 527	240 646
Talletukset	105 898	63 200	105 898	63 200
Muut sijoitukset	2 080	-	2 203	93
	4 256 501	3 946 513	4 257 437	3 955 064
	4 632 102	4 290 752	4 663 560	4 328 004
Saamiset				
Ensivakuutustoiminnasta				
Vakuutusentottajilta	67 150	76 904	67 150	76 904
Muut saamiset	24 201	20 848	20 180	16 786
	91 351	97 752	87 330	93 689
Muu omaisuus				
Aineelliset hyödykkeet				
Koneet ja kalusto	923	554	3 312	1 511
Muut aineelliset hyödykkeet	-	-	19	22
	923	554	3 331	1 533
Rahat ja pankkisaamiset	4 229	3 151	4 327	3 249
Muu omaisuus	82	22	82	22
	5 234	3 728	7 739	4 804
Siirtosaamiset				
Korot ja vuokrat	111 597	122 182	111 601	122 186
Muut siirtosaamiset	45 858	53 444	46 336	55 862
	157 455	175 627	157 936	178 048
	4 890 473	4 573 044	4 921 012	4 609 861

Tase

1000 euroa	Emoyhtiö		Konserni	
	2002	2001	2002	2001
Vastattavaa				
Oma pääoma				
Pohjarahasto	841	841	841	841
Takuupääoma	807	807	807	807
Arvonkorotusrahasto	-	-	101	101
Muut rahastot	14 711	13 579	14 711	13 579
Vapaaehtoisista varauksista ja poistoerosta omaan pääomaan siirretty osuus	-	-	2 250	3 116
Konsernin edellisten tilikausien tappio	-	-	-9 810	-6 986
Tilikauden voitto/tappio	11 265	1 137	5 676	-16 807
Tilikauden voittoon/tappioon sisältyvä osuus poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutoksesta	-	-	851	15 121
	27 624	16 365	15 428	9 772
Vähemmistöosuus	-	-	20 886	20 924
Konsernireservi	-	-	1 331	1 589
Vakuutustekninen vastuovelka				
Vakuutusmaksuvastuu	3 214 381	2 947 259	3 214 381	2 947 259
Korvausvastuu	1 593 544	1 580 367	1 593 544	1 580 367
	4 807 925	4 527 626	4 807 925	4 527 626
Velat				
Jälleenvakuutustoiminnasta	11	17	-	-
Lainat rahoituslaitoksilta	-	-	32 990	28 900
Laskennallinen verovelka	-	-	942	1 467
Muut velat	26 999	25 653	12 958	13 598
	27 010	25 670	46 890	43 965
Siirtovelat	27 913	3 383	28 552	5 985
	4 890 473	4 573 044	4 921 012	4 609 861

Sijoitustoiminnan tuottoerittely ja tulos

Milj. euroa	31.12.2002	31.12.2001	31.12.2000
Suorat nettotuotot	257,8	240,1	209,6
Lainasaamiset	14,5	17,0	13,4
Joukkovelkakirjalainat	191,9	179,7	157,2
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset	7,1	5,1	5,3
Osakkeet ja osuudet	20,6	21,6	21,5
Kiinteistösijoitukset	23,6	16,3	11,1
Muut sijoitukset	0,0	0,0	2,6
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	0,1	0,3	-1,5
Arvonmuutokset kirjanpidossa ¹⁾	-94,2	32,4	36,6
Osakkeet ja osuudet	-90,1	31,4	38,3
Joukkovelkakirjalainat	-0,2	0,0	0,1
Kiinteistösijoitukset	-3,9	0,9	-1,3
Muut sijoitukset	0,0	0,1	-0,6
Sijoitustoiminnan nettotuotot kirjanpidossa	163,6	272,5	246,1
Arvostuserojen muutos	82,2	-49,9	-58,5
Osakkeet ja osuudet	-27,3	-48,8	-91,3
Joukkovelkakirjalainat	106,1	-8,7	18,5
Kiinteistösijoitukset	3,5	7,5	14,3
Muut sijoitukset	-0,1	0,1	0,0
Sijoitustuotot yhteensä	245,8	222,6	187,6
Muut korkoerät ²⁾	-3,5	3,1	1,9
Vastuuvelan tuottovaatimus	211,3	209,2	180,7
Sijoitustoiminnan kirjanpidollinen tulos	-51,2	66,5	67,3
Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoin	31,0	16,5	8,8

¹⁾ myyntivoitot ja -tappiot sekä muut kirjanpidon arvonmuutokset

²⁾ sisältää mm. sellaiset tuloslaskelman erät, joita ei kirjata sijoitustoiminnan tuottoihin.

Henki-Tapiola

*Kiinnostus
henkivakuutuksia
kohtaan kasvoi*

Vuosi 2002 oli henkivakuutuslalla maltillisen kasvun vuosi. Maksutulo kasvoi 2,1 %. Voimakaimmin kasvoi yksilöllisen eläkevakuutuksen maksutulo, 7,7 %. Riskihenkivakuutusten maksutulo kasvoi 5,7 % ja säästöhenkivakuutusten 5,2 %. Ryhmäeläkevakuutuksen maksutulo laski 29,1 %. Ryhmäeläkevakuutusten maksutulon luonteeseen kuuluu voimakas vuosittainen heilahtelu, joka johtuu kertaluonteisista eläkesäätiöiden puruista.

Vuoden 2002 aikana valmisteltiin lakisäätöjen työeläkejärjestelmän kokonaisuudistusta, jonka herättämän keskustelun ansiosta Tapiolankin asiakas-kunta havahtui laajalti huomaamaan eläketurvassaan olevan täydennystarpeen. Niinpä Tapiola menestyi yksilöllisessä eläkevakuutuksessa selkeästi markkinoita paremmin, maksutulo kasvoi 15,6 %. Myös kokonaismarkkinaosuus kasvoi lähes prosenttiyksikön.

Viime vuoden lopulla julkistettiin valtiovarainministeriön virkamiestyöryhmän raportti ”Kilpailukykyinen verotus” ja kuluvan vuoden alussa valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteinen ns. SIVA –työryhmä antoi väliraporttinsa. Molemmissa raporteissa tunnustetaan ja hyväksytään se, että sidottua pitkäaikaista, esimerkiksi eläkeajan turvaksi tarkoitettua säästämistä on yhteiskunnan syytä kannustaa. Raportit sisältävät kuitenkin kaksi perustavaa laatua olevaa virhettä. Ensinnäkään niissä ei ymmärretä eläkesäästämisen luonnetta suomalaisen sosiaaliturvan neliportaisessa kehikossa, jossa kansalaisen pääasiallisen eläketurvan muodostaa työeläkelaitosten hallinnoima työeläketurva ja sen täydentäjänä vapaaehtoinen eläkevakuutus. Tämä eläketurva on kokonaisuus, jota ei tule epäjohdonmu-

kaisella ja eurooppalaisesta käytännöstä poikkeavalla verokohtelulla hajottaa. Toiseksi mietinnöissä ei ole oivallettu sitä, että pitkiä jopa kolmenkymmenen vuoden ajaksi tehtyjä sopimuksia tarjoavilta yrityksiltä tulee edellyttää huomattavia velvoitteita muun muassa taloudellista vakautta, toiminnan jatkuvuutta ja kuluttajansuojaa koskien.

Maailmantalouden jo vuonna 2001 alkanut epävarmuus jatkui edelleen koko vuoden 2002. Monet eurooppalaiset henkivakuutusyhtiöt ovat joutuneet myymään osakesijoituksiaan epäedulliseen aikaan säilyttääkseen vakavaraisuutensa säästöjen edellyttämällä tasolla. Tapiolan henkivakuutusyhtiöiden sijoituskanta on hyvin hajautettu kiinteistöihin, osakkeisiin ja joukkovelkakirjalainoihin. Lisäksi olemme hyvinä sijoitusvuosina määrätietoisesti kasvattaneet vakavaraisuuttamme. Näillä periaatteilla olemme onnistuneet säilyttämään vakavaraisuusasemamme suhteessa kilpailijoihin erinomaisena ja olemme pystyneet antamaan asiakkaidemme varoille selvästi yleistä korkotasoa paremman tuoton.

Juha P. Halmeenmäki

Juha-Pekka Halmeenmäki
Toimitusjohtaja
Henki-Tapiola

Henki-Tapiolan hallintoneuvosto, tilintarkastajat ja hallitus

Henki-Tapiolan hallintoneuvosto

Toimikausi vaihtuu yhtiökokouksessa

Tuula Entelä puheenjohtaja, sijoitusjohtaja, Espoo	2002–2005
Jouko Havunen varapuheenjohtaja, kauppatieteiden lisensiaatti, Laihia	2002–2005
Seppo Aaltonen johtaja, Helsinki	2002–2005
Vesa Ekroos hallituksen puheenjohtaja, Espoo	2002–2005
Heikki Kanniainen yhteyspäällikkö, Helsinki	2001–2004
Vesa Kämäri kenraaliluutnantti, Mikkeli	2000–2003
Saara Lampelo toimitusjohtaja, Helsinki	2001–2004
Merja Lehtonen kotitalousopettaja, Riihimäki	2002–2005
Sisko Mäkelä agronomi, Pyhäntä	2000–2003
Risto Nieminen , toimitusjohtaja Helsinki	2002–2005
Simo Nuutinen maanviljelijä, Lieksa	2000–2003
Arja Pohja johtava kuluttajaneuvoja, Turku	2000–2003
Riitta Ronkainen apteekkari, Jalasjärvi	2001–2004
Asko Sarkola teatterinjohtaja, Espoo	2000–2003
Jouko Setälä toimitusjohtaja, Helsinki	2002–2005
Arto Tuominen hallituksen puheenjohtaja, Espoo	2001–2004

Tilintarkastajat

Varsinaiset tilintarkastajat

Mauno Tervo, ekonomi, KHT
PricewaterhouseCoopers Oy
KHT-yhteisö, jonka päävastaullisena
tilintarkastajana
Matti Nykänen, kauppatieteiden maisteri, KHT

Varatilintarkastajat

Barbro Löfqvist, kauppatieteiden maisteri, KHT
Mirja Tonteri, ekonomi, KHT

Henki-Tapiolan hallitus

Asmo Kalpala, hallituksen puheenjohtaja,
pääjohtaja
Pertti Heikkala, hallituksen varapuheenjohtaja,
yhtiöryhmän johtaja, palvelut yksityistalouksille
Tom Liljeström, yhtiöryhmän johtaja, palvelut
yrityksille, suurasiakkaille ja yhteisöille
Jari Saine, yhtiöryhmän johtaja, palvelut
pankki-, säästö- ja sijoittaja-asiakkaille
Varajäsenet:
Antti Calonius, johtaja, suurasiakaspalvelut,
ulkomaantoiminnot ja meklarit
Jari Eklund, johtaja, sijoituspalvelut
Juhani Heiskanen, varatoimitusjohtaja, myynti,
markkinointi ja alueelliset palvelut,
Markku Paakkanen, johtaja, talous- ja
tietohallintopalvelut

Hallituksen toimintakertomus vuodelta 2002

*Henki-Tapiolan
kasvu oli selvästi
alan keskiarvon
yläpuolella*

Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön Tapiolan (Henki-Tapiola) liikevoitto oli 1,0 miljoonaa euroa (30,6 milj. e). Liikevaihto kasvoi 6,2 prosenttia (2,6 %) 311,8 miljoonaan euroon (293,6 milj. e). Vakavaraisuuspääoma oli 208,7 miljoonaa euroa (203,1 milj. e) ja vakavaraisuusaste oli 16,7 prosenttia (17,0 %).

Henki-Tapiolan konsernissa ensivakuutuksen vakuutusmaksutulon kasvu oli 13,4 prosenttia, kun henkivakuutusalan maksutulon kasvuksi muodostui 2,1 %. Kokonaismarkkinaosuus kasvoi 8,1 prosenttiin. Laskuperustekorkoisen säästövakuutuksen tarjontaa rajoitettiin alentuneen markkinakorkotason takia. Eläkevakuutusten myynti on kehittynyt hyvin.

Henkiyhtiöiden epäsuotuisan kustannusliikekehityksen katkaisemiseen tähtäävät toimenpiteet on käynnistetty. Niiden odotetaan vaikuttavan vuoden 2003 kustannusliikkeen tulokseen.

Osakekurssien lasku on jatkunut vuonna 2002 kolmatta vuotta peräkkäin. Hyvinä vuosina kerättyjen puskurien ansiosta vakavaraisuus on säilynyt kuitenkin hyvällä tasolla. Asiakashyvityksissäkin pystymme jatkuvuuden periaatetta noudattaen tasoittamaan yhtiön tuloksen vuosiheilahtelun vaikutuksia asiakkaille.

Henkivakuutus tuotteiden kysynnän ennakoidaan jatkuvan vahvana. Verolainsäädäntöön kaavailnut muutokset vilkastuttavat kysyntää lyhyellä aikavälillä, sen sijaan keskipitkällä aikavälillä niiden arvioidaan vähentävän kysyntää. Pitkällä aikavälillä kuitenkin yhteiskunnan demografinen kehitys tulee lisäämään henkivakuutusten kysyntää.

Laskuperustekorkoa laskettiin 1.1.2003 uusissa yksilöllisissä sopimuksissa 3,5 prosentista 2,5 prosenttiin.

HENKI-TAPIOLA, EMOYHTIÖ

VAKUUTUSTOIMINTA

Vakuutusmaksutulo

Henki-Tapiolan vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta oli 195,7 miljoonaa euroa (174,7 milj. e). Maksutulo kasvoi 12,0 prosenttia (3,0 %). Henkivakuutusten osuus maksutulosta oli 71,1 prosenttia (71 %) eli 139,0 miljoonaa euroa (124,7 milj. e), kasvua edellisvuodesta 11,5 prosenttia (0,9 %). Eläkevakuutuksen osuus oli 28,9 prosenttia (29 %) eli 57,0 miljoonaa euroa (49,9 milj. e), mikä merkitsee 13,4 prosentin (8,6 %) nousua edelliseen vuoteen verrattuna.

Perustekorkoisen yksilöllisen henkivakuutuksen maksutulo kasvoi 106,9 miljoonaan euroon (80,3 milj. e). Perustekorkoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksutulo kasvoi 44,3 miljoonaan euroon (43,3 milj. e). Sijoitussidonnaisen vakuutuksen vakuutusmaksutulo oli 38,2 miljoonaa euroa (45,6 milj. e), josta henkivakuutuksen osuus oli 68,0 prosenttia (85 %) eli 26,0 miljoonaa euroa (39,0 milj. e) ja yksilöllisen eläkevakuutuksen osuus oli 32,0 prosenttia (15 %) eli 12,2 miljoonaa euroa (6,6 milj. e).

Muun kuin sijoitussidonnaisen vakuutuksen vakuutusmaksuvastuu kasvoi 47,0 miljoonalla eurolla (74,6 milj. e) 1 130,7 miljoonaan euroon (1 083,7 milj. e). Sijoitussidonnaisen vakuutuksen vakuutusmaksuvastuu kasvoi 13,9 miljoonalla eurolla (36,8 milj. e) 109,1 miljoonaan euroon (95,1 milj. e).

Korvauskulut

Henki-Tapiolan maksamat korvaukset ennen jälleenvakuuttajien osuutta olivat 130,2 miljoonaa euroa (103,7 milj. e) eli 25,6 prosenttia (39,6 %) enemmän kuin edellisenä vuonna. Säästösommiten takaisinmaksut olivat 71,4 miljoonaa euroa (49,8 milj. e) eli 21,5 miljoonaa euroa (27,1 milj. e) edellisvuotista enemmän. Takaisinostojen määrä laski 9,2 miljoonaan euroon (11,0 milj. e). Korvausvastuu kasvoi 9,0 miljoonaa euroa (10,0 milj. e) 123,4 miljoonaan euroon (114,4 milj. e).

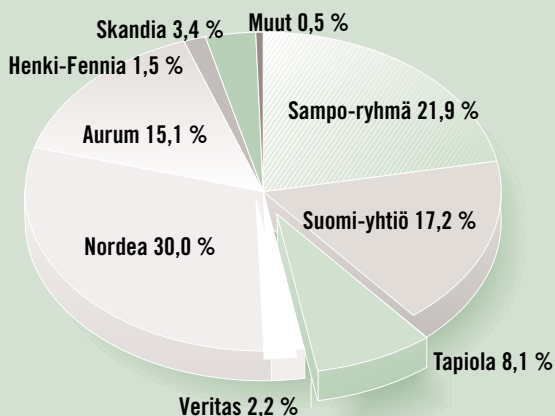
SIJOITUSTOIMINTA

Henki-Tapiolan tuloslaskelman sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 32,2 miljoonaa euroa (74,8 milj. e), mikä oli 56,9 prosenttia (-4,2 %) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Korkotuotot kuluilla vähennettynä olivat 47,0 miljoonaa euroa (51,4 milj. e), mikä on 8,6 prosenttia (+35,5 %) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Nettomyyntivoittoja kirjattiin 4,4 miljoonaa euroa (10,8 milj. e). Sijoitusten arvonalennukset ja niiden palautukset räsittivät tulosta 42,5 miljoonaa euroa (-0,3 milj. e), josta osakkeisiin kohdistui - 43,3 miljoonaa euroa (- 0,4 milj. e), kiinteistöihin +0,9 miljoonaa euroa (+0,0 milj. e) ja rahoitusmarkkinavälineisiin -0,1 miljoonaa euroa (+0,0 milj. e). Arvonkorotukset ja niiden oikaisut olivat 5,8 miljoonaa euroa (-3,2 milj. e). Muun kuin sijoitussidonnaisen vakuutuksen osuus sijoitustoiminnan nettotuotoista oli 49,7 miljoonaa euroa (82,8 milj. e), mikä oli 39,9 prosenttia (+4,6 %) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Sijoitussidonnaisen vakuutuksen osuus sijoitustoiminnan nettotuotoista oli -17,5 miljoonaa euroa (-8,0 milj. e), missä on nousua edelliseen vuoteen 117,9 prosenttia.

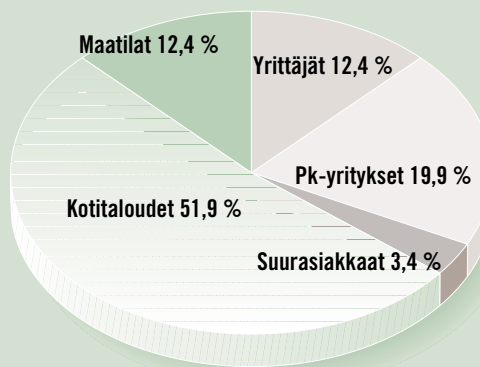
Tase-erä sijoitukset oli kirjanpitoarvoin lasketuna 1 275,2 miljoonaa euroa (1 211,0 milj. e) ja käyvin arvoin lasketuna 1 421,4 miljoonaa euroa. (1 348,9 milj. e) Arvostuserojen määrä oli 146,3 miljoonaa euroa (137,9 milj. e). Arvostuserojen määrä on kasvanut 8,4 miljoonaa euroa (-24,1 milj. e). Luvuissa ei ole mukana sijoitussidonnaisen vakuutuksen katteena olevia sijoituksia, joiden määrä oli 110,2 miljoonaa euroa (100,6 milj. e).

Suomalaisten henkivakuutusyhtiöiden markkinaosuudet 2002

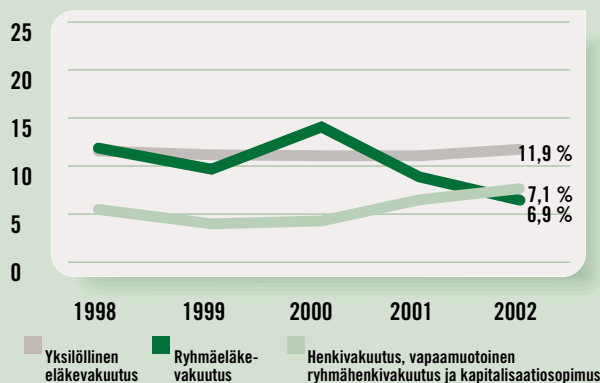
Henki-, ryhmähenki- ja yksilöllinen sekä ryhmäeläkevakuutus. Yhtiöiden yhteenlasketut maksutulot 3 252 milj. euroa sisältäen eläkesäätiöiden purkamiset.

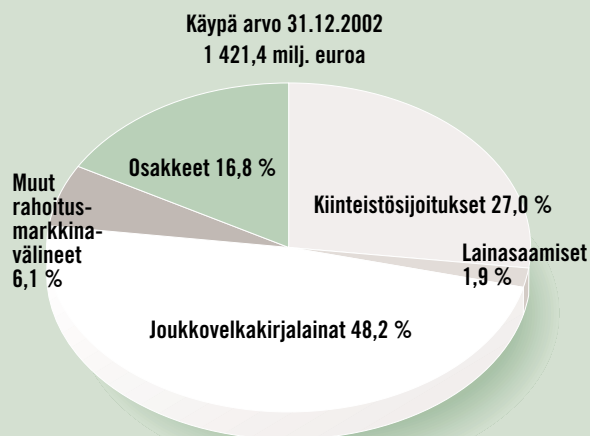
Henki-Tapiolan maksutulon jakauma asiakasryhmittäin 2002

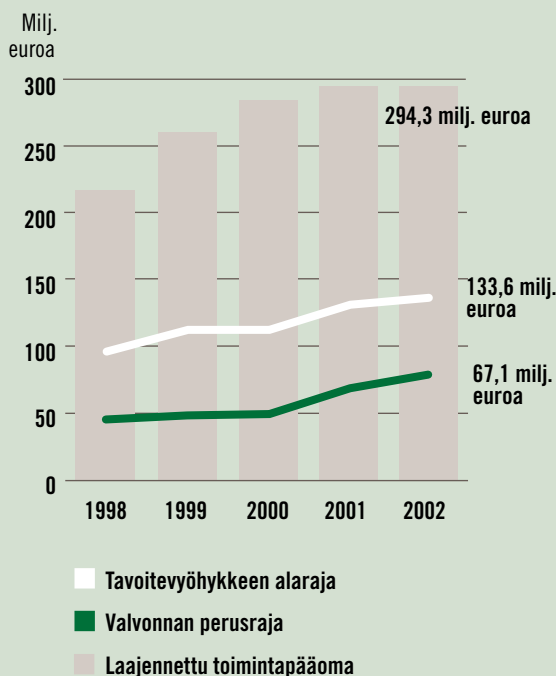
Tapiolan henkivakuutuslajien markkinaosuuskehitys

Henki-Tapiolan sijoitusten jakauma

Henki-Tapiolan laajennettu toimintapääoma

LIIEKULUT

Tuloslaskelman liikekulut olivat 25,6 miljoonaa euroa (23,1 milj.e) eli 2,5 miljoonaa euroa (4,8 milj. e) enemmän kuin edellisvuonna, missä oli kasvua 11,1 prosenttia (26,0 %) edelliseen vuoteen.

Kokonaisliikekulut, jotka sisältävät poistoja 1,2 miljoonaa euroa (1,0 milj. e), on jaettu toiminnolle. Sijoitustoiminnan kulut sisältävät oman organisaation kulut.

Yhtiön tehtäviä hoitava henkilöstö on työsuhteessa paitsi yhtiöön myös Keskinäiseen Vakuutusyhtiöön Tapiolaan ja Keskinäiseen Eläkevakuutusyhtiöön Tapiolaan. Yhtiön toimitusjohtaja ja varatoimitusjohtaja ovat työsuhteessa yhtiöön ja tytäryhtiöön Yritysten Henkivakuutus Oy Tapiolaan. Tapiola-ryhmän yhteisin resurssein tuotetuista palveluista maksetut erät sisältyvät yhtiön liikekulujen vastaaviin eriin samalla tavoin kuin, jos henkilöstö olisi ollut suoraan Henki-Tapiolan palveluksessa.

Yhtiön hallintoneuvoston jäsenille, hallituksen jäsenille ja varajäsenille sekä toimitus- ja varatoimitusjohtajalle maksetut palkat ja palkkiot olivat 429 007,00 euroa (372 048,85 e). Muut maksetut palkat ja palkkiot olivat yhteensä 11 571 745,74 euroa (10 496 754,99 e). Maksetut palkat ja palkkiot yhteensä olivat 12 000 752,74 euroa (10 868 803,83 e).

TILIKAUDEN TULOS

Liikevaihto kasvoi 6,2 prosenttia (2,6 %) 311,8 miljoonaan euroon (293,6 milj. e).

Liikevoitto oli 1,0 miljoonaa euroa (30,6 milj. e). Liikevoitto oli 0,3 prosenttia (10,4 %) liikevaihdosta. Liikevoitto muodostuu yhtiön tuloksesta ja muista liikevoittoon vaikuttavista eristä. Yhtiön tulos, joka muodostuu riski-, kustannus- ja korkoliikkeen tuloksista, oli 1,3 miljoonaa euroa (34,0 milj. e). Varsinaista vakuutustoimintaa kuvaavan riskiliikkeen tulos oli 8,2 miljoonaa euroa (8,0 milj. e) voitollinen. Kustannusliikkeen tulos oli 9,1 miljoonaa euroa (- 8,2 milj. e) tappiollinen. Kustannusliikkeen tasapainottaminen on edelleen eräs yhtiön keskeisimmistä haasteista - epäedullinen kehityssuunta on kuitenkin saatu jo taistumaan. Korkoliikkeen tulos oli 2,1 miljoonaa (34,2 milj. e) euroa voitollinen. Tämä pitää sisällään 5,5 miljoonaa euroa kiinteistö-

jen arvonorotuksia. Vastuun täydennykset ja muut erät rasittivat liikevoittoa 0,4 miljoonaan euron (-3,4 milj. e) nettomäärällä. Täydennykset sisältävät 1,8 miljoonan euron varauksen, jolla alennetaan työkyvyttömyyseläkevakuutusten erityisvarauksen korkoa ja 8,0 miljoonaan euron täydennyksen, jolla alennetaan henki- ja eläkevakuutuksen perustekorkoa tilivuonna 2003.

Tilinpäätöksessä annettiin asiakasetuja yhteensä 13,7 miljoonaa euroa (17,6 milj. e). Näistä 13,4 miljoonaa euroa rahoitettiin purkamalla aiempina tilivuosina kertynyttä tulevien lisäetujen vastuuta. Asiakasetujen rahoituksen ja perustekoron täydentämiseksi tehdyn varauksen jälkeen tulevia lisäetuja varten on varattu taseessa yhteensä 24,1 miljoonaa euroa (45,6 milj. e). Perustekoron turvaamiseksi tehty varaus palautuu kokonaisuudessaan tulevien lisäetujen vastuuseen, jos korkoliikkeessä saavutetaan positiivinen tulos tilivuonna 2003.

Vakavaraisuuspääoma oli 208,7 miljoonaa euroa (203,1 milj. e) ja vakavaraisuusaste oli 16,7 prosenttia (17,0 %).

Omaisuuden käyvät arvot on laskettu varovaisuuden periaatetta noudattaen tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa tarkemmin selostetulla tavalla.

Poistot, yhteensä 2,3 miljoonaa euroa (1,8 milj. e), kirjattiin suunnitelman mukaisina. Elinkeinoverolain sallimat poistot on tehty täysimääräisinä.

Luottotappiovaraus on tehty täysimääräisenä.

Käyttörahostolahjoituksia annettiin tilivuoden aikana 5 000,00 euroa.

Tilikauden tuloksen perusteella ei suoritettu siirtoa Tapiola-yhtiöiden henkilöstörahostoon h.r.

Hallitus ehdottaa, että yhtiön tilivuoden voitto 348 345,01 euroa käytetään siten, että se siirretään kokonaisuudessaan varmuusrahastoon.

Taseen loppusumma oli 1 418 145 487,36 euroa (1 344 762 087,46 e).

HENKI-TAPIOLA, KONSERNI

Henki-Tapiolan konserniin sisältyivät emoyhtiön lisäksi tytäryhtiöt Yritysten Henkivakuutus Oy Tapiola, Hentap Oy, Varepa Ky, Rekra Oy, Sasnep Ky ja Omaeläke Oy sekä 70 (65) asunto- ja kiinteistö-yhtiötä.

Osakkuusyhtiöitä ovat Tieto-Tapiola Oy, Tapio-

la Omaisuudenhoito Oy, Tapiola Pankki Oy, Pohja-Yhtymä Oy, Glasnost Oy, Kiinteistö Oy Mariankatu 27, Vakuutusneuvonta Aura Oy ja Vakuutusneuvonta Pohja Oy.

VAKUUTUSTOIMINTA

Vakuutusmaksutulo

Henki-Tapiolan konsernin vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta oli 264,7 miljoonaa euroa (233,4 milj. e). Maksutulo kasvoi 13,4 prosenttia (9,3 %). Henkivakuutusten osuus maksutulosta oli 66,2 prosenttia (66,7 %) eli 175,2 miljoonaa euroa (155,7 milj. e), kasvua edellisvuodesta 12,5 prosenttia (15,1 %). Eläkevakuutuksen osuus oli 33,8 prosenttia (33,3 %) eli 89,4 miljoonaa euroa (77,6 milj. e), mikä merkitsee 15,3 prosentin (-1,0 %) nousua edelliseen vuoteen verrattuna.

Perustekorkoisen yksilöllisen henkivakuutuksen maksutulo kasvoi 129,3 miljoonaan euroon (100,7 milj. e). Perustekorkoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksutulo kasvoi 55,4 miljoonaan euroon (53,3 milj. e). Sijoitussidonnaisen vakuutuksen vakuutusmaksutulo oli 43,7 miljoonaa euroa (51,5 milj. e), josta henkivakuutuksen osuus oli 61,1 prosenttia (81,1%) eli 26,7 miljoonaa euroa (41,8 milj. e) ja yksilöllisen eläkevakuutuksen osuus oli 39,9 prosenttia (18,9 %) eli 17,0 miljoonaa euroa (9,7 milj. e).

Muun kuin sijoitussidonnaisen vakuutuksen vakuutusmaksuvastuu kasvoi 72,2 miljoonalla eurolla (155,3 milj. e) 1 420,7 miljoonaan euroon (1 348,5 milj. e). Sijoitussidonnaisen vakuutuksen vakuutusmaksuvastuu kasvoi 16,7 miljoonalla eurolla (41,8 milj. e) 119,1 miljoonaan euroon (102,4 milj. e).

Korvauskulut

Henki-Tapiolan konsernin maksamat korvaukset ennen jälleenvakuuttajien osuutta olivat 177,4 miljoonaa euroa (139,6 milj. e) eli 27,1 prosenttia (28,2 %) enemmän kuin edellisenä vuonna. Säästösummien takaisinmaksut olivat 82,5 miljoonaa euroa (49,9 milj. e) eli 32,6 miljoonaa euroa (27,1 milj. e) edellisvuotista enemmän. Takaisinostojen määrä laski 10,4 miljoonaan euroon (13,0 milj. e). Korvausvastuu kasvoi 9,0 miljoonaa euroa (10,0 milj. e) 123,4 miljoonaan euroon (114,4 milj. e).

SIJOITUSTOIMINTA

Henki-Tapiolan konsernin tuloslaskelman sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 54,0 miljoonaa euroa (109,5 milj. e), mikä oli 50,7 prosenttia (- 2,7 %) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Korkotuotot kuluilla vähennettynä olivat 64,9 miljoonaa euroa (70,3 milj. e), mikä on 7,6 prosenttia (+ 39,2 %) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Nettomyyntivoittoa kirjattiin 10,1 miljoonaa euroa (16,9 milj. e). Sijoitusten arvonalennukset ja niiden palautukset rasiittivat tulosta 56,0 miljoonaa euroa (-0,3 milj. e), josta osakkeisiin kohdistui - 57,2 miljoonaa euroa (+ 0,8 milj. e), kiinteistöihin + 1,3 miljoonaa euroa (-1,1 milj. e) ja rahoitusmarkkinavälineisiin -0,1 miljoonaa euroa (+ 0,0 milj. e). Arvonkorotukset ja niiden oikaisut olivat 9,8 miljoonaa euroa (- 4,4 milj. e).

Muun kuin sijoitussidonnaisen vakuutuksen osuus sijoitustoiminnan nettotuotoista oli 73,8 miljoonaa euroa (119,0 milj. e), mikä oli 38,0 prosenttia (+4,7 %) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Sijoitussidonnaisen vakuutuksen osuus sijoitustoiminnan nettotuotoista oli - 19,8 miljoonaa euroa (- 9,6 milj. e), missä on nousua edelliseen vuoteen 107,2 prosenttia (- 751,8%).

Henki-Tapiolan konsernin tase-erä sijoitukset oli kirjanpitoarvoin laskettuna 1 856,0 miljoonaa euroa (1 764,6 milj. e) ja käyvin arvoin laskettuna 2 074,8 miljoonaa euroa (1 971,5 milj. e). Arvostuserojen määrä oli 218,8 miljoonaa euroa (206,8 milj. e). Arvostuserojen määrä on kasvanut 11,9 miljoonaa euroa (-34,5 milj. e). Luvuissa ei ole mukana sijoitussidonnaisen vakuutuksen katteena olevia sijoituksia, joiden määrä oli 120,4 miljoonaa euroa (109,7 milj. e).

LIIEKULUT

Henki-Tapiolan konsernin tuloslaskelman liiekekulut olivat 32,7 miljoonaa euroa (29,6 milj. e) eli 3,1 miljoonaa euroa (5,6 milj. e) enemmän kuin edellisvuonna, missä oli kasvua 10,5 prosenttia (23,4 %) edelliseen vuoteen.

Kokonaisliiekekulut on jaettu toiminnoille. Sijoitustoiminnan kulut sisältävät oman organisaation kulut.

TILIKAUDEN TULOS

Henki-Tapiolan konsernin liiekevaihto oli 431,9 miljoonaa euroa (402,1 milj. e). Konsernin liieketappio oli 1,5 miljoonaa euroa (+ 56,1 milj. e). Liieketappio oli - 0,4 prosenttia (+ 14,0 %) liiekevaihdoista.

Konsernin vakavaraisuuspääoma oli 300,4 miljoonaa euroa (294,5 milj. e). Konsernin vakavaraisuutta kuvaava vakavaraisuuspääoma prosentteina vastuuvastausta oli 16,4 prosenttia (17,0 %).

Poistot kirjattiin suunnitelman mukaisina ja ne sisältävät konsernin liiekearvon poiston. Luottotappiovaraus tehtiin täysmääräisenä. Poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutos sekä poistoero ja vapaaehtoiset varaukset taseesta on jaettu laskennalliseen verovelkaan, vähemmistöosuuteen ja omaan pääomaan.

Konsernin tappio tilikaudelta oli 3 793 357,13 euroa. Vähemmistön osuus oli 151 332,55 euroa. Taseen loppusumma oli 2 030 442 369,83 euroa (1 924 911 051,00 e).

RISKIENHALLINNAN PERIAATTEET

Henki-Tapiolan riskienhallinnan perustana toimii hallituksissa hyväksytyt, koko ryhmää koskevat sisäisen valvonnan toimintaperiaatteet. Sisäinen valvonta sisältää riskienhallintajärjestelmän, jonka avulla hallitaan liieke-toiminnasta aiheutuvien ja siihen olennaisesti liittyvien riskien tunnistaminen, arviointi, rajoittaminen ja valvonta. Kokonaisvastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä säännöllisestä arvioinnista on Henki-Tapiolan hallituksella. Henki-Tapiolan riskienhallinta on systemaattinen prosessi, joka kattaa kaikki yhtiön toiminnot.

Lisätiedot: www.tapiola.fi

Henki-Tapiolan konsernin tunnusluvut

	2002	2001	2000	1999	1998
YHTIÖN KOKO					
Henkivakuutuksen maksutulo, milj. euroa	264,7	233,4	213,6	178,2	157,6
Liikevaihto, milj. euroa	431,9	402,1	376,7	315,2	285,7
TOIMINNAN TEHOAKUUS					
Liikekustannussuhde %	151,8	149,7	130,4	121,9	112,0
TULOSKEHITYS					
Liiketappio/-voitto, milj. euroa	-1,5	56,1	49,9	30,0	26,3
Liiketappio/-voitto % liikevaihdosta	-0,4	14,0	13,3	9,5	9,2
Tappio/Voitto ennen satunnaiseriä, milj. euroa	-3,2	0,0	1,6	0,4	-0,6
Oman pääoman tuotto % *)	3,5	-15,1	-4,8	17,4	21,2
Kokonaispääoman tuotto % **)	3,9	4,5	5,5	7,9	8,0
VAKAVARAIKUUS					
Toimintapääoma, milj. euroa *)	240,4	234,2	270,9	285,4	240,3
Tasoitusbäärä, milj. euroa	52,6	51,9	36,2	35,4	32,8
Vakavaraisuuspääoma, milj. euroa *)	300,4	294,5	316,0	330,3	282,6
Vakavaraisuuspääoma % vastuvelasta *)	16,4	17,0	19,7	22,6	21,4
Omavaraisuusaste % *)	11,2	11,5	14,1	16,4	15,4

*) Arvostuseroista on vähennetty toteutuvaksi arvioitu verovelka.

***) Ilman sijoitussidonnaista vakuutusta.

Tuloslaskelma

1000 euroa

	Emoyhtiö		Konserni	
	2002	2001	2002	2001
Vakuutustekninen laskelma:				
Vakuutusmaksutulo				
Vakuutusmaksutulo	195 686	174 691	264 678	233 351
Jälleenvakuuttajien osuus	-2 472	-1 838	-3 679	-3 057
	193 214	172 854	260 999	230 294
Sijoitustoiminnan tuotot	109 863	122 115	157 284	173 097
Sijoitusten arvonkorotus	6 431	942	10 488	1 009
Korvauskulut				
Maksetut korvaukset	-130 262	-103 718	-177 431	-139 621
Jälleenvakuuttajien osuus	1 603	1 890	2 432	2 899
	-128 659	-101 828	-174 999	-136 722
Korvausvastuun muutos	-8 960	-10 048	-20 857	24 121
Jälleenvakuuttajien osuus	-28	60	-50	77
	-8 988	-9 988	-20 907	24 198
	-137 647	-111 815	-195 906	-112 524
Vakuutusmaksuvastuun muutos				
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-61 008	-111 426	-88 938	-197 286
Jälleenvakuuttajien osuus	92	100	71	169
	-60 915	-111 326	-88 866	-197 117
Liikekulut	-25 598	-23 051	-32 682	-29 591
Sijoitustoiminnan kulut	-83 435	-44 110	-113 122	-59 261
Sijoitusten arvonkorotuksen oikaisu	-638	-4 183	-682	-5 365
Vakuutustekninen tulos	1 275	1 425	-2 487	542
Muu kuin vakuutustekninen laskelma:				
Muut tuotot				
Konsernireservin vähennys	-	-	60	-
Muut	14	5	62	19
	14	5	121	19
Muut kulut				
Konserniliikearvon poisto	-	-	0	-
Muut	-72	-213	-143	-290
	-72	-213	-144	-290
Osuus osakkuusyritysten tappiosta	-	-	-678	-310
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta				
Tilikauden vero	-896	-1 115	-919	-1 629
Aikaisempien tilikausien verot	-	-5	-2	-7
Laskennallisen verovelan muutos	-	-	164	-198
	896	-1 120	-757	-1 834
Voitto/tappio varsinaisesta toiminnasta	321	97	-3 945	-1 873
Voitto/tappio satunnaisten erien jälkeen	321	97	-3 945	-1 873
Tilinpäätössiirrot				
Poistoeron muutos	12	274	-	-
Vapaaehtoisten varausten muutos	15	25	-	-
	28	299	-	-
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta	-	-	151	10
Tilikauden voitto/tappio	348	396	-3 793	-1 863

Tase

1000 euroa	Emoyhtiö		Konserni	
	2002	2001	2002	2001
Vastaavaa				
Aineettomat hyödykkeet				
Muut pitkävaikutteiset menot	6 172	3 797	8 021	5 207
Sijoitukset				
Kiinteistösjoitukset				
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	216 081	209 307	380 257	372 513
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	81 226	82 627	-	-
Lainasaamiset omistusyhteisyrittäyksiltä	515	821	515	821
	297 821	292 755	380 772	373 333
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyrittäyksissä				
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä	11 472	11 464	-	-
Rahoitusmarkkinavälineet ja lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	5 968	5 968	-	-
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyrittäyksissä	6 308	1 199	7 312	1 373
	23 749	18 632	7 312	1 373
Muut sijoitukset				
Osakkeet ja osuudet	189 014	202 600	270 367	300 545
Rahoitusmarkkinavälineet	712 327	662 964	1 101 380	1 019 428
Kiinnelainasaamiset	13 417	15 295	28 939	30 385
Muut lainasaamiset	7 654	8 262	12 637	13 412
Talletukset	31 200	10 500	54 400	25 900
Muut sijoitukset	-	-	240	267
	953 612	899 621	1 467 962	1 389 937
	1 275 181	1 211 007	1 856 046	1 764 643
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset	110 237	100 630	120 367	109 720
Saamiset				
Ensivakuutustoiminnasta				
Vakuutuksenottajilta	741	1 019	2 011	2 425
Jälleenvakuutustoiminnasta	1	0	1	0
	742	1 019	2 012	2 425
Muut saamiset	3 010	4 754	5 243	3 942
	3 752	5 774	7 255	6 366
Muu omaisuus				
Aineelliset hyödykkeet				
Kalusto	903	546	2 179	1 619
Muut aineelliset hyödykkeet	-	-	58	65
	903	546	2 236	1 684
Rahat ja pankkisaamiset	2 545	3 421	4 242	5 682
Muu omaisuus	83	53	114	53
	3 532	4 020	6 592	7 419
Siirtosaamiset				
Korot ja vuokrat	19 188	19 509	30 217	29 708
Muut siirtosaamiset	84	24	1 944	1 847
	19 272	19 533	32 161	31 555
	1 418 145	1 344 762	2 030 442	1 924 911

Tase

1000 euroa	Emoyhtiö		Konserni	
Vastattavaa	2002	2001	2002	2001
Oma pääoma				
Pohjarahasto	4 482	4 482	4 482	4 482
Takuupääoma	2 018	2 018	2 018	2 018
Arvonkorotusrahasto	353	353	6 174	5 113
Vapaat rahastot	5 554	5 162	5 554	5 162
Vapaaehtoisista varauksista ja poistoerosta omaan pääomaan siirretty osuus	-	-	7 087	7 496
Konsernin edellisten tilikausien tappio			-17 066	-14 338
Tilikauden voitto/tappio	348	396	-3 793	-1 863
Tilikauden tappioon sisältyvä osuus poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutoksesta	-	-	348	-468
	12 756	12 412	4 804	7 602
Vähemmistöosuus	-	-	7 441	8 259
Tilinpäätössiirtojen kertymä				
Poistoero	4 652	4 665	-	-
Vapaaehtoiset varaukset	1 112	1 127	-	-
	5 764	5 792	-	-
Pääomalainat	21 864	21 864	21 864	21 864
Vakuutustekninen vastuovelka				
Vakuutusmaksuvastuu	1 134 039	1 086 977	1 424 972	1 352 727
Jälleenvakuuttajien osuus	-3 383	-3 291	-4 250	-4 179
	1 130 655	1 083 686	1 420 722	1 348 548
Korvausvastuu	123 883	114 923	431 543	410 706
Jälleenvakuuttajien osuus	-527	-555	-674	-724
	123 356	114 368	430 869	409 982
	1 254 011	1 198 054	1 851 591	1 758 530
Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuovelka				
Vakuutustekninen vastuovelka	109 087	95 141	119 067	102 355
Velat				
Jälleenvakuutustoiminnasta	1	0	16	44
Lainat rahoituslaitoksilta	46	49	10 163	11 962
Laskennallinen verovelka	-	-	2 965	3 155
Muut velat	11 555	8 254	8 489	5 777
	11 602	8 304	21 632	20 937
Siirtovelat	3 061	3 195	4 042	5 363
	1 418 145	1 344 762	2 030 442	1 924 911

Henki-Tapiolan tulosanalyysi

Ei sisällä Yritysten Henki-Tapiolaa

Milj. euroa	2002	2001	2000	1999	1998
TULOKSEN MUODOSTUMINEN					
Riskiliike	8,2	8,0	8,4	9,3	7,6
Kustannusliike	-9,1	-8,2	-4,2	-2,2	-0,8
Korkoliike	2,1	34,2	36,5	20,2	15,0
Vastuun täydennykset	-9,8				
Muut liikevoittoon vaikuttavat erät	9,4	-3,4	-0,5	-0,8	-0,2
LIIKEVOITTO	1,0	30,6	40,2	26,4	21,5
TULOKSEN KÄYTTÖ					
Asiakashyvitykset	-13,7	-17,6	-19,5	-14,1	-14,0
Tulevien lisäetujen vastuu	13,4	-11,9	-19,0	-7,9	-5,6
Tasoisvaraus	0,6	0,1	0,2	-2,9	-1,9
Satunnaiset kulut, varaukset, verot, poistot yms.	-0,8	-0,8	-1,3	-1,2	0,0
Tilikauden voitto	0,3	0,4	0,5	0,3	0,2

**Yritysten
Henki-Tapiola Oy**

*Yritysten Henki-Tapiola
on henkilöriskien hallinnan
asiantuntija*

Suurten ikäluokkien alkaessa siirtyä eläkkeelle kohtaa suomalaista yrityselämää kaksi merkittävää haastetta. Toisaalta työelämään jäävät ikäluokat ovat merkittävästi edeltäjiään pienempiä, joten kilpailu osaavasta ja ammattitaitoisesta henkilöstöstä kiihtyy. Toisaalta yhä useammassa pienessä ja keskisuuressakin yrityksessä on omistajayrittäjän sukupolvenvaihdos edessä. Lisäksi yritysten toiminnassa tieto on entistä keskittyneempää, jolloin henkilöriskien hallinnan merkitys korostuu.

Yritysten Henki-Tapiola tarjoaa yritykselle ratkaisuja ja konsultointiapua kaikkiin edellä kuvattuihin haasteisiin. Yhtiö on osa Tapiola-ryhmän yritysasiakkaiden kokonaispalvelua, joten asiakas pystyy näissäkin palveluissa tukeutumaan omaan yhteyshenkilöönsä.

Juha-Pekka Halmeenmäki
Toimitusjohtaja
Yritysten Henki-Tapiola

Yritysten Henki-Tapiolan hallintoneuvosto, tilintarkastajat ja hallitus

Yritysten Henki-Tapiolan hallintoneuvosto

Toimikausi vaihtuu yhtiökokouksessa

Marjut Nordström puheenjohtaja, toimitusjohtaja, Asikkala	2000–2003
Antero Taanila varapuheenjohtaja, maakuntaneuvos, Kokkola	2001–2004
Jari Bachmann toimitusjohtaja, Helsinki	2002–2005
Timo Hanttu toimitusjohtaja, Lappeenranta (1.2.2003 saakka)	2002–2005
Veikko Kantero toimitusjohtaja, Espoo	2000–2003
Juha Moilanen Pieksämäen mlk.	2002–2004
Joel Nemes toimitusjohtaja, Espoo	2002–2005
Kuisma Niemelä toimitusjohtaja, Jyväskylä	2001–2004
Jorma Niiniahio kauppaneuvos, Hamina	2001–2004
Jussi Pajunen hallituksen puheenjohtaja, Helsinki	2002–2005
Simo Palokangas toimitusjohtaja, Turku	2000–2003
Eeva Parkkivaara-Anttinen hallituksen puheenjohtaja, Kauniainen	2001–2004
Matti Ristikangas toimitusjohtaja, Iisalmi (31.12.2002 saakka)	2001–2004
Jukka Salminen kauppaneuvos, Helsinki	2002–2005
Heikki Tuomola systeemisuunnittelija, Helsinki	2001–2004
Jouko Virranniemi toimitusjohtaja, Kuusamo	2000–2003

Tilintarkastajat

Varsinaiset tilintarkastajat

Mauno Tervo, ekonomi, KHT
PricewaterhouseCoopers Oy
KHT-yhteisö, jonka päävastaullisena
tilintarkastajana:
Matti Nykänen, kauppatieteiden maisteri, KHT

Varatilintarkastajat

Barbro Löfqvist, kauppatieteiden maisteri, KHT
Mirja Tonteri, ekonomi, KHT

Yritysten Henki-Tapiolan hallitus

Asmo Kalpala, hallituksen puheenjohtaja,
pääjohtaja
Pertti Heikkala, hallituksen varapuheenjohtaja,
yhtiöryhmän johtaja, palvelut yksityistalouksille
Tom Liljeström, yhtiöryhmän johtaja, palvelut
yrityksille, suurasiakkaille ja yhteisöille
Jari Saine, yhtiöryhmän johtaja, palvelut
pankki-, säästö- ja sijoittaja-asiakkaille
Varajäsenet:
Antti Calonius, johtaja, suurasiakaspalvelut,
ulkomaantoiminnot ja meklarit
Jari Eklund, johtaja, sijoituspalvelut
Juhani Heiskanen, varatoimitusjohtaja, myynti,
markkinointi ja alueelliset palvelut
Markku Paakkanen, johtaja, talous- ja
tietohallintopalvelut

Hallituksen toimintakertomus vuodelta 2002

*Yritysten Henki-Tapiola
on osa yritysasiakkaiden
kokonaispalvelua*

Yritysten Henkivakuutus Oy:n Tapiolan (Yritysten Henki-Tapiola) liikevoitto oli 1,3 miljoonaa euroa (28,1 milj. e). Liikevaihto kasvoi 10,4 prosenttia (17,4 %) 122,2 miljoonaan euroon (110,7 milj. e). Vakavaraisuuspääoma oli 89,6 miljoonaa euroa (85,4 milj. e) ja vakavaraisuusaste oli 15,6 prosenttia (15,8 %).

Omalla vastuulla olevaa vakuutusmaksutuloa kertyi tilikaudella 69,0 miljoonaa euroa (58,7 milj. e), mikä vastaa 17,6 prosentin (33,6 %) kasvua. Alentuneen korkotason takia perustekorkoisten säästövakuutusten tarjoaminen keskeytettiin syyskuussa, jonka takia maksutulo ei saavuttanut asetettuja tavoitteita.

Henkityhtiöiden epäsuotuisan kustannusliikekehityksen katkaisemiseen tähtäävät toimenpiteet on käynnistetty. Niiden odotetaan vaikuttavan vuoden 2003 kustannusliikkeen tulokseen.

Tuotekehityshankkeista merkittävin on sijoitussidonnainen ryhmäeläkevakuutus, joka saataneen markkinoille vuoden 2004 alkupuolella.

Osakekurssien lasku on jatkunut vuonna 2002 kolmatta vuotta peräkkäin. Hyvinä vuosina kerättyjen puskurien ansiosta vakavaraisuus on säilynyt kuitenkin hyvällä tasolla. Asiakashyvityksissäkin pystymme jatkuvuuden periaatetta noudattaen tasottamaan yhtiön tuloksen vuosiheilahattelun vaikutuksia asiakkaille.

Laskuperustekorkoa laskettiin uusissa yksilöllisissä sopimuksissa per 1.1.2003 3,5 prosentista 2,5 prosenttiin.

YRITYSTEN HENKI-TAPIOLA, EMOYHTIÖ VAKUUTUSTOIMINTA

Vakuutusmaksutulo

Yritysten Henki-Tapiolan vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta kasvoi 17,6 prosenttia (33,6 %) 69,0 miljoonaan euroon (58,7 milj. e), josta henkivakuutuksen osuus oli 36,1 miljoonaa euroa (31,1 milj. e) ja eläkevakuutuksen osuus 32,9 miljoonaa euroa (27,6 milj. e). Jälleenvakuuttajien osuus vakuutusmaksutulosta oli 1,2 miljoonaa euroa (1,2 milj. e). Omalla vastuulla oleva vakuutusmaksutulo oli 67,8 miljoonaa euroa (57,4 milj. e).

Perustekorkoisen yksilöllisen henkivakuutuksen maksutulo kasvoi 22,4 miljoonaan euroon (20,4 milj. e). Perustekorkoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksutulo kasvoi 11,0 miljoonaan euroon (10,0 milj. e). Ryhmäeläkevakuutuksen maksutulo nousi 17,1 miljoonaan euroon (14,6 milj. e). Vakuutuskannan osan luovutuksen yhteydessä kirjattu maksutulo oli 3,4 miljoonaa euroa. Sijoitussidonnaisen vakuutuksen vakuutusmaksutulo oli 5,4 miljoonaa euroa (5,9 milj. e), josta henkivakuutuksen osuus 13,2 prosenttia (47 %) eli 0,7 miljoonaa euroa (2,8 milj. e) ja yksilöllisen eläkevakuutuksen osuus 86,8 prosenttia (53 %) eli 4,7 miljoonaa euroa (3,1 milj. e).

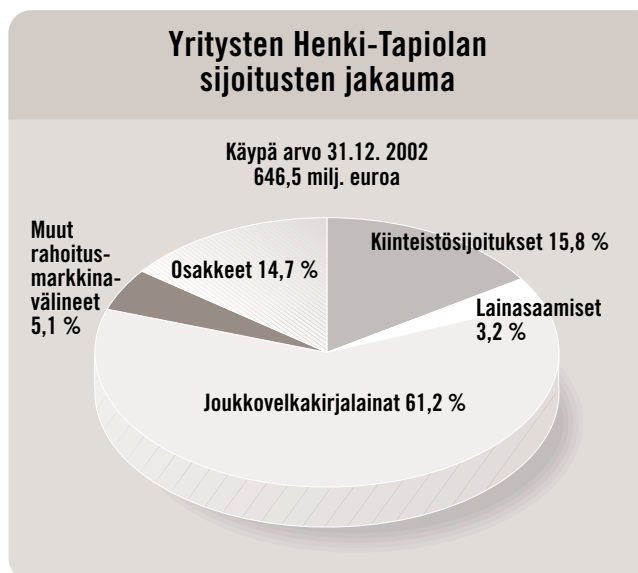
Muun kuin sijoitussidonnaisen vakuutusmaksuvastuu kasvoi 25,2 miljoonaa euroa (80,8 milj. e) 290,1 miljoonaan euroon (264,9 milj. e). Sijoitussidonnaisen vakuutuksen vakuutusmaksuvastuu kasvoi 2,8 miljoonaa euroa (5,0 milj. e) 10,0 miljoonaan euroon (7,2 milj. e).

Korvauskulut

Yritysten Henki-Tapiolan maksetut korvaukset ennen jälleenvakuuttajien osuutta nousivat 31,4 prosenttia (3,6 %) ja olivat 47,2 miljoonaa euroa (35,9 milj. e). Eläkevakuutuksen korvaukset olivat 30,1 miljoonaa euroa (29,5 milj. e). Henkivakuutusten korvaukset olivat 15,9 miljoonaa euroa (4,5 milj. e). Säästösommien takaisinmaksut olivat 11,1 miljoonaa euroa (- 1milj. e). Takaisinostojen määrä oli 1,1 miljoonaa euroa (2,0 milj. e). Jälleenvakuuttajien osuus maksetuista korvauksista oli 0,8 miljoonaa euroa (1,0 milj. e). Korvausvastuu kasvoi 11,9 miljoonaa euroa (- 34,2 milj. e) 307,5 miljoonaan euroon (295,6 milj. e).

SIJOITUSTOIMINTA

Yritysten Henki-Tapiolan tuloslaskelman sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 25,1 miljoonaa euroa (37,2 milj. e), mikä oli 32,5 prosenttia (-2,7 %) vähemmän kuin vuonna 2001. Korkotuotot kuluilla vähennettynä olivat 25,2 miljoonaa euroa (26,1 milj. e), mikä on 3,3 prosenttia (+32,5 %) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Nettomyyntivoittoja kirjattiin 5,5 miljoonaa euroa (5,5 milj. e). Sijoitusten arvonlennukset ja niiden palautukset räsittivät tulosta 13,6 miljoonaa euroa (+1,4 milj. e), josta osakkeisiin kohdistui -13,9 miljoonaa euroa (+1,2 milj. e), kiinteistöihin +0,3 miljoonaa euroa (+0,3 milj. e). Arvonkorotukset ja niiden oikaisut olivat 4,0 miljoonaa euroa (-1,1 milj. e). Muun kuin sijoitussidonnaisen vakuutuksen osuus sijoitustoiminnan nettotuotoista oli 27,4 miljoonaa euroa (38,7 milj. e), mikä oli 29,2 prosenttia (+6,8 %) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Sijoitussidonnaisen vakuutuksen osuus sijoitustoiminnan nettotuotoista oli -2,3 miljoonaa euroa (-1,5 milj. e), missä on nousua edelliseen vuoteen 50,9 prosenttia.

Yritysten Henki-Tapiolan tunnuslukuja

	2002	2001	2000	1999	1998
YHTIÖN KOKO					
Henkivakuutuksen maksutulo, milj. euroa	69,0	58,7	43,9	49,8	35,1
Liikevaihto, milj. euroa	122,2	110,7	94,3	91,5	76,5
TOIMINNAN TEHOAKKUUS					
Liikekustannussuhde %	174,5	159,8	149,4	162,9	151,7
TULOSKEHITYS					
Liikevoitto, milj. euroa	1,3	28,1	11,3	6,1	6,6
Liikevoitto % liikevaihdosta	1,1	25,4	12,0	6,6	8,6
Tappio/voitto ennen satunnaiseriä, milj. euroa	-0,6	1,4	1,4	1,4	0,9
Oman pääoman tuotto %	5,3	-17,0	2,9	20,2	22,9
Kokonaispääoman tuotto % ^{*)}	4,1	6,1	5,6	6,9	7,1
VAKAVARAISUUS					
Toimintapääoma, milj. euroa ^{*)}	65,2	62,3	73,0	70,9	58,9
Tasotusmäärä, milj. euroa	24,3	23,1	7,2	6,3	6,5
Vakavaraisuuspääoma, milj. euroa ^{*)}	89,6	85,4	80,3	77,2	65,4
Vakavaraisuuspääoma % vastuovelasta ^{*)}	15,6	15,8	15,8	16,3	15,2
Omavaraisuusaste %	9,7	9,9	12,3	12,9	11,8

^{*)} Arvostuseroista on vähennetty toteutuvaksi arvioitu verovelka.

^{**)} Ilman sijoitussidonnaista vakuutusta

Tase-erä sijoitukset oli kirjanpitoarvoin laskettuna 607,1 miljoonaa euroa (574,8 milj. e) ja käyvin arvoin laskettuna 646,5 miljoonaa euroa (610,4 milj. e). Arvostuserojen määrä oli 39,4 miljoonaa euroa (35,7 milj. e). Arvostuserojen määrä on kasvanut 3,7 miljoonaa euroa (-11,6 milj. e). Luvuissa ei ole mukana sijoitussidonnaisen vakuutuksen katteena olevia sijoituksia, joiden määrä oli 10,1 miljoonaa euroa (9,1 milj. e).

LIIEKULUT

Yritysten Henki-Tapiolan tuloslaskelman liikekulut olivat 7,2 miljoonaa euroa (6,7 milj. e), missä oli kasvua 8,4 prosenttia (14,6 %) edelliseen vuoteen.

Kokonaisliikekulut, jotka sisältävät poistoja 0,5 miljoonaa euroa (0,3 milj. e), on jaettu toiminnolle. Sijoitustoiminnan kulut sisältävät oman organisaation kulut.

Yhtiön tehtäviä hoitava henkilöstö on pääosin työsuhteessa paitsi yhtiön emoyhtiöön Keskinäiseen

Henkivakuutusyhtiöön Tapiolaan myös Keskinäiseen Vakuutusyhtiöön Tapiolaan ja Keskinäiseen Eläkevakuutusyhtiöön Tapiolaan. Tapiola-ryhmän yhteisin resurssien tuotetuista palveluksista maksetut erät sisältyvät yhtiön liikekulujen vastaaviin eriin samoin kuin jos henkilöstö olisi ollut suoraan yhtiön palveluksessa.

Yhtiön hallintoneuvoston jäsenille, hallituksen jäsenille ja varajäsenille sekä toimitus- ja varatoimitusjohtajalle maksetut palkat ja palkkiot olivat 298 598,00 euroa (233 975,81 e). Muut maksetut palkat ja palkkiot olivat 3 017 658,33 euroa (2 710 884,35 e). Maksetut palkat ja palkkiot yhteensä olivat 3 316 256,33 euroa (2 944 860,16 e).

TILIKAUDEN TULOS

Yritysten Henki-Tapiolan liikevaihto kasvoi 10,4 prosenttia (17,4 %) 122,2 miljoonaan euroon (110,7 milj. e).

Yhtiön liikevoitto oli 1,3 miljoonaa euroa (28,1

milj. e). Liikevoitto oli 1,1 prosenttia (25,4 %) liikevaihdosta. Liikevoitto muodostuu yhtiön tuloksesta ja muista liikevoittoon vaikuttavista eristä. Yhtiön tulos, joka muodostuu riski-, kustannus- ja korkoliikkeen tuloksista, oli 2,8 miljoonaa euroa (15,5 milj. e). Riskiliikkeen tulos oli 1,2 miljoonaa euroa (0,9 milj. e) voitollinen, kustannusliikkeen tulos oli 3,3 miljoonaa euroa (-2,7 milj. e) tappiollinen ja korkoliikkeen tulos oli 5,6 miljoonaa (17,2 milj. e) euroa voitollinen ja sisältää 4,0 miljoonaa euroa kiinteistöjen arvonnkorotuksia.

Laskuperustekorona alentamisesta johtuvat vastuuntäydennykset olivat yhteensä 1,6 milj. euroa (1,3 milj. e) ja kuolevuusperusteen tarkistamisesta johtuva vastuuntäydennys oli 9,6 milj. euroa, mikä rahoitettiin tulevien lisätujen vastuusta.

Tilinpäätöksessä annettiin asiakasetuja yhteensä 5,6 miljoonaa euroa (6,7 milj. e). Näistä 5,0 miljoonaa euroa rahoitettiin purkamalla tulevien lisätujen vastuuta. Asiakasetujen rahoituksen ja vastuiden täydennysten jälkeen tulevia lisätuja varteen on varattu taseessa yhteensä 8,9 miljoonaa euroa (23,5 milj. e).

Poistot, yhteensä 0,5 miljoonaa euroa (0,5 milj. e), kirjattiin suunnitelman mukaisina. Elinkeinoverolain sallimat enimmäispoistot on tehty täysimääräisinä. Luottotappiovaraus tehtiin enimmäismäärän suuruisena.

Tilikauden tuloksen perusteella ei suoritettu siirtoa Tapiola-yhtiöiden henkilöstörähoon h.r.

Vakavaraisuuspääoma oli 89,6 miljoonaa euroa (85,4 milj. e) ja vakavaraisuusaste oli 15,6 prosenttia (15,8 %).

Hallitus ehdottaa, että yhtiön tilivuoden tappio 764 841,21 euroa siirretään voittovaroihin.

Taseen loppusumma oli 640 897 199,45 euroa (602 786 395,73 e).

YRITYSTEN HENKI-TAPIOLA, KONSERNI

Yritysten Henki-Tapiolan konserniin sisältyi emoyhtiön lisäksi tytäryhtiöinä Rekra Oy ja Sasnep Ky sekä 22 (22) asunto- ja kiinteistöyhtiötä.

Osakkuusyhtiöitä ovat Tapiolan Omaisuudenhoito Oy ja Kiinteistö Oy Mariankatu 27.

VAKUUTUSTOIMINTA

Yritysten Henki-Tapiolan emoyhtiön ja konsernin vakuutustoiminnan luvut ovat samat.

SIJOITUSTOIMINTA

Yritysten Henki-Tapiolan konsernin tuloslaskelman sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 25,2 miljoonaa euroa (37,2 milj. e), mikä oli 32,1 prosenttia (+3,7 %) vähemmän kuin vuonna 2001. Korkotuotot kuuluilla vähennettynä olivat 24,2 miljoonaa euroa (25,2 milj. e), mikä on 4,0 prosenttia (+33,9 %) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Nettomyyntivoittoja kirjattiin 5,7 miljoonaa euroa (5,7 milj. e). Sijoitusten arvonalennukset ja niiden palautukset rasittivat tulosta 13,5 miljoonaa euroa (+1,3 milj. e), josta osakkeisiin kohdistui -13,9 miljoonaa euroa (+1,2 milj. e) ja kiinteistöihin +0,4 miljoonaa euroa (+0,1 milj. e). Arvonkorotukset ja niiden oikaisut olivat 4,0 miljoonaa euroa (-1,1 milj. e). Muun kuin sijoitussidonnaisen vakuutuksen osuus sijoitustoiminnan nettotuotoista oli 27,5 miljoonaa euroa (38,7 milj. e), mikä oli 28,9 prosenttia (+1,1 %) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Sijoitussidonnaisen vakuutuksen osuus sijoitustoiminnan nettotuotoista oli -2,3 miljoonaa euroa (-1,5 milj. e), missä on nousua edelliseen vuoteen 50,9 prosenttia.

Yritysten Henki-Tapiolan konsernin tase-erä sijoitukset oli kirjanpitoarvoin laskettuna 606,3 miljoonaa euroa (574,0 milj. e) ja käyvin arvoin laskettuna 649,3 miljoonaa euroa (613,3 milj. e). Arvostuserojen määrä oli 43,0 miljoonaa euroa (39,3 milj. e). Arvostuserojen määrä on kasvanut 3,7 miljoonaa euroa (-10,6 milj. e). Luvuissa ei ole mukana sijoitussidonnaisen vakuutuksen katteena olevia sijoituksia, joiden määrä oli 10,1 miljoonaa euroa (9,1 milj. e).

LIIEKULUT

Yritysten Henki-Tapiolan konsernin tuloslaskelman liikekulut olivat 7,2 miljoonaa euroa (6,7 milj. e), missä oli kasvua 8,4 prosenttia (14,6 %) edelliseen vuoteen.

Kokonaisliikekulut, jotka sisältävät poistoja 0,5 miljoonaa euroa (0,3 milj. e), on jaettu toiminnoille. Sijoitustoiminnan kulut sisältävät oman organisaation kulut.

TILIKAUDEN TULOS

Yritysten Henki-Tapiolan konsernin liikevaihto oli 121,9 miljoonaa euroa (110,2 milj. e). Konsernin liikevoitto oli 1,4 miljoonaa euroa (28,1 milj. e). Liikevoitto oli 1,1 prosenttia (25,5 %) liikevaihdosta.

Poistot kirjattiin suunnitelman mukaisina. Luottotappiovaraus muista saamisista tehtiin enimmäismäärän suuruisena. Poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutos sekä poistoero ja vapaaehtoiset varaukset taseesta on jaettu laskennalliseen verovelkaan, vähemmistöosuuteen ja omaan pääomaan.

Vakavaraisuuspääoma oli 90,9 miljoonaa euroa (86,6 milj. e) ja vakavaraisuusaste oli 15,8 prosenttia (16,1 %).

Yritysten Henki-Tapiolan konsernin tappio tilikaudelta oli 589 215,86 euroa ja taseen loppusumma 638 681 294,78 euroa (601 021 374,04 e).

RISKIENHALLINNAN PERIAATTEET

Yritysten Henki-Tapiolan riskienhallinnan perustana toimii hallituksissa hyväksytyt, koko ryhmää koskevat sisäisen valvonnan toimintaperiaatteet. Sisäinen valvonta sisältää riskienhallintajärjestelmän, jonka avulla hallitaan liiketoiminnasta aiheutuvien ja siihen olennaisesti liittyvien riskien tunnistaminen, arviointi, rajoittaminen ja valvonta. Kokonaisvastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä säännöllisestä arvioinnista on Yritysten Henki-Tapiolan hallituksella. Yritysten Henki-Tapiolan riskienhallinta on systemaattinen prosessi, joka kattaa kaikki yhtiön toiminnot.

Lisätiedot: www.tapiola.fi

Tuloslaskelma

1000 euroa

	Emoyhtiö		Konserni	
	2002	2001	2002	2001
Vakuutustekninen laskelma:				
Vakuutusmaksutulo				
Vakuutusmaksutulo	68 992	58 660	68 992	58 660
Jälleenvakuuttajien osuus	-1 207	-1 219	-1 207	-1 219
	67 785	57 440	67 785	57 440
Sijoitustoiminnan tuotot	49 117	53 185	48 830	52 730
Sijoitusten arvonorotus	4 056	67	4 056	67
Korvauskulut				
Maksetut korvaukset	-47 173	-35 907	-47 173	-35 907
Jälleenvakuuttajien osuus	828	1 009	828	1 009
	-46 345	-34 898	-46 345	-34 898
Korvausvastuun muutos	-11 897	34 169	-11 897	34 169
Jälleenvakuuttajien osuus	-21	17	-21	17
	-11 918	34 186	-11 918	34 186
	-58 263	-713	-58 263	-713
Vakuutusmaksuvastuun muutos				
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-27 930	-85 860	-27 930	-85 860
Jälleenvakuuttajien osuus	-21	69	-21	69
	-27 951	-85 791	-27 951	-85 791
Liikekulut	-7 246	-6 684	-7 246	-6 684
Sijoitustoiminnan kulut	-28 024	-14 852	-27 620	-14 424
Sijoitusten arvonorotuksen oikaisu	-44	-1 210	-44	-1 210
Vakuutustekninen tulos	-569	1444	-454	1 416
Muu kuin vakuutustekninen laskelma:				
Muut tuotot				
Muut	48	1	48	1
Muut kulut				
Konserniliikearvon poisto	-	-	0	-
Muut	-71	-77	-71	-77
	-71	-77	-71	-77
Osuus osakkuusyritysten tappiosta			-6	-2
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta				
Tilikauden vero	-	-489	-	-489
Aikaisempien tilikausien verot	0	0	0	0
Laskennallisen verovelan muutos	-	-	-99	-158
	0	-488	-99	-646
Tappio/voitto varsinaisesta toiminnasta	-592	879	-582	691
Tappio/voitto satunnaisten erien jälkeen	-592	879	-582	691
Tilinpäätössiirrot				
Poistoeron muutos	-104	-123	-	-
Vapaaehtoisten varausten muutos	-68	-46	-	-
	-173	-169	-	-
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta	-	-	-8	-7
Tilikauden tappio/voitto	-765	710	-589	684

Tase

1000 euroa	Emoyhtiö		Konserni	
	2002	2001	2002	2001
Vastaavaa				
Aineettomat hyödykkeet				
Muut pitkävaikutteiset menot	1 310	1 038	1 325	1 060
Sijoitukset				
Kiinteistösijoitukset				
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	66 964	62 773	84 472	80 275
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	24 253	21 614	5 949	3 302
	91 217	84 387	90 421	83 577
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyhteisöissä				
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä	17	17	-	-
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyhteisöissä	440	440	456	450
	457	457	456	450
Muut sijoitukset				
Osakkeet ja osuudet	82 657	97 834	82 659	97 852
Rahoitusmarkkinavälineet	389 053	356 464	389 053	356 464
Kiinnelainasaamiset	15 522	15 090	15 522	15 090
Muut lainasaamiset	4 982	5 145	4 982	5 145
Talletukset	23 200	15 400	23 200	15 400
Muut sijoitukset	-	3	43	66
	515 414	489 936	515 459	490 016
	607 087	574 779	606 335	574 044
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset	10 130	9 090	10 130	9 090
Saamiset				
Ensivakuutustoiminnasta				
Vakuutuksenottajilta	1 270	1 406	1 270	1 406
Muut saamiset	6 175	2 153	4 970	1 298
	7 445	3 558	6 240	2 704
Muu omaisuus				
Aineelliset hyödykkeet				
Kalusto	240	134	391	341
Rahat ja pankkisaamiset	1 501	2 218	1 643	2 244
Muu omaisuus	31	-	31	-
	1 771	2 352	2 065	2 585
Siirtosaamiset				
Korot ja vuokrat	11 006	9 997	11 006	10 005
Muut siirtosaamiset	2 148	1 972	1 580	1 535
	13 154	11 969	12 586	11 540
	640 897	602 786	638 681	601 021

Tase

1000 euroa	Emoyhtiö		Konserni	
	2002	2001	2002	2001
Vastattavaa				
Oma pääoma				
Osakepääoma	6 341	6 341	6 341	6 341
Vararahasto	6 858	6 858	6 858	6 858
Arvonkorotusrahasto			249	249
Vapaaehtoisista varauksista ja poistoerosta omaan pääomaan siirretty osuus	-	-	1 921	1 749
Edellisten tilikausien voitto	7 981	7 271	3 697	3 396
Tilikauden tappio/voitto	-765	710	-589	684
Tilikauden tappioon/voittoon sisältyvä osuus poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutoksesta	-	-	-237	-383
	20 416	21 180	18 240	18 895
Vähemmistöosuus	-	-	873	864
Tilinpäätössiirtojen kertymä				
Poistoero	1 132	1 028	-	-
Vapaaehtoiset varaukset	509	441	-	-
	1 641	1 468	-	-
Pääomalainat	5 046	5 046	5 046	5 046
Vakuutustekninen vastuuelka				
Vakuutusmaksuvastuu	290 933	265 750	290 933	265 750
Jälleenvakuuttajien osuus	-867	-888	-867	-888
	290 067	264 862	290 067	264 862
Korvausvastuu	307 660	295 783	307 660	295 783
Jälleenvakuuttajien osuus	-147	-168	-147	-168
	307 513	295 614	307 513	295 614
	597 580	560 476	597 580	560 476
Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuelka				
Vakuutustekninen vastuuelka	9 979	7 214	9 979	7 214
Velat				
Jälleenvakuutustoiminnasta	16	43	16	43
Lainat rahoituslaitoksilta	923	923	2 581	2 595
Laskennallinen verovelka	-	-	791	718
Muut velat	4 512	4 533	2 674	3 136
	5 451	5 499	6 062	6 493
Siirtovelat	785	1 903	902	2 034
	640 897	602 786	638 681	601 021

Yritysten Henki-Tapiolan tulosanalyysi

Milj. euroa	2002	2001	2000	1999	1998
TULOKSEN MUODOSTUMINEN					
Riskiliike	1,2	0,9	1,3	0,2	1,4
Kustannusliike	-3,3	-2,7	-2,1	-2,4	-1,9
Korkoliike	5,6	17,2	17,2	14,0	12,4
Vastuun täydennykset	-1,6	-1,3	-5,0	-4,9	-4,9
Muut liikevoittoon vaikuttavat erät	-0,6	14,1	-0,1	-1,0	-0,5
LIIKEVOITTO	1,3	28,1	11,3	6,1	6,6
TULOKSEN KÄYTTÖ					
Asiakashyvitykset	-5,6	-6,7	-6,1	-3,4	-4,5
Tulevien lisäetujen vastuu	5,0	-4,2	-2,9	-1,6	-0,6
Tasointuvastuu	-1,3	-15,8	-0,9	0,3	-0,5
Satunnaiset kulut, varaukset, verot,poistot yms.	-0,2	-0,6	-0,7	-0,7	-0,4
Tilikauden tappio/voitto	-0,8	0,7	0,7	0,7	0,5

**Tapiola
Omaisuu denhoito Oy**

*Omaisuu denhoito
onnistui ja tuottokehitys
tyydytti*

Tapiola Omaisuu denhoito Oy:n toista toimintavuotta leimasi poikkeuksellisen suuri epävarmuus tulevasta talouskehityksestä sekä sijoitusmarkkinoiden voimakas hintaheilahtelu. Alkuvuonna talouden kasvunäkymät ja odotukset olivat vielä suhteellisen myönteisiä, mutta kesän alussa pörssikursien alamäki sai lisävauhtia ja osakemarkkinoiden epävakaus lisääntyi entuudestaan. Korkosijoittajille vuosi 2002 oli vuorostaan erittäin myönteinen ja erityisesti loppuvuonna, jolloin korot olivat selvässä laskussa kautta linjan.

Merkkejä voimakkaasta noususta ei ole näkyvisä, ja markkinoiden heilahtelu säilynee jatkossakin melko korkeana. Lähivuosina on varauduttava keskimääräistä matalampiin tuottoihin, mikä asettaa entistä suurempia haasteita varainhoitajalle sijoittaa asiakasvarat tuottavasti ja turvaavasti.

Tapiola Omaisuu denhoito Oy:n tavoitteena on hoidettavien asiakasvarojen hyvä ja vakaa tuottokehitys kaikissa markkinaolosuhteissa pääomariskejä välttäen. Sijoitustoiminnassa keskeisellä sijalla ovat analyttisyys, ammattimaisuus sekä aktiivinen varainhoito. Tällöin korostuvat erityisesti yksittäisen sijoituskohteen onnistunut valinta sekä ajoitus. Pitkäaikainen kokemus onkin näkynyt asiakassalkujen tuottokehityksessä.

Vuonna 2002 Tapiola Omaisuu denhoito Oy:n hoidossa olevat varat kasvoivat 9,6 % ja olivat vuoden lopussa 2 933,8 miljoonaa euroa. Myös ulkopuolisten valtakirja-asiakkaiden määrä kasvoi suunnitelmien mukaisesti.

Asiakkaiden varojen hyvä hoito edellyttää toimivien ja luotettavien seuranta- ja riskienhallinta-

menetelmien kehittämistä ja riittävän osaamisen varmistamista. Yhtiö onkin investoinut informaatio- ja tuotonlaskentajärjestelmiin, mikä tekee mahdolliseksi toimivan tuotonlaskentastandardin rakentamisen. Tämä parantaa oleellisesti asiakaspalvelua.

Tapiola Omaisuu denhoito Oy:n osakepääomasta 35 % omistaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö Tapiola, 30 % Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Tapiola, 15 % Yritysten Henkivakuutus Oy Tapiola ja 20 % Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Tapiola. Tapiola Omaisuu denhoito Oy omistaa Tapiola Rahastoyhtiö Oy:n ja 0,5 % Tapiola Pankki Oy:stä.

Jyrki Mäkelä,
Toimitusjohtaja
Tapiola Omaisuu denhoito Oy

Tapiola Omaisuu denhoito Oy:n hallitus

Jari Eklund, hallituksen puheenjohtaja
Antti Calonius
Tom Liljeström
Jyrki Mäkelä, toimitusjohtaja
Jari Saine
Asko Sasi
Juha Seppänen

Tuloslaskelma

1000 euroa

	2002	2001
Palkkiotuotot	1 764	1 930
Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista	9	5
Korkotuotot	12	26
SIJOITUSPALVELUTOIMINNAN TUOTOT	1 785	1 961
Korkokulut	0	7
Hallintokulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	625	626
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	100	111
Muut henkilösivukulut	25	30
	125	141
	750	768
Muut hallintokulut	652	543
	1 402	1 310
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	58	19
Liiketoiminnan muut kulut	111	88
LIIKEVOITTO	214	536
Satunnaiset erät		
Satunnaiset kulut		
Konserniavustus	-148	-457
	-148	-457
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	66	78
Tuloverot	20	13
TILIKAUDEN VOITTO	47	65

Tase

1000 euroa

Vastaavaa	2002	2001
Saamiset luottolaitoksilta	247	660
Osakkeet ja osuudet	311	171
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	2 537	2 537
Aineettomat hyödykkeet	173	17
Aineelliset hyödykkeet		
Kiinteistöt sekä kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	-	-
Muut aineelliset hyödykkeet	25	34
	25	34
Muut varat	130	200
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	5	0
Yhteensä	3 428	3 618

Tase

1000 euroa

Vastattavaa	2002	2001
Vieras pääoma		
Muut velat	244	483
Siirtovelat ja saadut ennakot	150	148
	394	630
Oma pääoma		
Osakepääoma	1 434	1 434
Ylikurssirahasto	1 522	1 522
Edellisten tilikausien tulos	31	-35
Tilikauden voitto	47	65
	3 034	2 987
Yhteensä	3 428	3 618

Tapiola Rahastoyhtiö Oy

*Tapiola Rahastoyhtiö Oy
on voimakkaassa kasvussa*

Kiinnostus sijoitusrahastojen tarjoamia sijoitus-
ten hajauttamismahdollisuuksia kohtaan säi-
lyi vaikeilla arvopaperimarkkinoilla. Rahastopää-
omat kasvoivat Suomeen rekisteröidyissä sijoitus-
rahastoissa 14,5 miljardista eurosta 15,7 miljardiin
euroon. Kasvu oli voimakkainta korkorahastoissa,
ja erityisen suosittuja olivat vähäriskiset lyhyen ko-
ron rahastot. Suomeen rekisteröityjä sijoitusrahas-
toja oli vuoden lopussa 312 kappaletta.

Tapiola Rahastoyhtiö Oy toi markkinoille hel-
mikuussa 2002 erityisesti uusille rahastosijoittajille
suunnatun yhdistelmärahaston, Tapiola Tasapainon.
Rahastoyhtiö laajensi toukokuussa 2002 palvelui-
taan yhteistyössä amerikkalaisen, vuonna 1937 pe-
rustetun varainhoitotalon, T. Rowe Pricen kanssa
tuomalla markkinoille neljä sekä suursijoittajille että
yksityishenkilöille suunnattua sijoitusrahastoa. Ta-
piola USA, Tapiola Ympäristö ja Tapiola Kehitty-
vät Markkinat sijoittavat varansa osakemarkkinoil-
le. Tapiola Riskikorko sijoittaa yritysten liikkeelle
laskemiin korkopapereihin. Hallinnoimme yhteen-
sä 16 sijoitusrahastoa, jotka jakautuvat korko-, osa-
ke- ja yhdistelmärahastoihin.

Tapiola Rahastoyhtiö Oy ylitti vuodelle 2002
asetetut tavoitteet. Osuudenomistajien lukumäärä
kasvoi 1 086:sta 3 233:een. Rahastopääomat kas-
voivat 162,5 miljoonasta eurosta 310,9 miljoonaan
euroon. Yhtiön markkinaosuus kasvoi 1,1 prosen-
tista 2,0 prosenttiin.

Sijoitusrahastoja 1980-luvulta asti arvioinut
amerikkalainen Morningstar-yhtiö luokitteli vuon-
na 2002 kuusi Tapiola-rahastoa, joista viisi rahas-

toa sai viisi tähteä eli parhaan luokituksen ja yksi
rahasto neljä tähteä.

Tapiolan yhteistyökumppani, T. Rowe Price, oli
Morningstar-yhtiön lokakuussa 2002 tekemän arvi-
on mukaan Yhdysvaltojen toiseksi paras rahastojen
salkunhoitaja. Kaikkiaan T. Rowe Pricen rahastoja
oli luokiteltu 68 kpl.

Rahastoyhtiön Internet-sivuilla,
www.tapiolarahastot.fi, voi tehdä rahastomerkintö-
jä ja lunastuksia. Sieltä löytyvät myös viikko- ja kuu-
kausikatsaukset rahastoista ja arvopaperimarkkinois-
ta.

Asko Sasi
Toimitusjohtaja
Tapiola Rahastoyhtiö Oy

Tapiola Rahastoyhtiö Oy:n hallitus

Jari Eklund, hallituksen puheenjohtaja
Juha-Pekka Halmeenmäki
Pentti Koskinen
Raimo Kuismin
Jyrki Mäkelä
Asko Sasi, toimitusjohtaja

Tuloslaskelma

1000 euroa

	2002	2001
LIIKEVAIHTO	1 620	878
Liiketoiminnan muut tuotot	328	0
Materiaalit ja palvelut Ulkopuoliset palvelut	268	127
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	421	365
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	91	71
Muut henkilösivukulut	17	17
	108	89
	528	454
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	43	44
	43	44
Liiketoiminnan muut kulut	1 333	781
LIIKETAPPIO	-225	-527
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut korko- ja rahoitustuotot	77	74
Korkokulut ja muut rahoituskulut	0	1
	77	74
Tappio ennen satunnaisia eriä	-148	-453
Satunnaiset tuotot		
Konserniavustus	148	457
	148	457
VOITTO ENNEN TILINPÄÄTÖS- SIIRTOJA JA VEROJA	0	4
Tuloverot	0	1
TILIKAUDEN VOITTO	0	3

Tase

1000 euroa

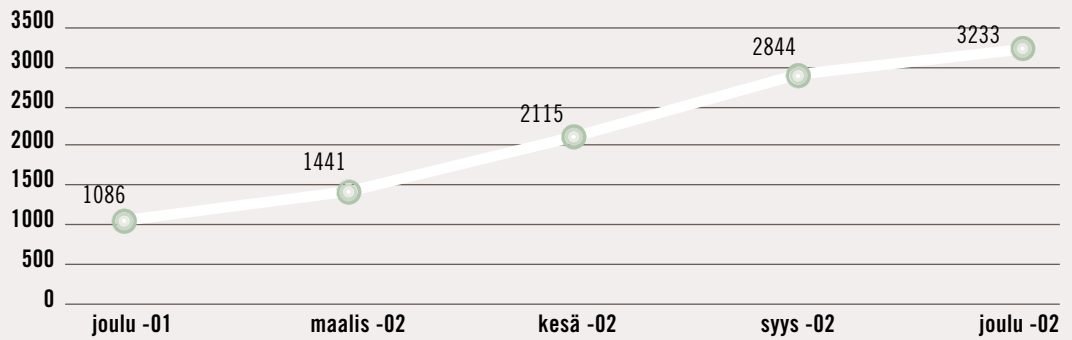
Vastaavaa	2002	2001
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
Muut pitkävaikutteiset menot	118	158
Aineelliset hyödykkeet		
Kalusto	10	14
	128	172
Vaihtuvat vastaavat		
Lyhytaikaiset saamiset		
Hallinnointipalkkiosaamiset	180	106
Muut saamiset	149	457
Siirtosaamiset	0	7
	330	571
Rahoitusarvopaperit		
Muut arvopaperit	2 096	1 719
Rahat ja pankkisaamiset	496	232
	2 922	2 521
Yhteensä	3 050	2 693

Tase

1000 euroa

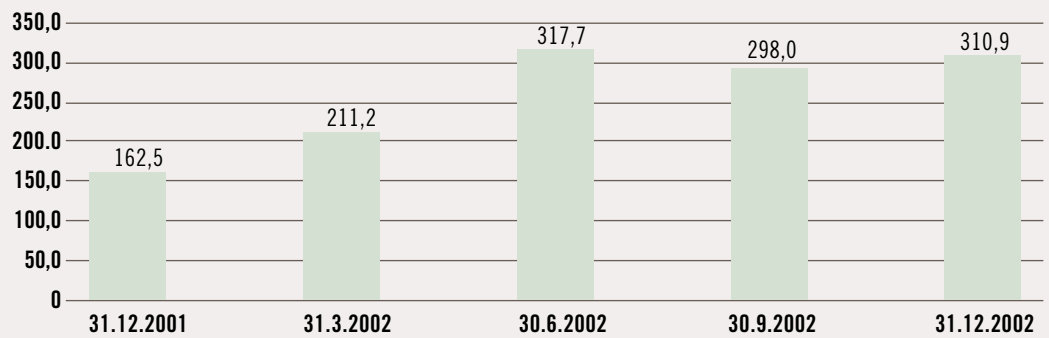
Vastattavaa	2002	2001
Oma pääoma		
Osakepääoma	845	845
Ylikurssirahasto	1 692	1 692
Edellisten tilikausien voitto	3	1
Tilikauden voitto	0	3
	2 540	2 540
Vieras pääoma		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	317	53
Velat saman konsernin yrityksille	2	1
Muut velat	14	11
Siirtovelat	177	88
	510	153
Yhteensä	3 050	2 693

Osuudenomistajien lukumäärän kehitys

Rahastopääoman kehitys

Milj. euroa

Tapiola Pankki Oy

*Tapiola Pankki Oy
laajentaa
omistaja-asiakkaan
palveluja*

Tapiola-ryhmä on määrätietoisesti laajentanut toimintaansa vakuutuspalveluista pankki-, säästö- ja sijoittajapalveluihin. Tapiola Pankki Oy:n perustamispäätös huhtikuussa 2002 oli luonteva jatko vuonna 2000 perustettujen Tapiola Omaisuudenhoito Oy:n ja Tapiola Rahastoyhtiö Oy:n toiminnalle.

Tapiola-ryhmä on sitoutunut panostamaan pankin perustamiseen ja toiminnan käynnistämiseen tarvittavana pääomana yhteensä 46 miljoonaa euroa. Alkuvaiheessa pääomia on sijoitettu yhteensä 28 miljoonaa euroa.

Pankki on rakennettu aivan alkutekijöistä lähtien. Projektin lukuisissa alaprojekteissa on mukana yli 120 tapiolalaista. Projekti on edennyt hyvin ja aikataulunsa mukaisesti. Vuoden 2003 syksyllä alkaa pilottivaihe, jossa Tapiolan henkilökunta testaa valittujen järjestelmien, palveluiden ja tuotteiden houkuttelevuuden ja toimivuuden. Tämän varmistuksen jälkeen pankki avautuu yleisölle alkuvuonna 2004.

Tapiola Pankin asiakaspalvelu rakennetaan osaksi Tapiola-ryhmän alueorganisaation palveluita. Suurimman osan pankkiasioinnistaan asiakas hoitaa itse verkko- ja puhelinpalveluiden kautta.

Pankki lisää yleispankkina lähinnä Tapiolan yksityistaloustalouksien palveluja. Pankin asiakasedut liitetään osaksi Tapiolan omistaja-asiakasetuja. Tapiola Pankin tavoitteena on olla omistaja-asiakkaalle kotimaisia suurpankkeja parempi vaihtoehto.

Perinteiset kassapalvelut on korvattu modernein verkkopalveluin ja kortein, joita nykyajan asiakkaat pitävät tärkeimpänä asioinnin hoitomallina. Lisäksi pankki tarjoaa yksilöllistä henkilökohtaista neuvonpalvelua ajanvarauksen tehneille asiakkaille niin

laina- kuin sijoitusasioissa. Alkuvaiheessa noin 30 palvelutoimistosta saa näitä neuvontapalveluita.

Pankkijärjestelmätoimittajaksi valittiin kesällä 2002 Ålandsbanken AB. Monipuolisten analyysien jälkeen tämä ratkaisu osoittautui hinta-laatu-riskisuhteeltaan tarkoituksenmukaisimmaksi. Ålandsbankenin kautta hankittu verkkopankkipalvelu erityistoimintoihin sopii erinomaisesti Tapiolan asiakaskeskeiseen toimintamalliin, jossa asiakasta autetaan taloutensa hoidossa ja suunnittelussa.

Tapiola Pankki on saanut varsin innostuneen vastaanoton tapiolalaisten piirissä. Henkilökunnan lisäksi myös asiakkaat, luottamushenkilöt ja tiedotusvälineet ovat osoittaneet suurta kiinnostusta uutta pankkia kohtaan myönteisessä sävyssä.

Harri Lauslahti
Toimitusjohtaja
Tapiola Pankki Oy

Tapiola Pankki Oy:n hallitus

Jari Saine, hallituksen puheenjohtaja
Jari Eklund, hallituksen varapuheenjohtaja
Jaakko Gummerus
Matti Inha
Tom Liljeström

Tapiola-ryhmä

*Henkilöstöhallinnon
haasteena on taloudellisen
osaamisen varmis-
taminen*

Henkilöstöjohtaja Sirpa Kaisanlahti

Vuonna 2002 Tapiola-ryhmä alkoi tuoda vahvemmin esiin talouden asiantuntemustaan. Tapiola Pankin perustamisuutinen huhtikuussa 2002 viimeisteli Tapiolan asteittain edenneen toimialalajennuksen vakuutustoiminnasta pankki-, säästö- ja sijoittajapalveluja tarjoavaksi yhtiöryhmäksi. Tämä kehityskulku edellyttää sitoutunutta ja ammattitaitoista henkilöstöä, ja vaatii tapiolalaisilta panostamista oman osaamisensa monipuoliseen kehittämiseen.

Henkilöstöhallinnossa käynnistettiin useita kehittämishankkeita vuonna 2002. Merkittävien niistä oli uuden palkanlaskentajärjestelmän hankinta, josta tehtiin soveltuvuustutkimus mahdollisen toimittajaehdokkaan kanssa syksyllä 2002. Projektia jatketaan edelleen vuoden 2003 aikana.

Kehittämiskohteita olivat myös henkilöstöprosessit, henkilöstön osaamisen monipuolistaminen, Tapiola-ryhmän yhteiset henkilöstöhallinnon linjaukset, avainhenkilöjärjestelmä ja aloitetoiminta. Kehitystyön tavoitteena on korkeasti ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus ja pysyvyys sekä hyvän työmotivaation ja -ilmapiirin ylläpitäminen.

*Palkitsemisjärjestelmät kehittyivät
menestyksekkäästi*

Vuonna 2002 uudistettiin pääkonttorin tulospalkkiojärjestelmä. Sen tavoite on kannustaa henkilöstöä erinomaisiin suorituksiin ja palkita asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Järjestelmän kehittämiseen ovat osallistuneet aktiivisesti sekä esimiehet että toimihenkilöt, ja myös ulkopuolista

konsulttia on käytetty. Järjestelmä on osoittanut toimivaksi ja sen kehittäminen jatkuu.

Asiamiesten uusi selkiytetty palkkiomalli otettiin käyttöön toukokuussa 2002. Asiamiehen näkökulmasta uudella palkkiomallilla tavoiteltiin muun muassa nopeampaa palkkiomaksua, kannustavuutta sekä ohjaavuutta kokonaisturvan ja henkivakuutusten myyntiin. Mallin käyttöönotto onnistui teknisesti hyvin, ja kokemukset ja palaute ovat lähes pelkästään myönteisiä.

Alueorganisaation palkitseminen painottui hyvien suoritusten tukemiseen. Henkivakuutus-, säästö-, ja sijoituserikoistuneille myyntijohtajille samoin kuin sijoitusneuvojille saatiin uusi palkkamalli. Muiden erikoistuneiden malleja on valmisteltu otettavaksi käyttöön alkuvuonna 2003. Toimistojen asiakasneuvojien tulospalkkaus ja pääkaupunkiseudun autoyhteyspäälliköiden palkkaus uusittiin aikaisempaa yksilöllisemmäksi. Yhteyspäälliköiden uusi palkkajärjestelmä otettiin käyttöön 1.4.2003. Samalla aikataululla valmistuivat yksityistalousmyyntijohtajien, palvelupäälliköiden, kentän vakuutus- ja korvauskäsittelijöiden sekä yrittäjäneuvojien palkkamallit.

Koko henkilöstön palkitsemisjärjestelmään kuuluu olennaisena osana henkilöstörahassto, jolla edistetään ja palkitaan pitkäaikaista sitoutumista ja tulostavoitteiden saavuttamista. Palkitsemisjärjestelmiä koskevien selvitysten perusteella tapiolalaiset ovat olleet erityisen tyytyväisiä henkilöstörahasstoon. Henkilöstörahasstosiirron vuotuinen maksimimäärä on 3 % vuotuisesta palkkasummasta. Vuosina 1991–2002 on voittopalkkioita siirretty henkilöstörahasstoon kaiken kaikkiaan yli 12,4 miljoonaa euroa.

Rekrytointien painopisteenä pankin ja ylimmän johdon henkilöt

Vuonna 2002 rekrytoitiin koko pankin ylin johto ja päällikkökunta sekä osa asiantuntijoista. Samalla on tehty kattava rekrytointisuunnitelma pankin koko henkilöstön palkkaamiseen. Vuoden aikana on myös toteutettu useita merkittäviä johdon rekrytointeja mm. alueorganisaatiossa ja yhtiöissä.

Esimiehet ovat saaneet koulutusta rekrytointiprosessin eri vaiheista. Sisäistä liikkuvuutta on edistetty edelleen korostamalla sisäisen rekrytoinnin ensisijaisuutta. Tapiola-ryhmän tunnettuutta työnantajana on lisätty yhteistyöllä eri oppilaitosten kanssa ja osallistumalla näiden rekrytointitapahtumiin. Tapiolan työnantajamielikuvan kehittymistä on seurattu sekä työssä olevien että opiskelijoiden keskuudessa.

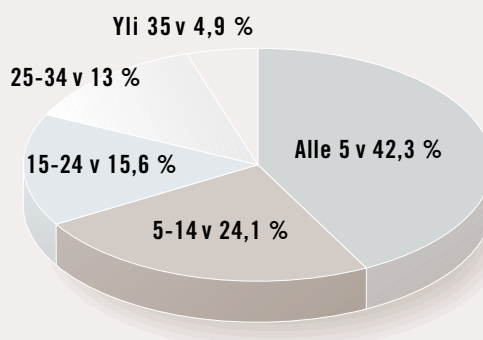
Henkilöstön säästö- ja sijoitusosaaminen sekä esimiestaidot kehittyivät

Asiakaspalveluhenkilöstölle järjestettiin useita erimittaisia valmennusohjelmia säästö- ja sijoitusosaamisen varmistamiseksi. Tapiolan ja Markkinointi-instituutin yhdessä rakentaman Sijoitusneuvojatutkinnon on suorittanut 100 tapiolalaista. Opiskelun tueksi otettiin käyttöön Tapiolan ensimmäinen verkko-oppimisympäristö Oppinetti, jonka ensimmäisen ohjelman on suorittanut 100 asiakaspalvelussa toimivaa. Uusia verkko-oppimishjelmia sekä Tapiola Pankin toiminnan edellyttämiä valmennusohjelmia alettiin rakentaa.

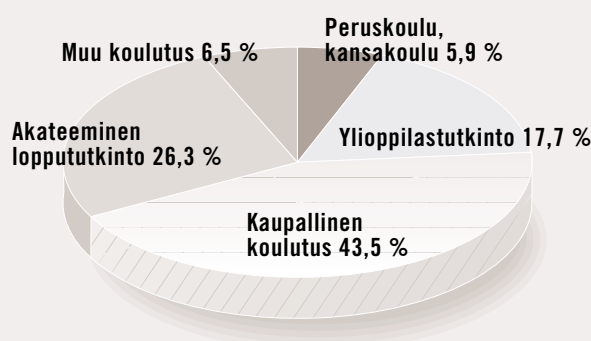
Tietotekniikkaosaamiseen panostettiin edelleen voimakkaasti. Alan yhteisen vakuutusutkinnon suoritti 30 tapiolalaista, ja tutkinnon suorittaneita on Tapiola-ryhmässä yhteensä 635. Markkinointi-instituutin järjestämiä tutkintoja tapiolalaiset ovat suorittaneet yhteensä 800.

Oppisopimuskoulutus yleistyy, ei vain Tapiolassa, vaan koko maassa. Oppisopimuksella voi joko suorittaa tutkinnon tai hankkia lisäkoulutusta ilman tutkintoa. Tapiolassa tarjolla on joko perinteinen liiketalouden perustutkinto tai vakuutusosalalle räätälöity vakuutusmerkonomin tutkinto. Vuonna 2002 oppisopimuskoulutuksessa oli 22 tapiolalaista. Tapiolan koulutustarjonnan lisäksi henkilöstön

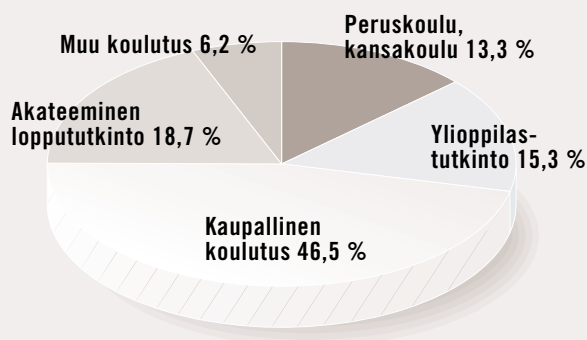
Työsuhtejakauma 31.12.2002

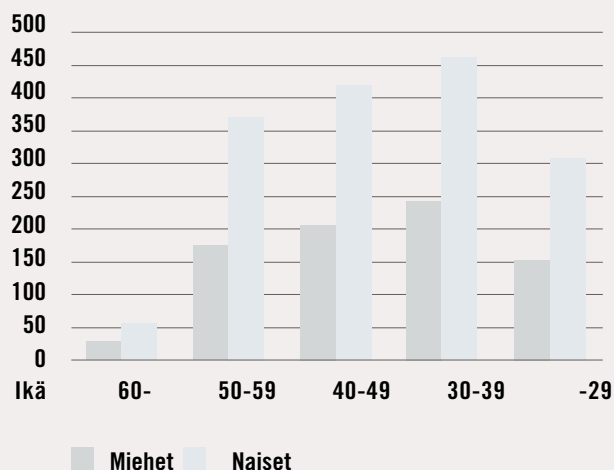
Koulutusjakauma vuonna 2002 Tapiolaan tulleilla

Kaikkien tapiolalaisten koulutusjakauma 31.12.2002

Tapiola-ryhmän henkilöstön ikäjakauma

omaa kouluttautumista tuettiin antamalla opintotukea ulkopuolisiin koulutuskustannuksiin.

Vuonna 2002 jatkettiin ”Kehittyvä johtajuus”-valmennusohjelmaa, ja siihen osallistui 88 esimiestä. Kokonaisuudessaan ohjelman on Tapiola-ryhmässä käynyt tähän mennessä 166 esimiestä. Ensimmäisille ryhmille järjestettiin vuoden 2002 aikana seurantatilaisuuksia, joissa tarkasteltiin mm. kehittymistä esimiehenä. Valmennusohjelmaa jatketaan. Tapiolan uusien esimiesten valmennusohjelmaan osallistui 49 henkilöä, ja lisäksi järjestettiin vuonna 2002 neljä koulutuksellista esimiesilpäivää.

Liiketoiminnan kasvu antoi mahdollisuuden lisätä henkilöstöä

Tapiola-ryhmän kasvu sekä laajentuminen uusille liiketoiminta-alueille lisäsi henkilöstön määrää kuten jo parina aikaisempanakin vuonna. Yhtiöryhmän keskimääräinen henkilöstömäärä vuonna 2002 oli 1861, mikä on 61 enemmän kuin edellisellä vuonna. Tieto-Tapiola Oy:n ja kiinteistöyhtiöiden palveluksessa olevat mukaan laskettuna koko henkilöstön määrä oli keskimäärin 2126, joka on 53 enemmän kuin vuonna 2001.

Henkilöstön bruttovaihtuvuus 5,9 % oli korkeampi kuin edellisellä vuonna. Sisäistä vaihtuvuutta edistettiin, mutta vaihtumisprosentti oli 4,3 % eli alempi kuin edellisellä vuonna.

Henkilöstön hyvinvointi on tärkeää

Henkilöstön hyvinvointia edistettiin myös vuonna 2002 koko henkilöstöä koskevalla Tapiolan Vire-ohjelmalla ja erityisryhmille kuten varttuneille suunnatuilla Lisäviire-ohjelmilla. Vuonna 2002 ei toteutettu yhteistä ilmapiirikyselyä, vaan sen sijaan tehtiin Tiimin tila -kyselyt, jotka selvittävät työhyvinvoinnin tilaa tiimeissä. Tuloksien perusteella tyytyväisimpiä oltiin oman työn merkitykseen sekä vastuuseen ja päätösvaltaan. Matalampia keskiarvoja saivat palaute ja onnistumisen tunteet.

Pääkonttorissa toimitilojen ja työympäristön kehittäminen jatkui tiiviinä myös vuonna 2002. Uudistetut ja modernit keittiö- ja ruokalatilat valmistuivat pääkonttoriin, ja lisäksi remontoitiin toimistotiloja mm. pääkonttorin, Satakielen ja Länsikulman kiinteistöissä. Pankin pääkonttorin tilakysymykset lisättiin keväällä työlialle. Projektisuunnitelman mukaisesti toimistotilat saadaan valmiiksi vuoden 2003 syyskuuhun mennessä.

Yhteiskunnallinen tulonjako

	2002		2001	
	Milj. euroa	%	Milj. euroa	%
TUOTOT VAKUUSTOIMINNASTA	1 715,6	81,7	1 604,2	72,5
Vakuutuskenottajien maksamat vakuutusmaksut vähennettynä edelleen valtiolle tilitetyillä siirtotuloilla				
JÄLLEENVAKUUTTAJIEN OSUUS KORVAUKSISTA	17,8	0,8	20,2	0,9
SIIJOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTOT	368,2	17,5	586,8	26,5
MUUT TUOTOT	-0,8	0,0	0,5	0,0
KOKONAISTUOTOT	2 100,8	100,0	2 211,7	100,0
KORVAUKSINA ASIAKKAILLE	1 555,5	74,0	1 651,6	74,7
Vakuutussopimuksien perusteella maksetut korvaukset ja eläkkeet sekä vastaisuudessa maksettaviin korvauksiin ja eläkkeisiin varattu määrä				
JÄLLEENVAKUUTTAJIEN OSUUS VAKUUTUSMAKSUISTA	29,8	1,4	16,2	0,7
HENKILÖSTÖ	75,1	3,6	66,4	3,0
Henkilökunnalle maksetut palkat ja palkkiot sekä sosiaaliturvan aiheuttamat kulut				
MUUT LIIKEKULUT = HANKKIJAT	110,9	5,3	102,3	4,6
YHTEISKUNTA	283,9	13,5	283,4	12,8
Välittömät ja välilliset verot sekä siirtotulot				
TAPIOLA-RYHMÄN VAKUUTUSYHTIÖT	45,6	2,2	91,7	4,1
OSAKKEENOMISTAJAT	0,0	0,0	0,0	0,0
TULONJAKAUTUMINEN	2 100,8	100,0	2 211,7	100,0

Vakuutusyhtiön toiminnan vaikutuksia yhteiskunnan kannalta voidaan kuvata yhteiskunnallisen tulonjaon avulla. Laskelma kertoo mistä eristä vakuutusyhtiöiden kokonaistuotot ovat muodostuneet ja miten ne ovat jakautuneet eri sidosryhmien kesken.

*Yhteiskuntavastuun
periaatteet vahvistettiin
Tapiolassa*

Yhteiskuntavastuun piiriin kuuluvat kysymykset ovat olleet Tapiolan sisäisen keskustelun kohteena jo 1980-luvun lopulta lähtien. Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto valmisteli keväällä 2002 alan yhteisten periaatteiden määrittelyn, jonka mukaisesti myös Tapiola määritteli omat periaatteensa. Hallitukset vahvistivat Tapiola-ryhmän yhteiskuntavastuun periaatteet kokouksessaan joulukuussa. Näiden periaatteiden toteutumista käytännössä seurataan ja niille asetetaan tarvittavat mittarit.

Tapiolan yhteiskuntavastuun periaatteiden asiakirja laadittiin yhtiöryhmän arvojohtoryhmässä, joka koostuu johdon, asiantuntijoiden ja henkilöstön edustajista. Työryhmän puheenjohtaja osallistui edellä mainitun vakuutusalan yhteisen periaateasiakirjan valmisteluun, joten Tapiolan oma valmistelutyö eteni rinnan alan yhteisten periaatteiden kanssa. Tapiolassa asian käsittelyyn osallistuivat vakuutusyhtiöiden ja asiakaslohkojen johtoryhmät sekä toimihenkilöiden ja johdon edustajista koostuva Tapiolan osallistumistoimikunta TAOS ennen asian viemistä hallitusten päätettäväksi.

Yhteiskuntavastuun periaatteet tulevat hallituksissa uudelleen käsittelemään ainakin alkuvaiheessa vuoden välein, sillä aiheen syvempi käsittely henkilöstön piirissä todennäköisesti vielä täsmentää yhteisiksi tarkoitettuja ajatuksia. Tapiola on aktiivisesti mukana myös yhteiskuntavastuukysymyksiä käsittelevän asiantuntijaorganisaation Finnish Business & Society ry:n työssä.

*Taloudellisen vastuun kantamisessa
vakaata kehitystä on Tapiolan valinta*

Taloudellinen vastuu on yritystoiminnassa ensisijainen. Se luo edellytykset vastuullisuuteen yhteiskuntavastuun muilla alueilla. Taloudelliseen vastuullisuuteen kuuluvien kannattavuuden ja kilpailukyvyn sekä tehokkuuden lisäämisessä Tapiola onnistui hyvin vuonna 2002. Sijoitustoiminnassa tärkein periaate on turvaavuus ja tuottavuus. Sijoituskohteita valittaessa vältämme kohteita, joiden arvomaailman ja toimintaperiaatteiden tiedämme olevan ilmeisessä ristiriidassa omiemme kanssa.

Vakavaraisuusaseman ylläpitäminen on Tapiolassa keskeinen periaate. Myös tällä alueella Tapiolan vakuutusyhtiöiden asema säilyi hyvänä vuonna 2002. Käytämme toimintamme tuloksen asiakasetuihin, maksualennuksiin ja riskinkantokyvyn kannalta tarpeellisen vakavaraisuuden kartuttamiseen.

*Sosiaalinen vastuu varmistaa
tulevaisuuden mahdollisuudet*

Sosiaaliseen vastuullisuuteen kuuluvat yrityksen vastuu ihmisistä ja yhteisöistä sekä toiminta yhteistyöverkoissa. Vakuutus- ja finanssipalvelut on lainsäädännöllä tiukasti määritelty, mutta lait antavat vain minimimitason, jonka mukaisesti yhtiöryhmän on toimitettava.

Luotettavuus on finanssipalveluryhmälle keskeinen ominaisuus. Luotettavuuden seurannassa asiakaspalau-

te ja asiakaspalautetutkimukset ovat säännöllisessä käytössä. Muilla tutkimuksilla selvitämme mm. Tapiolan palvelun laatua ja asemaa alalla. Tutkimuspalautteen avulla teemme jatkuvasti johtopäätöksiä ja niiden mukaisia muutoksia.

Vastuu henkilöstöstä luo pohjan yhdessä menestymiselle

Vastuu henkilöstöstä luo pohjan Tapiolan neljännen arvon, yhdessä menestymisen, toteutumiseksi. Henkilöstön työhyvinvoinnin – fyysisen ja psyykkisen – edistämiseen on käytössä työkyvyn ylläpitämisen ohjelma, tavaramerkiksi rekisteröity Tapiolan Vire. Tasokas työsuojelutoiminta ja työterveyspalvelut edistävät osaltaan henkilöstön terveysongelmien ehkäisyä.

Säännöllisesti toteutettavilla kartoituksilla voidaan havaita epäkohtien ilmeneminen. Henkilöstö on Tapiolassa keskimäärin hyvin motivoitunutta ja sitoutunutta. Syksyllä Liiketaloustieteellisen Tutkimuslaitoksen tekemässä tutkimuksessa Tapiola kuuluu mukana olleista 56 työnantajasta Suomen parhaiden työnantajien kärkikymmenikköön.

Vastuu muista sidosryhmistä osoittaa aitoa välittämistä

Asiakkaittensa omistamana yhtiöryhmänä Tapiola on vain asiakkaitaan varten. Asiakasryhmäkohtaisissa huolenpitomalleissa otamme huomioon eri asiakasryhmien erilaiset palvelutarpeet. Asiakaspalautetta ja kehitystoiveita kootaan järjestelmällisesti eri lähteistä ja keskitetyn tutkimustoiminnan keinoin.

Yhteiskunnan ja sidosryhmien piirissä Tapiola noudattaa yhteiskuntavastuun periaatteita. Yhteistyökumppaneita valittaessa, sponsorointipäätöksissä tai lahjoituksissa yleishyödyllisiin tarkoituksiin arvioimme kumppania ja kohdetta aina myös arvojen ja yhteiskuntavastuun näkökulmasta.

Ympäristövastuu keskittyy päivittäiseen luonnonvarojen säästämiseen

Ympäristövastuu finanssialalla on arkista luonnonvarojen säästämistä. Siihen sisältyvät vesien, ilman ja maaperän suojeleminen, ilmastomuutoksen torjunta, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen sekä te-

hokas ja säästävä luonnonvarojen käyttö. Finanssi-toiminta ei sellaisenaan kuulu suuriin ympäristövastuullisuuden ongelma-alueisiin. Silti Tapiola on halunnut luoda oman ympäristöjärjestelmänsä ja ympäristöpolitiikkansa. Haluamme myös tulla tunnetuksi finanssialan ympäristöasioiden osaajana Suomessa.

Tapiola on mukana YK:n ympäristöohjelman (UNEP) finanssialoja koskevassa ympäristösitoumuksessa, joka allekirjoitettiin joulukuussa 2001. Vuonna 2002 tehdyssä ympäristöauditoinnissa Tapiola menestyi erittäin hyvin, mikä kertoo henkilöstön sitoutumisesta vastuuseen ympäristöstä. Kertomusvuonna päivitimme Tapiola-ryhmän ympäristöstrategian ja saimme valmiiksi omat ympäristöohjelmat 10 toimistolle ja kiinteistötoimelle.

Tapiola voi auttaa asiakasyrityksiään hallitsemaan ympäristöriskinsä riskienhallintapalveluihin sisältyvillä riskikartoituksilla, vahingontorjuntaneuvonnalla ja vakuutuksilla.

Näiden periaatteiden mukaista raportointia kehitetään systemaattisesti. Lisätietoja www.tapiola.fi > Tapiola-ryhmä > Laatu ja ympäristö.

Asiakaskunnan edustajista valituilla neuvottelukunnilla on tärkeä rooli asiakkaiden ja yhtiöryhmän välisenä vuorovaikutuskanavana

Neuvottelukuntien tehtävänä on mm. edistää asiakasnäkökulman esilläpitoa yhtiöryhmän toiminnassa ja tehdä hallituksille aloitteita palvelujen kehittämiseksi.

Alueellisia neuvottelukuntia on kaikkiaan 20. Ne ovat lähinnä maakuntakohtaisia. Maa- ja metsätalouden neuvottelukunnan ja PK-yritysten neuvottelukunnan jäsenet ovat eri puolilta Suomea ja puolet heistä on mukana myös alueellisen neuvottelukunnan toiminnassa.

Neuvottelukunnissa on sääntöjen mukaan 9 – 15 jäsentä. Tavoitteena on, että he edustavat mahdollisimman hyvin koko yhtiöryhmän asiakaskuntaa ja sen jakautumaa. Toimikausi kussakin neuvottelukunnassa on kolmivuotinen. Yhtiöryhmän hallitusten yhteinen kokous nimittää neuvottelukunnat vuosittain, sillä erovuorossa on joka vuosi kolmasosa jäsenkunnasta. Jäseniä neuvottelukunnissa on yhteensä 277.

Neuvottelukuntatoiminnasta vastaa johtaja Markku Kosola, puh. (09) 453 2113, faksi: (09) 453 3590, s-posti: markku.kosola@tapiola.fi. Yhteyshenkilönä on sihteeri Mirja Hermunen, puh. (09) 453 2106, faksi: (09) 453 3590, s-posti: mirja.hermunen@tapiola.fi.

Tapiolassa toimivat myös asiamiestoiminnan neuvottelukunta ja eläkeasiain neuvottelukunta.

Neuvottelukunnat vuonna 2003

Vuosiluku kunkin jäsenen kohdalla tarkoittaa toimikauden päättymisvuotta.

Käytetyt lyhenteet: ank. = alueellinen neuvottelukunta; nk. = neuvottelukunta

Pääkaupunkiseudun alue

Espoon alueellinen neuvottelukunta

Timo Haapaniemi, puheenjohtaja, yrittäjä, toimittaja, Kirkkonummi, 2003

Hannu Tarsaranta, varapuheenjohtaja, toimitusjohtaja, Espoo, 2003

Ulf Björklund, toimitusjohtaja, Kauniainen, 2004

Juha Eiro, toimitusjohtaja, Espoo, 2003

Ilmari Halinen, toimitusjohtaja, Espoo, 2004

Jukka Hämäläinen, ex-pääluottamusmies, Espoo, 2003

Juha Jouhki, toimitusjohtaja, Espoo, 2004

Susanna Rahkonen, kansanedustaja, hallitussihteeri, Espoo, 2005

Sampsa Saralehto, toimitusjohtaja, valtiot. tri, dosentti, Espoo, 2005

Tarja Uoti, asianajaja, varatuomari, Espoo, 2005

Timo Veijola, rehtori, Espoo, 2005

Klas Winell, ylilääkäri, Espoo, 2004

Yhteyshenkilöt Tapiolassa:

Carita Finni, neuvottelukunnan sihteeri, myyntijohtaja, puh. (09) 453 4017

Jukka Kinnunen, aluejohtaja, puh. (09) 453 4143

Helsingin alueellinen neuvottelukunta

Mikko Parjanne, puheenjohtaja, toimitusjohtaja, Helsinki, 2004

Irma Järvelä, varapuheenjohtaja, pääluottamusmies, Helsinki, 2003

Harry Bogomoloff, toimitusjohtaja,
Helsinki, 2005
Ilkka Holopainen, hallintojohtaja,
Helsinki, 2005
Petri Kaukiainen, toiminnanjohtaja,
Helsinki, 2004
Jorma Lehmuskallio, toimitusjohtaja,
Helsinki, 2004
Aira Merjovirta, talousjohtaja, Helsinki, 2003
Markku Niskala, pääsihteeri, Helsinki, 2005
Risto Salonen, hallintopäällikkö, Helsinki, 2003
Ilkka Sipilä, talousjohtaja, Helsinki, 2003
Matti Taanila, rehtori, Helsinki, 2005
Timo Tiihonen, toimitusjohtaja, Helsinki, 2003
Pirjo Tiiri-Lounasmeri, toimitusjohtaja,
Helsinki, 2004
Kim Tuomolin, operatiivinen johtaja,
Helsinki, 2004
Kaj Åkerberg, toimitusjohtaja, Helsinki, 2005
Yhteyshenkilö Tapiolassa:
Hannu Juhola, neuvottelukunnan sihteeri,
myyntijohtaja, puh. (09) 453 4148
Jukka Kinnunen, aluejohtaja,
puh. (09) 453 4143

Vantaan alueellinen neuvottelukunta

Inger Eriksson-Blom, puheenjohtaja,
toimitusjohtaja, Vantaa, 2004
Esa Veikkolainen, varapuheenjohtaja,
toimitusjohtaja, Tuusula, 2004
Eero Ahola, toimitusjohtaja, Vantaa, 2003
(PK-yritysten nk.)
Mervi Heino, toimitusjohtaja, Nurmijärvi, 2005
Tomi Huuho, toimitusjohtaja, Hyvinkää, 2003
Raimo Järvinen, työnjohtaja, Vantaa, 2003
Jouni Kuusisto, toimitusjohtaja, Vantaa, 2005
Risto Palin, asianajaja, Hyvinkää, 2004
Totti Salko, toimitusjohtaja, Kerava, 2005
Reino Sandström, johtaja, Helsinki, 2004
Karl-Henrik Sohkanen, palomestari,
Kirkkonummi, 2003
Harri Viemerö, toimitusjohtaja, Järvenpää, 2005
Yhteyshenkilö Tapiolassa:
Juha Seppälä, neuvottelukunnan sihteeri,
myyntijohtaja, puh. (09) 453 4035
Jukka Kinnunen, aluejohtaja,
puh. (09) 453 4143

Lounais-Suomen alue

Salon-Lohjan alueellinen neuvottelukunta

Olli Lehti, puheenjohtaja, toimitusjohtaja,
Perniö, 2004 (PK-yritysten nk.)
Keijo Väisänen, varapuheenjohtaja,
myyntipäällikkö, Lohja, 2003
Riitta Ahlqvist, terveydenhoitaja, Perniö, 2004
Björn Ekberg, hallituksen puheenjohtaja, Salo, 2003
Osmo Erätuli, toimitusjohtaja, Lohja, 2004
Tapio Halme, toimitusjohtaja, Karjaa, 2005
Kauko Karvinen, pääluottamusmies, Lohja, 2004
Minna Koli-Er, yrittäjä, Salo, 2005
Tero Lahtinen, toimitusjohtaja, Lohja, 2005
Irma Lehtonen, ulkomaalaisasioiden hoitaja,
pääluottamusmies, Pertteli, 2003
Martti Palojärvi, maanviljelijä, Vihti, 2005
(Maa- ja metsätalouden nk.)
Mauri Salo, toimitusjohtaja,
Somero, 2003
Yhteyshenkilöt Tapiolassa:
Hannu Määttänen, neuvottelukunnan sihteeri,
myyntipäällikkö, puh. (02) 514 7626
Hans Strandberg, aluejohtaja, puh. (02) 416 1230

Satakunnan alueellinen neuvottelukunta

Arto Suni, puheenjohtaja, rehtori, Pori, 2004
Timo Rapila, varapuheenjohtaja, toimitusjohtaja,
Honkajoki, 2003
Timo Junnila, johtaja, Pori, 2005
(Maa- ja metsätalouden nk.)
Reijo Järvi, pääluottamusmies, Huittinen, 2004
Hanna Kesti, lastentarhan opettaja, Pori, 2005
Esko Laukkanen, johtaja, Rauma, 2005
Riitta Myllys, Senior Lecturer, International
Business M.Sc. (Econ.), Kankaanpää, 2004
Alf Ojala, johtaja, dipl.ins., Pori, 2003
Matti Ojanperä, kauppaneuvos, toimitusjohtaja,
Pori, 2003
Sakari Ryyppö, toimitusjohtaja, Kokemäki, 2003
Veli-Matti Syrälä, maanviljelijä, Köyliö, 2004
Helena Tuomala, toimitusjohtaja, Kankaanpää, 2005
Yhteyshenkilöt Tapiolassa:
Kari Luoma, neuvottelukunnan sihteeri,
myyntijohtaja, puh. (02) 554 7160
Hans Stranberg, aluejohtaja, puh. (02) 416 1230

Varsinais-Suomen alueellinen neuvottelukunta

- Ulla-Maija Moisio**, puheenjohtaja, asianajaja, Turku, 2005
Vesa Mattila, varapuheenjohtaja, asianajaja, Turku, 2004
Risto Ahonen, aluetoimitsija, Uusikaupunki, 2003
Ole Donner, toimitusjohtaja, Parainen, 2003
Birgitta Jaakkola, yrittäjä, Parainen, 2005
Seppo Koskinen, professori, oikeust. tri, Kaarina, 2005
Seppo Lehtinen, työsuojeluinsinööri, Turku, 2004
Kenneth Lindström, talousjohtaja, Turku, 2004
Per-Erik Lindström, talousjohtaja, Turku, 2004
Samuli Ryökäs, toimitusjohtaja, Pöytyä, 2004
Hannu Rämö, kunnanjohtaja, Nousiainen, 2003
Stefan Schleutker, toimitusjohtaja, Turku, 2003
Merja Siltanen, kehittämisspällikkö, Turku, 2005
Jarmo Suominen, toimitusjohtaja, Turku, 2005
Janne Tiiri, maanviljelijä, Oripää, 2003
Yhteyshenkilöt Tapiolassa:
Timo Jussila, neuvottelukunnan sihteeri, myyntijohtaja, puh. (02) 416 1233
Hans Stranberg, aluejohtaja, puh. (02) 416 1230

Sisä-Suomen alue

Kanta-Hämeen alueellinen neuvottelukunta

- Juhani Törmä**, puheenjohtaja, toimitusjohtaja, Janakkala, 2004
Reetta-Maria Tolonen-Salo, varapuheenjohtaja, toimitusjohtaja, Hämeenlinna, 2003
Kai Häppölä, toimitusjohtaja, Urjala, 2003
Jukka Jokinen, talousjohtaja, Hämeenlinna, 2003
Juha Kallioinen, toimitusjohtaja, Hämeenlinna, 2005
Eija Karivaara, toimitusjohtaja, Hämeenlinna, 2004
Seppo Keskiruokanen, kaupunginjohtaja, tekn. dosentti, Riihimäki, 2003
Jaakko Kivinen, toimitusjohtaja, Hämeenlinna, 2004
Maarit Kuusela, toimitusjohtaja, Hämeenlinna, 2004
Katriina Laaksonen, puheenjohtaja, terveydenhuollon maisteri, Hämeenlinna, 2005
Kyösti Lassila, yht.maist., Hämeenlinna, 2005

- Markku Pulkkinen**, toiminnanjohtaja, Tuusula, 2005
Veijo Sirén, teatterinjohtaja, Hämeenlinna, 2005
Jari Stenberg, toimitusjohtaja, Jokioinen, 2003
Inkeri Väisänen, yrittäjä, kosmetologi, Janakkala, 2004
Yhteyshenkilöt Tapiolassa:
Heikki Lindroth, neuvottelukunnan sihteeri, myyntijohtaja, puh. (03) 467 6217
Martti Silvennoinen, aluejohtaja, puh. (03) 382 5251

Keski-Suomen alueellinen neuvottelukunta

- Risto Palokangas**, puheenjohtaja, ympäristökeskuksen johtaja, Jyväskylä, 2005
Arja Koriseva-Karmala, varapuheenjohtaja, taiteilija, Toivakka, 2004
Tahvo Anttila, yrittäjä, Jyväskylän mlk, 2004
Mikko Hentinen, toimitusjohtaja, Joutsa, 2004
Aki Hintsu, hallituksen puheenjohtaja, lääket. lis., Jyväskylä, 2003
Risto Hämäläinen, toimitusjohtaja, Vaajakoski, 2005 (PK-yritysten nk.)
Tiina Jyllilä, taluspäällikkö, Suolahti, 2005
Marja Kallio, agronomi, Laukaa, 2005
Pentti Kokkinen, aluejohtaja, Jyväskylä, 2003
Simo Kutinlahti, maanviljelijä, Keuruu, 2005
Raija Miettinen, päälähtöamismies, koulusihteeri, Jyväskylä, 2004
Anita Mikkonen, maakuntajohtaja, dosentti, Jyväskylä, 2003
Otso Sovijärvi, kirkkoherra, rovasti, Jyväskylä, 2003
Esko Taivalsaari, yrittäjä, Jyväskylä, 2003
Hilja Vainio, toiminnanjohtaja, Jyväskylä, 2004
Yhteyshenkilöt Tapiolassa:
Seppo J. Ojala, myyntijohtaja, puh. (014) 414 6101, neuvottelukunnan sihteeri 31.5.2003 saakka
Harri Turunen, myynti- ja paikallisjohtaja, puh. (014) 414 6100, neuvottelukunnan sihteeri 1.6.2003 alkaen
Martti Silvennoinen, aluejohtaja, puh.(03) 382 5251

Pirkanmaan alueellinen neuvottelukunta

- Pertti Leppänen**, puheenjohtaja, toimitusjohtaja, Ikaalinen, 2003
Ulla-Maija Tolonen, varapuheenjohtaja, toimitusjohtaja, Tampere, 2003

Harri Airaksinen, elinkeinojohtaja,
Tampere, 2005
Rauno Korpi, yritysvalmentaja, Tampere, 2004
Hanna Lehtimäki, kauppatiet. tri, Tampere, 2005
Jorma Lehtonen, opettaja, Tampere, 2005
Pentti Molander, toimitusjohtaja, Helsinki, 2004
Jussi V. Niemi, maakuntajohtaja, Tampere, 2005
Juha Näsi, professori, Tampere, 2003
Heikki A. Ollila, kansanedustaja, yht.kand.,
Kangasala, 2004 (Maa- ja metsätalouden nk.)
Hannu Partala, toimitusjohtaja, Tampere, 2003
Eila Rönni, emäntä, agronomi, Pälkäne, 2003
Leena Sulonen, toimitusjohtaja, Tampere, 2004
Aila Tamminen, rehtori, Tampere, 2005
Jari Öhman, toimitusjohtaja, Tampere, 2004
Yhteyshenkilöt Tapiolassa:
Teemu Toivanen, neuvottelukunnan sihteeri,
myyntijohtaja, puh. (03) 382 5240
Martti Silvennoinen, aluejohtaja,
puh. (03) 382 5251

Pohjanmaan alue

Etelä-Pohjanmaan alueellinen neuvottelukunta

Kalle Lähdesmäki, puheenjohtaja, toimitusjohtaja,
Seinäjoki, 2004
Marja Malmstedt, varapuheenjohtaja, toimitus-
johtaja, markkinointiasiantuntija, Nurmo, 2004
Antti Ala-Talkkari, toimitusjohtaja,
Lapua, 2005 (PK-yritysten nk.)
Martti Kolehmainen, pääluottamusmies,
tiimivalmentaja, Seinäjoki, 2003
Esko Mäkelä, hallituksen puheenjohtaja,
Alajärvi, 2003
Asko Peltola, tutkimusasiainmies, metsät. tri,
Lapua, 2003 (Maa- ja metsätalouden nk.)
Kari Penttilä, toimitusjohtaja, Teuva, 2004
Heikki Saari, toimitusjohtaja, Ylistaro, 2005
Ossi Tuomela, toimitusjohtaja, Seinäjoki, 2005
Kaija Uola, toiminnanjohtaja, Nurmo, 2003
Kari Valkosalo, toimitusjohtaja, Korttesjärvi, 2005
Yrjö Välimäki, toimitusjohtaja, Alavus, 2004
Yhteyshenkilöt Tapiolassa:
Matti Hallila, neuvottelukunnan sihteeri,
myyntijohtaja, puh. (06) 283 5425
Lassi Annala, aluejohtaja,
puh. (06) 283 5438

Keski-Pohjanmaan alueellinen neuvottelukunta

Eino Laukka, puheenjohtaja, toimitusjohtaja,
Kokkola, 2005
Jouni Jyrinki, varapuheenjohtaja, toiminnan-
johtaja, Kokkola, 2005
Martti Eurola, kauppaneuvos, toimitusjohtaja,
Kokkola, 2004
Juhani Filppula, kunnanjohtaja, Veteli, 2005
Ipo Nissi, toimitusjohtaja, Kannus, 2004
Helga Sarviranta-Vuotila, talousjohtaja,
Kokkola, 2004
Altti Seikkula, maakuntajohtaja, Kokkola, 2003
Mika Uusimäki, toimitusjohtaja, Kannus, 2003
Antero Ylitalo, konttoripäällikkö, Toholampi, 2003
Yhteyshenkilöt Tapiolassa:
Matti Hallila, neuvottelukunnan sihteeri,
myyntijohtaja, puh. (06) 283 5425
Lassi Annala, aluejohtaja, puh. (06) 283 5438

Pohjanmaan alueellinen neuvottelukunta

Harri Niemelä, puheenjohtaja, hallituksen
puheenjohtaja, Vaasa, 2004
Markus Nissinen, varapuheenjohtaja,
toimitusjohtaja, Vaasa, 2005
Marko Ekman, talouspäällikkö, Vaasa, 2005
Marjatta Elomaa, maanviljelijä, Laihia, 2003
Maija-Liisa Ketonen, johtaja,
Kristiinankaupunki, 2003
Jari Lehtineva, johtaja, Vaasa, 2004
Seppo Petrov, myyntipäällikkö, Vaasa, 2004
Raimo Rauhala, kunnallisneuvos, Vaasa, 2003
Bjarne Stenström, toimitusjohtaja, Vaasa, 2005
Yhteyshenkilöt Tapiolassa:
Jukka Marttila, neuvottelukunnan sihteeri,
myyntijohtaja, puh. (06) 282 5365
Lassi Annala, aluejohtaja, puh. (06) 283 5438

Kaakkois-Suomen alue

Kymen alueellinen neuvottelukunta

Esa Hasu, puheenjohtaja, talousjohtaja,
Elimäki, 2003
Lasse Koskelainen, varapuheenjohtaja, professori,
Lappeenranta, 2005

Maili Hanski, toiminnanjohtaja, Imatra, 2003
Jarkko Hartikainen, opettaja, Imatra, 2005
Tuomo Hintsanen, toiminnanjohtaja, Lappeenranta, 2004
Reino Huotilainen, maanviljelijä, agrobiologi, Parikkala, 2005
Pentti Hämäläinen, asianajaja, Hamina, 2004
Tapio Hämäläinen, toimitusjohtaja, Kotka, 2003
Matti J. Kuronen, rovasti, johtaja, Lappeenranta, 2005
Eero Mattila, kaupunginjohtaja, Anjalankoski, 2005
Pekka Multanen, hallituksen puheenjohtaja, Lappeenranta, 2003
Susanna Niinimäki, toimitusjohtaja, Kuusankoski, 2004
Arja Palmu, yrittäjä, Kotka, 2004
Olli Sinisalo, tilintarkastaja, agronomi, Pyhtää, 2003
Jorma Timonen, pääluottamus mies, Senior Shop Steward, Kuusankoski, 2004
Yhteyshenkilöt Tapiolassa:
Ilpo Rautio, neuvottelukunnan sihteeri, myyntijohtaja, puh. (05) 620 6316
Miika Minkkinen, aluejohtaja, puh. (03) 468 6046

Lahden-Porvoon alueellinen neuvottelukunta

Reijo Alanko, puheenjohtaja, toimitusjohtaja, Mäntsälä, 2003
Reivo Järvenpää, varapuheenjohtaja, toiminnanjohtaja, Hollola, 2005
Heikki Erkamo, toimitusjohtaja, Lahti, 2004
Kari Hyytiä, aluetoimitsija, Lahti, 2005
Marjut Jalo-Huotari, toimitusjohtaja, Lahti, 2003
Seppo Jokipelto, kunnallisneuvos, kunnanjohtaja, Hollola, 2003
Riitta Karppinen, toimitusjohtaja, Heinola, 2003
Mikko Kommeri, toimitusjohtaja, Hollola, 2004
Anja Luoma, toiminnanjohtaja, Porvoo, 2003
Kaj Lönnroth, toimitusjohtaja, Porvoo, 2005
Marita Modenius, johtava rehtori, Hollola, 2005
Arto Mussalo, toimitusjohtaja, Heinola, 2004
Salla Salmela, toimitusjohtaja, optikko, Lahti, 2004
Ritva Sirkkala, yrittäjä, Porvoo, 2005
Juha Sundberg, toimitusjohtaja, Lahti, 2004 (PK-yritysten nk.)

Yhteyshenkilöt Tapiolassa:

Antti Kalliokoski, neuvottelukunnan sihteeri, myyntijohtaja, puh. (03) 468 6051
Miika Minkkinen, aluejohtaja, puh. (03) 468 6046

Itä-Suomen alue

Etelä-Savon alueellinen neuvottelukunta

Jorma Tapanainen, puheenjohtaja, toimitusjohtaja, Mikkeli, 2004
Markku Kakriainen, varapuheenjohtaja, toimitusjohtaja, Mikkeli, 2005
Markku Jalonen, toimitusjohtaja, Juva, 2004
Vesa Kallio, toiminnanjohtaja, Mikkeli, 2003
Terho Kaskinen, toimitusjohtaja, Savonlinna, 2003
Henri Kokkonen, opiskelija, Savonlinna, 2003
Pekka Kovanen, toimitusjohtaja, Pieksämäki, 2003 (PK-yritysten nk.)
Teuvo Kärkkäinen, toimitusjohtaja, Savonlinna, 2004
Kari Lampinen, toimitusjohtaja, Mikkeli, 2004
Heikki Laukkanen, kunnanjohtaja, Juva, 2005
Erkki Luukkonen, maanviljelijä, Puumala, 2005 (Maa- ja metsätalouden nk.)
Kalle Nieminen, terveystarkastaja, Mikkeli, 2005
Hannu Savisalo, toimitusjohtaja, Mikkeli, 2005
Timo Tuominen, rakennusneuvos, toimitusjohtaja, Mikkeli, 2003
Aila Väresmaa, hankintapäällikkö, Pieksämäki, 2004
Yhteyshenkilöt Tapiolassa:
Juha Liukkonen, neuvottelukunnan sihteeri, aluepäällikkö, puh. (015) 670 5837
Päivi Ruokolainen, aluejohtaja, puh. (017) 569 5610

Pohjois-Karjalan alueellinen neuvottelukunta

Jorma Turunen, puheenjohtaja, kunnanjohtaja, Kesälahti, 2004
Timo Kettunen, varapuheenjohtaja, viinitilallinen, Ilomantsi, 2003
Kari Harju, varatuomari, Joensuu, 2005
Mikko Heino, toimitusjohtaja, yrittäjä, Joensuu, 2003
Pentti Holopainen, toimitusjohtaja, Kitee, 2004

Pirkko Kylänpää, kunnallisneuvos,
Joensuu, 2004
Kari Käyhkö, kunnanjohtaja, Kontiolahti, 2005
Otto Mikkonen, toimitusjohtaja, Joensuu, 2005
Lasse Neuvonen, suunnittelupäällikkö,
Joensuu, 2003
Pekka Nevalainen, toimitusjohtaja,
Outokumpu, 2004
Vilho Pasanen, toiminnanjohtaja,
Joensuu, 2005
Teija Perälä, asiakkuuspäällikkö, Joensuu, 2003
Seppo Piirainen, johtaja, Joensuu, 2005
Timo Raatikainen, pääluottamusmies,
Hammaslahti, 2004
Mervi Saviranta, eläinlääkäri, Lieksa, 2003
Yhteyshenkilöt Tapiolassa:
Petri Pakarinen, neuvottelukunnan sihteeri,
piiripäällikkö, puh. (013) 256 6434
Päivi Ruokolainen, aluejohtaja,
puh. (017) 569 5610

Pohjois-Savon alueellinen neuvottelukunta

Esko Luoma, puheenjohtaja, kuntayhtymän
johtaja, dosentti, Kuopio, 2004
Jyrki Sahala, varapuheenjohtaja, toimitusjohtaja,
Varkaus, 2003
Heikki Hoffrén, toimitusjohtaja, Varkaus, 2003
Jussi Huttunen, kunnanjohtaja, Leppävirta, 2004
Jenni Kalliokoski, opiskelija, Kuopio, 2004
Ritva Karjalainen-Huusko, pääluottamusmies,
Kuopio, 2003
Jari Kauhanen, järjestöagrologi, Kuopio, 2005
Petri Korhonen, toimitusjohtaja, Lapinlahti, 2005
Ossi V. Lindqvist, professori, Kuopio, 2004
Aulis Miskala, toimitusjohtaja, Kuopio, 2005
Timo Männikkö, toimitusjohtaja, Varkaus, 2003
Viljo Pakarinen, toiminnanjohtaja, Kuopio, 2003
Marko Repo, toimitusjohtaja, Iisalmi, 2005
Antti Räsänen, toimitusjohtaja, Kuopio, 2004
Erkki Virtanen, kansanedustaja, toimitusjohtaja,
Kuopio, 2005
Yhteyshenkilöt Tapiolassa:
Esa Seppälä, neuvottelukunnan sihteeri,
myyntijohtaja, puh. (017) 569 5617
Päivi Ruokolainen, aluejohtaja,
puh. (017) 569 5610

Pohjois-Suomen alue

Kainuun alueellinen neuvottelukunta

Esko Hakala, puheenjohtaja, toimitusjohtaja,
Kajaani, 2004
Riikka Alanen, varapuheenjohtaja, opettaja,
kasvatustiet. maist., Kajaani, 2003
Matti Autio, toimitusjohtaja, Kajaani, 2004
Tauno Hälinen, toimitusjohtaja,
Kajaani, 2003
Juha Kettunen, laitosasentaja, luottamusmies,
Kajaani, 2004
Timo Korhonen, toiminnanjohtaja,
Kajaani, 2005 (Maa- ja metsätalouden nk.)
Maija-Liisa Laitinen, kehityspäällikkö,
Kajaani, 2005
Timo Leppänen, toimitusjohtaja,
Kajaani, 2005
Sauli Meriläinen, toimitusjohtaja,
Sotkamo, 2004
Olavi Pyykkönen, vakuutuspiirihohtaja,
Suomussalmi, 2003
Eero Suutari, toimitusjohtaja, Kajaani, 2005
Erkki Vähämaa, kaupunginjohtaja,
Kajaani, 2003
Yhteyshenkilöt Tapiolassa:
Markku Hyvärinen, neuvottelukunnan sihteeri,
aluepäällikkö, puh. (08) 653 6872
Marjatta Leiviskä, aluejohtaja,
puh. (08) 886 5587

Lapin alueellinen neuvottelukunta

Jarmo Pietilä, puheenjohtaja,
toimitusjohtaja, Rovaniemi, 2005
Arto Appelgren, toimitusjohtaja, Inari, 2004
Jouni Ekonoja, insinööri,
Rovaniemen mlk, 2003
Anneli Erholtz, toimitusjohtaja, Tornio, 2004
Mauri Gardin, kunnanjohtaja,
Rovaniemen mlk, 2003
Taija Jurmu, opiskelija, Rovaniemi, 2004
Matti Kettunen, pääluottamusmies,
Kemi, 2003
Birgitta Kuusela, toimitusjohtaja,
Rovaniemi, 2003 (PK-yrittäjien nk.)

Juha Mustonen, toimitusjohtaja,
Rovaniemen mlk, 2005

Unto Salmela, toimitusjohtaja,
Tornio, 2005

Jukka Toivanen, toimitusjohtaja,
Keminmaa, 2005

Yhteyshenkilöt Tapiolassa:

Veli-Pekka Kärnä, neuvottelukunnan sihteeri,
aluepäällikkö, puh. (016) 340 6954

Marjatta Leiviskä, aluejohtaja,
puh. (08) 886 5587

*Oulun alueellinen
neuvottelukunta*

Pentti Pajulampi, puheenjohtaja,
toimitusjohtaja, Oulu, 2003

Irma Pellinen, varapuheenjohtaja, rehtori,
Haukipudas, 2003

Reijo Flink, toiminnanjohtaja, Oulu, 2003

Teijo Hildén, toimitusjohtaja, Oulu, 2004

Hanna Honkamäkilä, EU-koordinaattori,
Oulu, 2004

Reijo Kivelä, toimitusjohtaja, Oulu, 2004

Juha Laikari, toimitusjohtaja, Oulainen, 2005

Tor-Erik Melin, varatoimitusjohtaja,
Oulu, 2003

Anja Miilukangas, talousjohtaja, Raahe, 2005

Riikka Moilanen-Savolainen, kansanedustaja,
myyntisihteeri, Oulu, 2003

Matti Myllylä, toimitusjohtaja, hallintot. maist.,
Haukipudas, 2004

Viljo Määttä, talousjohtaja, Kuusamo, 2005

Asko Ojamäki, kaupunginjohtaja,
Oulainen, 2005

Pertti Sankilampi, kunnallisneuvos,
toiminnanjohtaja, Kempele, 2005

Matias Timlin, maanviljelijä, Ylivieska, 2004

Yhteyshenkilöt Tapiolassa:

Harri Kynnös, neuvottelukunnan sihteeri,
myyntijohtaja, puh. (08) 886 5543

Marjatta Leiviskä, aluejohtaja,
puh.(08) 886 5587

Muut neuvottelukunnat

*Maa- ja metsätalouden
neuvottelukunta*

Pekka Rinne, puheenjohtaja, maanviljelysneuvos,
agronomi, Halikko, 2004

Terttu Mielikäinen, varapuheenjohtaja, emäntä,
Suomusjärvi, 2005

Timo Junnila, johtaja, Pori, 2005
(Satakunnan ank.)

Timo Korhonen, toiminnanjohtaja,
Kajaani, 2005 (Kainuun ank.)

Pirjo Kortensniemi, eläinlääkäri, Seinäjoki, 2003

Maire Lumiaho, jaostopäällikkö,
Kirkkonummi, 2003

Erkki Luukkonen, maanviljelijä,
Puumala, 2004 (Etelä-Savon ank.)

Heikki A. Ollila, kansanedustaja, yht. kand.,
Kangasala, 2004 (Pirkanmaan ank.)

Martti Palojärvi, maanviljelijä, Vihti, 2004
(Salon-Lohjan ank.)

Reino Parkko, maanviljelijä, Elimäki, 2003

Asko Peltola, tutkimusasiainmies, metsät. tri,
Lapua, 2003 (Etelä-Pohjanmaan ank.)

Hannu Saloniemi, professori, Helsinki, 2005

Yhteyshenkilöt Tapiolassa:

Jukka Saastamoinen, neuvottelukunnan sihteeri,
markkinointipäällikkö, puh. (09) 4531

Markku Kosola, johtaja, puh. (09) 4531

PK-yritysten neuvottelukunta

Risto Heikkilä, puheenjohtaja, toimitusjohtaja,
Anjalankoski, 2004

Olli Lehti, varapuheenjohtaja, toimitusjohtaja,
Perniö, 2003 (Salon-Lohjan ank.)

Eero Ahola, toimitusjohtaja, Vantaa, 2004
(Vantaan ank.)

Antti Ala-Talkkari, toimitusjohtaja,
Lapua, 2004 (Etelä-Pohjanmaan ank.)

Sakari Alhopuro, toimitusjohtaja,
lääket. ja kir. tri, Turku, 2005

Risto Hämäläinen, toimitusjohtaja,
Vaajakoski, 2005 (Keski-Suomen ank.)

Jari Jokilampi, toimitusjohtaja,
Kangasala, 2005

Pekka Kovanen, toimitusjohtaja,
Pieksämäki, 2005 (Etelä-Savon ank.)

Birgitta Kuusela, toimitusjohtaja,
Rovaniemi, 2004 (Lapin ank.)

Arto Lahti, yrittäjyyden professori,
Helsinki, 2003

Hannu Pokela, asianajaja, Helsinki, 2003

Juha Sundberg, toimitusjohtaja, Lahti, 2003
(Lahden-Porvoon ank.)

Yhteyshenkilöt Tapiolassa:

Marja-Leena Kajander, neuvottelukunnan
sihteeri, markkinointipäällikkö, puh. (09) 4531

Markku Kosola, johtaja, puh. (09) 4531

Eläkeasiain neuvottelukunta

Kurt Lagerbohm, puheenjohtaja,
varatoimitusjohtaja, Eläke-Tapiola

Raija Weckman, sihteeri, osastopäällikkö,
Eläke-Tapiola

Veli-Pekka Anttila, sosiaalisihhteeri,
Suomen Elintarviketyöläisten Liitto ry

Lotta Autio, asiantuntijalääkäri, Eläke-Tapiola

Maarit Gockel, asiantuntijalääkäri, Eläke-Tapiola

Pirkko Heikura, työsuojelusihteeri,
Puu- ja Erityisalojen Liitto ry

Timo Helske, asiantuntijalääkäri, Eläke-Tapiola

Kari Ilmonen, sosiaali- ja terveystieteellinen asiamies,
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry

Kari Kaukiainen, lääketiet. asiantuntija, ylilääkäri,
Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto

Jarmo Pätäri, lakimies, Akava ry

Kauko Rautiainen, varatuomari,
Palvelutyönantajat ry

Pertti Tukia, osastopäällikkö, oik. kand.,
Eläke-Tapiola

*Asiamiestoiminnan
neuvottelukunta*

Varsinaiset jäsenet

Heikki Sarkkola, puheenjohtaja, Hauho, 2003

Eeva Liisa Ålander, varapuheenjohtaja, Iisalmi, 2003

Saku Halonen, Juva, 2003

Marjo Ikävalko, Elimäki, 2003

Kimmo Kattilakoski, Kaustinen, 2004

Heimo Kujanpää, Kuusjoki, 2004

Matti Kulju, Tornio, 2004

Mikko Leinonen, Kajaani, 2003

Sari Moilanen, Laihia, 2004

Tuija Sahlman, Espoo, 2003

Varajäsenet

Pekka Hopsu, Jämsä, 2003

Pekka Ikonen, Lieksa, 2004

Sami Leskinen, Rovaniemi, 2004

Harri Nissinen, Luhtajoki, 2003

Jukka Perälä, Teuva, 2004

Mikko Vedenpää, Reisjärvi, 2003

Hannu Vepsäläinen, Joutseno, 2003

Jouko Vuorinen, Turku, 2004

Yhteyshenkilöt Tapiolassa:

Päivi Haavisto, neuvottelukunnan sihteeri,
puh.(09) 4531

Jukka Lavaste, markkinointipäällikkö,
puh. (09) 4531

Tapiola-ryhmän organisaatio

1.2.2003

*Tapiola-ryhmän
maine työnantajana
kehittyy suotuisasti*

YHTIÖRYHMÄJOHTO

Asmo Kalpala

hallitusten puheenjohtaja, pääjohtaja

Yhtiöryhmän palvelut

Yksityistalouksille

Pertti Heikkala, hallituksen jäsen,
yhtiöryhmän johtaja,
eläkkeelle 1.4.2003 alkaen

**Yhtiöryhmän palvelut yrityksille,
suurasiakkaille ja yhteisöille**

Tom Liljeström, hallituksen jäsen,
yhtiöryhmän johtaja

Yhtiöryhmän palvelut

pankki-, säästö- ja sijoittaja-asiakkaille

Jari Saine, hallituksen jäsen,
yhtiöryhmän johtaja

VAHINKO-TAPIOLA

Juha Seppänen, toimitusjohtaja

Linda Unhola, varatoimitusjohtaja,
moottoriajoneuvovakuutuspalvelu

Antti Calonius, johtaja, jälleenvakuutus, oto

Arto Huttunen, ylilääkäri

Silja Hyvärinen, apulaisjohtaja,
moottoriajoneuvovakuutuspalvelu

Antti Iinatti, yksikönjohtaja,
riskienhallintapalvelut

Pentti Koskinen, johtaja,
vastuullinen matemaatikko,
eläkkeelle 30.6.2003 alkaen

Timo Parkkisenniemi, yksikönjohtaja,
koti- ja maatilatalouksien asiakaspalvelu

Pertti Savijoki, aktuaarijohtaja,
aloittanut 1.1.2003

Heikki Taipalvesi, yksikönjohtaja,
yritysten vakuutuspalvelu

ELÄKE-TAPIOLA

Olli-Pekka Laine, toimitusjohtaja

Kurt Lagerbohm, varatoimitusjohtaja

Timo Helske, ylilääkäri

Hanna Hiidenpalo, johtaja,

Eläke-Tapiolan sijoitukset

Keijo Kouvonen, yksikönjohtaja, eläkeyksikkö

Hannu Parviainen, apulaisjohtaja,
vastuullinen matemaatikko

Markus Savolainen, apulaisjohtaja,
eläkevakuutuspalvelut

Maija-Liisa Kervinen, apulaisjohtaja,
kehittämispalvelut

HENKI-TAPIOLA JA

YRITYSTEN HENKI-TAPIOLA

Juha-Pekka Halmeenmäki, toimitusjohtaja,

Henki-Tapiolan vastuullinen matemaatikko (oto)

Matti Luukko, varatoimitusjohtaja

Erkki Kautto, vastuullinen matemaatikko,
Yritysten Henki-Tapiola

Pekka Leinonen, ylilääkäri

Seppo Rinta, apulaisjohtaja, asiantuntijapalvelut

Sari Ruottinen, apulaisjohtaja,

tuote- ja järjestelmäkehitys

Tuija Salin, apulaisjohtaja, tuotantopalvelut

Tapiolan yhtiöryhmärakenne

YHTIÖRYHMÄJOHTO

Hallitusten puheenjohtaja,
pääjohtaja

YHTIÖRYHMÄN PALVELUT
YKSITYISTALOUKSILLE

YHTIÖRYHMÄN PALVELUT
YRITYKSILLE, SUURASIAKKAILLE
JA YHTEISÖILLE

YHTIÖRYHMÄN PALVELUT
PANKKI-, SÄÄSTÖ- JA
SIJOITTAJA-ASIAKKAILLE

YHTIÖRYHMÄPALVELUT

MYynti, MARKKINOINTI JA
ALUEELLISET PALVELUT

SIJOITUSPALVELUT

SUURASIAKASPALVELUT,
ULKOMAANTOIMINNOT JA MEKLARIT

TALOUS- JA
TIETOHALLINTOPALVELUT

HENKILÖSTÖPALVELUT

YHTEISKUNTASUHTEET

LAKIASIAINPALVELUT

SISÄISEN TARKASTUKSEN
PALVELUT

YHTIÖT

VAHINKO-TAPIOLA
Tieto-Tapiola Oy

ELÄKE-TAPIOLA

HENKI-TAPIOLA JA
YRITYSTEN HENKI- TAPIOLA

TAPIOLA
OMAISUUDENHOITO OY

TAPIOLA
RAHASTOYHTIÖ OY

TAPIOLA
PANKKI OY

YHTIÖRYHMÄPALVELUT

Arto Jurttila, johtaja,
myynti-, markkinointi- ja alueelliset palvelut,
aloittanut 13.1.2003

Juhani Heiskanen, varatoimitusjohtaja
(Vahinko-Tapiola, Henki-Tapiola,
Yritysten Henki-Tapiola) myynti-,
markkinointi- ja alueelliset palvelut 31.3.2003
saakka. 1.4.2003 alkaen hallituksen jäsen, yhtiö-
ryhmän johtaja (yhtiöryhmän palvelut yksityis-
talouksille)

Markku Kosola, johtaja, tiedotuspalvelut ja
yhteiskuntasuhteet

Markku Haapalainen, apulaisjohtaja,
aluehallinto

Tapio Hirvonen, yritysmarkkinointijohtaja
31.3.2003 saakka

Kaisu Holopainen, markkinointijohtaja,
Brand Manager

Pietari Kauste, yritysmarkkinointijohtaja
1.4.2003 alkaen

Lauri Kivistö, yksikönjohtaja, verkkoliiketoiminta

Minna Elomaa, myynti-, ja markkinointijohtaja,
pankki-, säästö- ja sijoittajapalvelut

Lauri Rämö, markkinointijohtaja,
yksityisasiakkaat

Petri Routa, kehitysjohtaja,
liiketoiminnan kehitys

Antti Calonius, johtaja, suuriasiakkaat,

ulkomaantoiminnot ja meklarit

Hannu Vilppo, yksikönjohtaja, suurasiakasyksikkö

Jari Eklund, johtaja, sijoituspalvelut

(Vahinko-Tapiola, Henki-Tapiola,
Yritysten Henki-Tapiola)

Asko Salminen, yksikönjohtaja, kiinteistöt
(Henki-Tapiola, Yritysten Henki-Tapiola,
Vahinko-Tapiola)

Vesa Immonen, apulaisjohtaja,
kiinteistösijoituspalvelut

Markku Paakkanen, johtaja, talous- ja
tietohallinto

Kalervo Rinne, johtaja, tietohallinto

Eila Burman, yksikönjohtaja, maksuliikenne,
laskutus ja perintä

Sirpa Pönkkä, apulaisjohtaja, kirjanpito

Sirpa Kaisanlahti, johtaja, henkilöstö- ja
sisäiset palvelut

Karri Airas, apulaisjohtaja,
henkilöstöpäällikkö, henkilöstöpalvelut

Matti Kaasalainen, apulaisjohtaja,
osaamisen kehittäminen, henkilöstöpalvelut

Tapani Lehmussaari, apulaisjohtaja,
toimisto- ja kenttäkannusteet,
henkilöstöpalvelut

Jaakko Gummerus, johtaja, lakiasiat

Anu Pylkkänen, apulaisjohtaja,
kansainväliset lakiasiat ja projektit

TAPIOLA OMAISUUDENHOITO OY

Jyrki Mäkelä, toimitusjohtaja

TAPIOLA RAHASTOYHTIÖ OY

Asko Sasi, toimitusjohtaja

Outi Vänni, apulaisjohtaja, palvelujohtaja

TIETO –TAPIOLA OY

Juha Suutala, toimitusjohtaja

Kyösti Puustinen, yksikön johtaja,
käyttö- ja tekniikkapalvelut

Pekka Riikonen, yksikön johtaja,
suunnittelun tuki ja laatuspalvelut

Satu Rinta-Jaskari, suunnittelujohtaja,
suunnittelupalvelut

TAPIOLA PANKKI OY

Harri Lauslahti, toimitusjohtaja

Matti Noranta, varatoimitusjohtaja

Heikki Honkanen, talousjohtaja

Tapani Nyrhi, palvelujohtaja

Marja Pajulahti, luottojohtaja

LUOTTAMUSMIEHET

Anne Jurmu, pääluottamusmies,
toimihenkilöt

Iiro Ketola, varapääluottamusmies,
toimihenkilöt

Heikki Kannainen, pääluottamusmies,
myyntimiehet

Janne Juvonen, toimiston neuvotteleva
luottamusmies

Pirjo Julkunen, toimiston varaluottamusmies

Eero Harju, Tieto-Tapiola

ALUEIDEN JOHTO

PÄÄKAUPUNKISEUTU

Jukka Kinnunen, aluejohtaja
Leena Kuutti-Alanko, myyntijohtaja
Carita Finni, myyntijohtaja,
 yrittäjät
Juha Seppälä, myyntijohtaja,
 yrityspalvelut
Hannu Juhola, myyntijohtaja,
 kotitaloudet
Tiina Kalliokoski, myyntijohtaja,
 säästö- ja sijoittajapalvelut
Anneli Sarvamaa, hallintopäällikkö

LOUNAIS-SUOMI

Hans Strandberg, aluejohtaja
Juha Anttila, palvelujohtaja
Timo Jussila, myyntijohtaja,
 yksityistalouspalvelut,
 Varsinais-Suomi
Kari Luoma, myyntijohtaja,
 yksityistalouspalvelut,
 Satakunta
Kristian Nygrén, myyntijohtaja,
 yrityspalvelut
Jouko Rönnemaa, myyntijohtaja,
 säästö- ja sijoittajapalvelut,
 Lounais-Suomi

SISÄ-SUOMI

Martti Silvennoinen, aluejohtaja
Heikki Lindroth, myyntijohtaja,
 säästö- ja sijoittajapalvelut
Seppo J. Ojala, myyntijohtaja,
 yrityspalvelut, Keski-Suomi
Anna-Maija Tolvila, palvelujohtaja
Harri Turunen, myyntijohtaja,
 yksityistalouspalvelut, Keski-Suomi
Teemu Toivanen, myyntijohtaja,
 yrityspalvelut, Sisä-Suomi
Sakari Viitanen, myyntijohtaja,
 yksityistalouspalvelut, Sisä-Suomi

POHJANMAA

Lassi Annala, aluejohtaja
Sinikka Alamylläri, palvelujohtaja

Matti-Pekka Hallila, myyntijohtaja,
 yksityistalouspalvelut
Jukka Marttila, myyntijohtaja,
 yrityspalvelut

KAAKKOIS-SUOMI

Miika Minkkinen, aluejohtaja
Antti Kalliokoski, myyntijohtaja,
 yrityspalvelut
Antti Kumpulainen, myyntijohtaja,
 säästö- ja sijoittajapalvelut
Ippo Rautio, myyntijohtaja,
 yksityistalouspalvelut, Kymi
Leila Vilko, palvelujohtaja
Pia Vättö, myyntijohtaja,
 yksityistalouspalvelut,
 Lahti-Porvoo

ITÄ-SUOMI

Päivi Ruokolainen, aluejohtaja
Vilho Kahelin, myyntijohtaja,
 säästö- ja sijoittajapalvelut
Martti Lintunen, palvelujohtaja, ota
Esa Seppälä, myyntijohtaja,
 yrityspalvelut
Jari Vilmi, myyntijohtaja,
 yksityistalouspalvelut

POHJOIS-SUOMI

Marjatta Leiviskä, aluejohtaja
Leevi Ainasoja, myyntijohtaja,
 yksityistalouspalvelut
Harri Kynnös, myyntijohtaja,
 yrityspalvelut
Tiina Logren, myyntijohtaja,
 säästö- ja sijoittajapalvelut
Martti Lintunen, palvelujohtaja

Tapiola-ryhmän palveluverkosto

1.4.2003

*Tapiolan palveluja saa
yhteensä 175:stä paikasta,
joista 67 on omia
palvelutoimistoja*

PÄÄKONTTORI

Espoo-Tapiola, Revontulentie 7,
puh. (09) 4531
Postiosoite 02010 TAPIOLA
Internet-osoite: www.tapiola.fi

TOIMISTOT

Alavus, Kuulantie 5
Espoo-Leppävaara, Konstaapelinkatu 4
Espoo-Tapiola, Revontulentie 7
Espoo-Tapiola, Sokos, Länsituulentie 12
Forssa, Turuntie 2
Hamina, Puistokatu 4
Heinola, Savontie 9
Helsinki-City, Kaisaniemenkatu 1
Helsinki-Erottaja, Erottajankatu 19
Helsinki-Itäkeskus, Turunlinnantie 8
Helsinki-Kamppi, Runeberginkatu 5
Helsinki-Malmi, Malmin kauppatie 18
Helsinki-Töölo, Tukholmankatu 2
Helsinki-Vallila, Mäkelänkatu 58-60
Hyvinkää, Hämeenkatu 19
Hämeenlinna, Palokunnankatu 16
Iisalmi, Savonkatu 22
Imatra, Lappeentie 16
Joensuu, Rantakatu 23
Jyväskylä, Asemakatu 4
Jämsä, Talvialantie 4
Järvenpää, Mannilantie 43
Kajaani, Kauppakatu 10
Kankaanpää, Kauppatori 1
Kauhajoki, Topeeka 38
Kemi, Valtakatu 19

Kemijärvi, Kirkkokatu 3
Kerava, Kauppakaari 13
Kirkkonummi, Toritie 3
Kokkola, Isokatu 10
Kotka, Kirkkokatu 4
Kouvola, Kauppalankatu 14
Kuhmo, Kainuuntie 88
Kuopio, Suokatu 23
Kuusamo, Kitkantie 3
Lahti, Aleksanterinkatu 27
Lappeenranta, Oksasenkatu 1
Lapua, Poutuntie 8
Lieksa, Moisionkatu 1
Lohja, Kauppakatu 8
Loimaa, Turuntie 22
Mikkeli, Maaherrankatu 12
Oulu, Kirkkokatu 9
Pieksämäki, Keskuskatu 6-10
Pori, Gallen-Kallelankatu 8
Porvoo, Lundinkatu 9
Pudasjärvi, Toritie 1
Raahe, Sovionkatu 10
Rauma, Eteläkatu 1
Riihimäki, Hämeenkatu 25-27
Rovaniemi, Rovakatu 27
Salo, Turuntie 22
Savonlinna, Olavinkatu 37
Seinäjoki, Keskuskatu 13
Suomussalmi, Syväyksenkatu 1
Tampere, Rautatienkatu 10
Tornio, Hallituskatu 2
Turku, Eerikinkatu 6 b
Uusikaupunki, Rantakatu 15

Vaasa, Kauppapuistikko 19-21
Vammala, Puistokatu 3-5
Vantaa-Myyrämäki, Liesikuja 7
Vantaa-Tikkurila, Kielotie 7
Varkaus, Kauppakatu 18
Ylivieska, Torikatu 3
Äänekoski, Torikatu 5

MARKET-/PRISMA-PISTEET

Eura, Liiketie 3
Halikko, Prismantie 2
Huittinen, Risto Rytinkatu 37
Hämeenlinna, Katsastusmiehentie 9
Joensuu, Voimatie 2
Jyväskylä, Ahjokatu 7
Kajaani, Veturitie 1
Kangasala, Mäkirinteentie 10
Kuusamo, Huoparintie 1
Parainen, Vapparintie 3
Pori, Mikkolantie 6
Raisio, Myllynkatu 7
Tampere, Sammonkatu 75
Turenki, Keskuskuja 4
Vääksy, Rusthollintie 1

YHTEYSPISTEET

Haapajärvi, Kauppakatu 7
Helsinki-Pajamäki, Poutamäentie 7
Keuruu, Keuruuntie 16
Klaukkala, Kuonomäentie 2
Kittilä, Valtatie 41 A 6
Muhos, Valtatie 17
Mäntsälä, Keskustie 11
Nivala, Kalliontie 22
Nokia, Välikatu 19
Oulu, Kempeleentie 7
Parikkala, Sahakuja 2
Saarijärvi, Virastotie 2
Sodankylä, Unarintie 13
Teuva, Porvarintie 21
Viitasaari, Porthanintie 2

PAIKALLISPALVELUT

Anjalankoski, Päätie 13
Haukipudas, Kirkkotie 4
Hollola, Kansankatu 8
Hyllykallio, Hyllykalliontie 2
Kitee, Kiteentie 4
Kuopio, Savilahdentie 10
Kurikka
 Keskuspuistikko 1-3, Kurikka
 Keskustie 21, Jalasjärvi
Lahti, Ajokatu 83
Lappeenranta, Puhakankatu 9-11
Lempäälä, Teollisuustie 1
Nurmes
 Kirkkokatu 25, Nurmes
 Koulutie 9, Juuka
Orimattila, Erkontie 2
Siilinjärvi, Kuiluntie 2
Suonenjoki, Herralantie 3

PALVELUPISTEET

Alajärvi,

Alajärven kirjanpito palvelu, Järvikatu 3

Espoo,

Tk-Biketeam Oy, Pieni Teollisuuskatu 5

Haapavesi,

Toimistopalvelu Eteläniemi Ay, Vanhatie 55

Hankasalmi,

Tilitoimisto Marjaleena Korhonen Ky,

Keskustie 36

Harjavalta,

Paavilainen P & T Ay, Harjavallankatu 6 A 5

Hartola,

Päijätmaan Tili- ja Kiinteistö Ky, Kirkkotie 7

Heinävesi,

Varosa Oy, Kermanrannantie 5

Ii, Vakuutus- ja Metsäpalvelu Salmela Ky,

Laurintie 2

Ikaalinen,

Studio Ikaafoto Oy, Vanha Tampereentie 15-17

Ilomantsi,

Myyntiedustus P Särkkä, Lehtotie 10

Imatra,

Vuolukiviset Oy, Vuoksenniskantie 88

Joutsa,

Joutsan Tili- ja yrityspalvelu Oy, Rantatie 19

Joutseno,

Vakuutuspalvelu T. Vormisto, Saimaantie 7

Juva,

Tili- ja isännöintitoimisto Paula Vuorinen Ky,

Kiiverintie 2

Kalajoki,

Tili- ja Toimistopalvelu Marja Hakola,

Kalajoentie 34

Kangasniemi,

Kangasniemen Vakuutus- ja Edustuspalvelu,

Otto Mannisentie 8

Karhula,

Tmi Päivi Hurtta, Karhulantie 36

Karkkila,

Uudenmaan Vakuutus- ja Sijoituspalvelu Ky,

Harjukatu 9-11

Karstula,

Tähtitulos Oy, Keskustie

Karvia,

Tili-Karvia Esko Luomanen,

Kyläkarviantie 19

Kaustinen,

Kattilakoski Oy, Pajalantie 3

Kempele,

Lakeuden Vakuutus- ja Turvalaitepalvelu Ay,

Zeppeliinintie 1

Kittilä,

Linnalat Oy, Valtatie 43 A 3

Kiuruvesi,

Kiuruveden Vakuutuspalvelu Ay,

Asematie 13

Kokemäki,

Toimistopalvelu Teljä Ky, Tulkkilantie 31

Korpilahti,

Kiinteistö- ja notariaattipalvelu Matti Nissi,

Martinpolku 18 A 4

Kuhmoinen,

Tmi Satamapalvelut Kuhmoinen

Jami Liivenkorkee, Toritie 55

Kyröskoski,

Markkinointiviestintä Täydentoimittajat,

Valtakatu 51

Laitila,

Vakuutus- ja toimistopalvelu Raittinen Ky,

Vihtorinkatu 5

Lammi,

Kiinteistötoimisto Eino Hakala Ky,

Hämeentie 20

Liperi,

Liperin Tilipalvelu Ay, Varolantie 3

Leppävirta, Autotarvike S. Suomalainen Ky,

Petäiköntie 23

Loviisa,

Ky Tilitupa Henry Friman Kb,

Itäinen tullikatu 1

Mustasaari,

Denibe Ab, Kauppatie 25-27

Mäntyharju,

Tmi Ritva Syväsalu, Liiketie 2

Nastola,

Vakuutuspalvelu Aarre Ahonen,

Rakokiventie 10 L 8

Nilsinä,

Nilsinän Laskenta Oy, Nilsiantie 79

Nivala,

Merjan Vakuutus- ja Toimistopalvelu,
Kalliontie 22

Nummela,

Kiinteistövälitys Timo Helander Ky LKV,
Pisteenkaari 4

Oulainen,

Tmi Edustusliike Korkatti, Asemakatu 19

Padasjoki,

Keinuhonka Oy, Keskustie 21

Parikkala,

Parikkalan Tili ja Isännöinti Oy,
Sahakuja 2 E 4,

Parkano,

Tili- ja Kiinteistömarkkinointi Ky
Pitsinki & Mäkiviinikka LK, Keskuskatu 2

Pello,

Pellon Huonekaluliike Ky, Kenttätie 1

Perniö,

Tilitoimisto Salon Koski-Tilit Ky,
Karlstadintie 1,

Pielavesi,

Pielaveden Tilipalvelu Oy, Puistotie 26

Pihtipudas,

Markku Niemelä Ky, Putaanportintie 9 B

Polvijärvi,

Lakiasiaintoimisto Aki Pietarinen Oy,
Polvijärventie 14

Posio,

Tmi Toivo Kalliainen, Suopolku 1

Punkaharju,

Tili- ja Isännöintitoimisto Paula Vuorinen Ky,
Kauppatie 9

Pyhäsalmi,

Pyhäjärven Tilitoimisto Raija Leppäharju,
Ollintie 11

Ranua,

Toimistopalvelu Korttesalmi Ky, Kuusitie 1

Ristiina,

Emmika Oy, Brahentie 16

Salla,

Tmi Heikki Tuhkala, Kuusamontie 17

Sodankylä,

Tmi Marjatta Autonen, Unarintie 13

Somero,

Tilikeskus Seija Ylitalo Ky, Joensuuntie 15

Sonkajärvi,

Savon RMs Oy, Rutakontie 36 A 9

Sotkamo,

Sampolan Tuote Ky, Kangaskatu 10

Taavetti,

Isännöitsijätoimisto Timo Hämäläinen,
Metsätalo

Taivalkoski,

Kirjanpito- ja Vakuutuspalvelut Pirjo Jylkäs,
Talonpojantie 8 B 10

Toholampi,

Tapio Alanko, Osuuspankkitalo

Valkeakoski,

Tilitoimisto Koskitilit, Valtakatu 9-11

Vilppula,

KMV-Kotivinkki Oy, Suokatu 4

Ylitornio,

Ylitornion Metsänhoitoyhdistys,
Alkkulanraitti

Ähtäri,

Tilitoimisto Reino Mäkinen Ky,
Ostolantie 14

Vakuutusyhtiöt ovat kehittäneet alalle yhteiset tilinpäätöksestä johdettavat tunnusluvut.

Vuosikertomuksen käsitteitä aakkosjärjestyksessä.

Tärkeimpien tunnuslukujen osalta esitetään myös laskentakaava.

*-merkintä tarkoittaa, että käsite löytyy hakusanana.

Arvostusero on omaisuuden käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus.

Asiakashyvitys on korko, joka maksetaan vakuutussäästölle vuosittain ns. laskuperustekorona* lisäksi. Asiakashyvityksen taso riippuu yhtiön tuloksesta. Asiakkaalle henkilövakuutuksen asiakashyvityksen etu näkyy siten, että vakuutusturvan arvo vähintäänkin säilyy.

Eläkevarat, eläkevakuutus

Eläkevaroilla tarkoitetaan taseen vastuuelkaa, johon on lisätty varojen arvostuserot.

Eläkkeet, maksetut eläkkeet

Eläkkeensaajille maksetut eläkkeet esitetään omaan tunnuslukunaan. Eläkeyhtiön maksetut korvaukset on käsitteenä laajempisisältöinen.

Ensivakuutuksella tarkoitetaan Tapiolan suoraan asiakkaalta vastaanottamaa vakuutusliikettä. Toiselta vakuutusyhtiöltä vastaanotettu vakuutusliike on tulevaa jälleenvakuutusta. Menevää jälleenvakuutusta on Tapiolan eteenpäin toiselle yhtiölle antama vakuutusliike.

Hoitokustannustulos, eläkevakuutus

- + maksun hoitokustannusosat
- toimintokohtaiset liikekulut ilman sijoitustoiminnan ja työkyvyn ylläpitotoiminnan kuluja
- +/- muut tuotot/kulut

Jälleenvakuuttajien osuus on Tapiolan toisista vakuutusyhtiöistä ostamaa jälleenvakuutusturvaa niiden vakuutusriskien kattamiseksi, joita se ei pidä

omalla vastuullaan. Menevästä jälleenvakuutusliikkeestä aiheutunut nettokulu tai tuotto ja sen muodostuminen ilmenevät tuloslaskelmasta.

Jälleenvakuutusliikkeestä johtuvat vakuutusmaksu- ja korvausvastuusaamiset ovat jälleenvakuuttajien osuutta yhtiön vakuutusmaksuvastuusta* ja korvausvastuusta*.

Jälleenvakuutuspalkkiot sisältyvät liikekuluihin (saadun liikkeen palkkiot lisäyksenä ja annetun liikkeen palkkiot vähennyksenä).

Kateomaisuuden jakauma on valvontaviranomaisen määräysten mukainen käyvin arvoin tehty luokittelu yhtiön vastuuelan katteena olevista sijoituksista.

Kokonaisliikekulut, eläkevakuutus

- + maksetut korvaukset (sis. korvaustoiminnan hoitokulut ja työkyvyn ylläpitotoiminnan hoitokulut)
- + liikekulut
- + sijoitustoiminnan hoitokulut
- + muut kulut

Kokonaispääoman tuotto prosentteina (käyvin arvoin)

- ± liikevoitto tai -tappio
- + korkokulut ja muut rahoituskulut
- + vastuuelan perustekorko
- ± sijoitusten arvonkorotukset ja niiden oikaisut (vahinkovakuutus)
- ± arvonkorotusrahaan kirjattu arvonkorotus/peruutus
- ± sijoitusten arvostuserojen muutos
- + taseen loppusumma
- sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuelka
- ± sijoitusten arvostuserot
- (vuoden alun ja lopun keskiarvo)

Kokonaistulos, eläkevakuutus

Kokonaistuloksen muodostavat vakuutusliikkeen tulos, sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoin sekä hoitokustannustulos.

Kokonaisvakuutusmaksutulo on vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuuden ja luottotappioiden vähentämistä.

Korkoliike on henkivakuutusyhtiöllä tilinpäätöksen mukaisten toteutuneiden sijoitustoiminnan nettotuottojen * ja vastuuvelan korkovaatimuksen* erotus. Ks. Sijoitustoiminnan tulos*.

Korvaukset (maksetut korvaukset) sisältävät tilivuoden aikana maksetut korvaussuoritukset riippumatta vahingon tapahtumisvuodesta. Myös korvaustoiminnasta aiheutuneet liikekulut sisältyvät maksettuihin korvauksiin.

Korvauskulujen ero maksettuihin korvauksiin verrattuna on, että korvauskuluihin sisältyvät myös myöhemmin maksettaviksi tulevat korvaukset, joiden perusteena oleva vakuutustapahtuma on sattunut tilivuonna. Maksettuihin korvauksiin lisätään korvausvastuun* muutos, joka sisältää myös tasoitusmäärän* muutoksen.

Laskentakaava: Maksetut korvaukset + korvausvastuu vuoden lopussa – korvausvastuu vuoden alussa.

Korvausvastuu sisältää tilivuoden jälkeen vakuutusyhtiön suoritettavaksi tulevat korvausmäärät, jotka aiheutuvat tilivuonna tai aikaisemmin sattuneista vahingoista ja muista vakuutustapahtumista. Korvausvastuu on yhtiön velkaa vakuutuksenottajille ja edunsaajille.

Korvausvastuuseen sisältyy runsasvahinkoisten vuosien varalle laskettu ns. tasoitusmäärä*. Se määräytyy sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien laskentaperusteiden mukaisesti.

Korvausvastuun muutos esitetään tuloslaskelmassa ja se on vuoden alussa olleen korvausvastuun ja vuoden lopun korvausvastuun erotus. Maksetut korvaukset, joihin on lisätty korvausvastuun muutos, osoittavat tilivuoteen kohdistuvat korvauskulut*.

Kuormitustulo esiintyy käsitteenä muun muassa henki- ja eläkevakuutusyhtiöiden liikekustannussuhdetta laskettaessa. Vakuutusmaksuihin sisältyy tilivuoteen kohdistuva kustannusten kattamiseen tarkoitettu erä eli kuormitus. Liikekustannussuhde* saadaan, kun toteutuneita liikekuluja verrataan kyseiseen kuormitustuloon.

Kustannusliike on henkivakuutusyhtiöllä vakuutusmaksuihin sisältyvän kuormitustulon* ja todellisten liikekulujen erotus. Tässä liikekuluihin sisällytetään myös korvauskuluihin kirjatut korvaustoiminnon hoitamisesta aiheutuneet kustannukset, kun taas sijoitusten hoitokulut eivät sisälly tähän. Liikekulujen jaksotus ns. zillmeroinnin* avulla otetaan huomioon kuormitustuloa laskettaessa.

Laajennettu toimintapääoma on henkivakuutusyhtiöllä toimintapääoma, johon on lisätty erä, jotka voidaan käyttää yhtiön toiminnan jatkuvuuden varmistamiseen tilanteen niin vaatiessa.

Lakisääteiset maksut sisältävät eläkevakuutusyhtiössä osuuden Eläketurvakeskuksen kustannuksista.

Laskennallinen verovelka (vuoden alun ja lopun keskiarvo) Veroina esitetään tilikaudelle suori-teperustetta vastaavalla tavalla jaksotetut sekä edellisiin tilikausiin liittyvät verot tai verojen palautukset lukuunottamatta satunnaiseriin sisältyviä veroja.

Laskennallinen verovelka vähennetään tilinpäätöksen laatimishetkellä vallitsevan verokannan mukaisena kertyneestä poistoerosta ja vapaaehtoisista varauksista sekä lähitulevaisuudessa todennäköisesti realisoituvan verovelan suuruisena verottamattomista arvonkorotuksista ja sijoitusten arvostuseroista. Todennäköisyyden arvioinnissa erityisesti kolmen seuraavan vuoden odotukset ovat merkityksellisiä. Jos arvostuseroja aiotaan realisoida vain kulujen kattamiseksi, vähennettävää verovelkaa ei muodostu.

Laskuperustekorko on vähimmäiskorko, joka yhtiön on vakuutussäästölle maksettava. Tälle niin sanotulle vastuuvellalle* hyvitetään vuosittain laskuperusteiden mukainen korko. Laskuperustekorona lisäksi vastuuvellalle maksetaan lisäkorkoa eli niin sanottua asiakashyvitystä*.

Liikekulut ovat vakuutusten hankinnan ja hoidon sekä yleishallinnon kuluja. Jälleenvakuutuspalkkiot sisältyvät liikekuluihin (saadun liikkeen palkkiot lisäyksenä ja annetun liikkeen palkkiot vähennyksenä). Korvausten hoitamiseen liittyvät kulut sisältyvät korvauskuluihin ja sijoitusten hoitokulut sijoitustoiminnan kuluihin.

Liikekulusuhde prosentteina, vahinkovakuutus on liikekulujen suhde vakuutusmaksutuottoihin*. Tunnusluku lasketaan luottotappioiden* ja jälleenvakuuttajien osuuksien* vähentämisen jälkeen.

Liikekustannussuhde prosentteina, henkivakuutus

- + liikekulut ennen vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen muutosta
 - + korvausten selvittelykulut
- $$\frac{\quad}{\text{kuormitustulo}} \times 100$$

Kuormitustulo on laskuperusteiden mukaan liikekustannusten kattamiseen tarkoitettu erä ja liikekulut eivät sisällä jälleenvakuutusten palkkioita.

Liikevaihto, vahinkovakuutus

- + vakuutusmaksutuotot ennen jälleenvakuuttajien osuutta
- + sijoitustoiminnan tuotot
- + muut tuotot
- + myynnin yhteydessä realisoituneet tuloutetut arvonorotukset

Liikevaihto, eläkevakuutus

- + vakuutusmaksutulo ennen vakuutusmaksusäämisten luottotappioita ja jälleenvakuuttajien osuutta
- + tuloslaskelman mukaiset sijoitustoiminnan tuotot
- + arvonorotukset - arvonorotusten oikaisut
- + muut tuotot

Liikevaihto, henkivakuutus

- + vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta
- + sijoitustoiminnan tuotot ja arvonorotukset ja niiden oikaisut
- + muut tuotot

Liikevoitto tai -tappio, vahinkovakuutus

- ± voitto tai tappio ennen tasoitusmäärän muutosta, sijoitusten arvonorotuksia ja niiden oikaisua, satunnaiseriä, tilinpäätössiirtoja ja veroja

Liikevoitto tai -tappio, henkivakuutus

- ± voitto tai tappio ennen tasoitusmäärän muutosta, lisäetuja (asiakasetuja), satunnaisia eriä, tilinpäätössiirtoja ja veroja

Lisävakuutusvastuu on työeläkejärjestelmään liittyvä käsite. Ositetusta lisävakuutusvastuusta jaetaan yhtiön tuloksesta kertynyt ylijäämä maksualennuksina asiakkaille. Osittamaton lisävakuutusvastuu on vastuovelkaan kuuluva erä, jota voidaan käyttää mahdollisesti tulevien tappioiden kattamiseen tai yhtiön vakavaraisuusaseman salliessa siitä voidaan osa siirtää ositettuun lisävakuutusvastuuseen jaettavaksi maksun- alennuksina vakuutuksenottajille.

Luottotappiot syntyvät vakuutusyhtiöllä pääosin saamatta jääneistä vakuutusmaksuista, ks. vakuutusmaksutulo*. Lainoituspuolen luottotappiot ovat turvaavien vakuuksien takia vähäiset.

Luottotappiovaraus tehdään vakuutusmaksusäämisten ja muiden liikesaamisten luottotappioiden varalta. Varauksien enimmäismäärät ja lisäysmahdollisuudet riippuvat vakuutusyhtiön toimialasta sekä saamisten kohteesta.

Markkinaosuus kertoo montako prosenttia yhdellä yhtiöllä on kaikkien yhtiöiden yhteenlasketusta maksutulosta. Henkivakuutusyhtiöiden kohdalla markkinaosuus on virallisena tunnuslukuna, jonka esittäminen on yhtenäistetty muotoon: markkinaosuus on 100 x yhtiön kokonaisvakuutusmaksutulo/ kaikkien henkivakuutusyhtiöiden kokonaisvakuutusmaksutulojen summa. Tämä tunnusluku lasketaan pelkästään ensivakuutusliikkeestä.

Omalla vastuulla oleva on esimerkiksi maksutuottojen* yhteydessä esiintyvä ilmaisu, jolla tarkoitetaan sitä osuutta, jonka yhtiö jättää ensivakuutuksesta* ja tulevasta jälleenvakuutuksesta* itsensä kannettavaksi sen jälkeen, kun jälleenvakuuttajan osuus* on vähennetty.

Oman pääoman tuotto prosentteina (käyvin arvoin)

- ± voitto tai tappio ennen satunnaiseriä + tuloverot varsinaisesta toiminnasta
 - ± arvonorotusrahaan kirjattu arvonorotus / peruutus
 - ± sijoitusten arvostuserojen muutos
 - verot (mukaan lukien laskennallisen verovelan muutos sijoitusten arvostuseroista)
- $$\frac{\quad}{\quad} \times 100$$

- + oma pääoma
- + vähemmistöosuus
- ± sijoitusten arvostuserot laskennallisen verovelan vähentämisen jälkeen (vuoden alun ja lopun keskiarvo)

Omavaraisuusaste prosentteina (käyvin arvoin)

- + oma pääoma
 - + vähemmistöosuus
 - ± sijoitusten arvostuserot laskennallisen verovelan vähentämisen jälkeen
 - + pääomalainat
- $$\frac{\quad}{\quad} \times 100$$
- + taseen loppusumma
 - ± sijoitusten arvostuserot
- Tunnusluku mittaa vakuutusyhtiön vakavaraisuutta.

Osittamaton/ositettu lisävakuutusvastuu

ks.Lisävakuutusvastuu.

Riskiliikkeen tulos on henki- ja eläkevakuutuksen riskien kattamiseen tarkoitettujen, tilivuoteen kohdistuvien maksujen ja korvauskulujen* erotus. Korvauskuluja vähentävänä tekijänä on otettu huomioon korvausvastuun laskuperustekorko*.

Siirtoliikkeen tulos on lakisääteisissä eläkevakuutuksissa Eläke-Tapiolaan muista eläkevakuutusyhtiöistä siirtyvien vakuutusten arvioitu maksutulo vähennettynä Eläke-Tapiolasta muihin eläkevakuutusyhtiöihin siirtyvien vakuutusten maksutulolla.

Siirtotulot ovat vakuutuksenottajilta vakuutusmaksuihin sisältyvinä perittyjä maksuja, jotka vakuutusyhtiö tilittää edelleen viranomaisille. Siirtotuloja ovat muun muassa vakuutusmaksuvero, palosuojelumaksu, liikenneturvallisuusmaksu, työturvallisuusmaksu ja tapaturmavakuutuslain 58 §:n mukainen maksu.

Sijoitusten jakauma esitetään käyvin arvoin luokiteltuna seuraavasti: kiinteistösijoitukset, osakkeet, joukkovelkakirjalainat, rahoitusmarkkinavälineet, lainasaamiset, muut sijoitukset. Eläkevakuutusyhtiöllä lainasaamisissa eritellään takaisinlainaus ja muu lainaus.

Sijoitustoiminnan nettotuotto on sijoitustoiminnan tuottojen ja kulujen erotus. Toimintokohtaisen laskennan mukaisesti sijoitusten hoitokulut sisältyvät sijoitustoiminnan kuluihin.

Eläkeyhtiöillä sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin esitetään suhteessa sitoutuneeseen pääomaan

Sitoutunut pääoma lasketaan lisäämällä kauden alun markkina-arvoon kauden aikaiset kassavirrat painotettuina sillä suhteellisella osuudella koko kauden pituudesta, joka on jäljellä tapahtumapäivästä tai tapahtumakuukauden puolivälistä kauden loppuun.

Kassavirta (suoritevirta) = ostot

– myynnit – tuotot + kulut

Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoin, eläkevakuutus

+ sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin

– vastuuvelan tuottovaatimus.

Takaisinostot ovat henkivakuutuksensa keskeyttäneille vakuutuksenottajille maksettuja palautuksia vakuutusmaksuihin sisältyneistä säästöosuuk-

sista. Takaisinostot sisältyvät tuloslaskelmassa maksettuihin korvauksiin.

Tasoitusmäärä on runsasvahinkoisten vuosien varalle laskettu puskuri, joka on ns. sidottu varaus. Se on turvaavuusvaatimuksen edellyttämä vastuuvelan* erä, jolla pyritään varmistamaan vastuuvelan riittävyys myös silloin, kun vastuuvelkaan oleellisesti vaikuttavat tekijät heilahtelevat epäsuotuisasti. Valvontaviranomainen asettaa tasoitusmäärälle minimivaatimuksen ja laskentasäännöt yhtiökohtaisesti.

Tel-palkkasumma ja Yel-työtulosumma

Tunnusluvut perustuvat tilinpäätöksessä olevaan arvioon

Toimintapääoma on käyvin arvoin lasketun omaisuuden ja velkojen erotus. Se kuvaa yhtiön vakavaraisuutta ja kertoo omaisuuden määrän, joka on käytettävissä yhtiön jatkuvan toiminnan varmistamiseen.

Toimintapääoma tilinpäätöksen mukaisessa rahayksikössä, vahinko-, henki- ja eläkevakuutuksessa

- + oma pääoma ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen
- + tilinpäätössiirtojen kertymä
- ± sijoitusten arvostuserot
- ± laskennalliset verovelat
- + osittamaton lisävakuutusvastuu (eläkevakuutus)
- + pääomalainat (Vakuutusvalvontaviraston luvalla)
- aineettomat hyödykkeet
- ± muut asetuksella säädetyt erät

Toimintapääoma-aste kuvaa henkivakuutusyhtiön toimintapääoman ja sille laissa asetetun vähimmäismäärän suhdetta. Toimintapääoma-aste on 100 x toimintapääoma / vähimmäistoimintapääoma.

Vahinkosuhte on korvauskulujen* suhde vakuutusmaksutuottoihin*. Tunnusluku lasketaan luottotappioiden ja jälleenvakuuttajien osuuden vähentämisen jälkeen. Korvauskuluihin sisältyy korvaustoiminnan hoitokulut, mutta ei tasoitusmäärän muutosta.

Vakavaraisuusaste on eläkevakuutusyhtiöllä 100 x toimintapääoma / vastuuvelka, joka sisältää tasoitusmäärän, ja josta on vähennetty osittamaton lisävakuutusvastuu*, vastuuvajaus ja saamiset

Eläke-Kansan kannansiirrosta sekä YEL-perusvakuutuksen vastuovelka*.

Henkivakuutusyhtiöllä vakavaraisuusaste kuvaa yhtiön varallisuuden suhdetta sen korjattuun vastuovelkaan, josta on vähennetty tasoitusmäärä:

$$\frac{\text{Vakavaraisuusaste prosentteina} \\ \text{vastuuelasta (käyvin arvoin),} \\ \text{henkivakuutus} \\ \text{vakavaraisuuspääoma} \\ (= \text{toimintapääoma} + \text{tasoitusmäärä} + \\ \text{vähemmistöosuus})}{+ \text{vakuutustekninen vastuovelka} \\ - \text{tasoitusmäärä} \\ - 75 \% \text{ sijoitussidonnaisten vakuutusten} \\ \text{vastuuelasta}} \times 100$$

Vakavaraisuuspääoma on toimintapääoman ja tasoitusmäärän yhteismäärä. Konsernissa tähän lisätään vähemmistöosuus.

Vakavaraisuuspääoma prosentteina vastuuelasta, vahinkovakuutus

$$\frac{\text{vakavaraisuuspääoma} \\ (= \text{toimintapääoma} + \text{tasoitusmäärä} + \\ \text{vähemmistöosuus})}{+ \text{vakuutustekninen vastuovelka} \\ - \text{tasoitusmäärä}} \times 100$$

Vakuutusmaksutulo (vrt. Kokonaisvakuutusmaksutulo) ennen jälleenvakuuttajien osuutta on vastinetta siitä vakuutusturvasta, joka on alkanut tilivuoden aikana. Vakuutusmaksutulosta on (toisin kuin kokonaisvakuutusmaksutulosta) jo vähennetty luottotappiot*.

Vakuutusmaksutuotto on omalla vastuulla oleva vakuutusmaksutulo* vähennettynä vakuutusmaksuvastuun muutoksella*.

Laskentakaava: Vakuutusmaksutuotot = omalla vastuulla oleva vakuutusmaksutulo + vakuutusmaksuvastuu vuoden alussa – vakuutusmaksuvastuu vuoden lopussa.

Vakuutusmaksuvastuu on se osa tilivuonna ja aikaisempina vuosina kertyneestä vakuutusmaksutulosta*, jota vastaava riski kohdistuu tilivuoden jälkeiseen aikaan. Se on yhtiön velkaa vakuutusottajille.

Vakuutusmaksuvastuun muutos esitetään tuloslaskelmassa. Se on vuoden alun vakuutusmaksuvastuun ja vuoden lopun vakuutusmaksuvastuun erotus. Ks. Korvausvastuu*.

Vakuutustekninen vastuovelka muodostuu vakuutusmaksuvastuusta* ja korvausvastuusta*.

Vakuutustoiminnan tulos on vahinkovakuutusyhtiöllä ennen tasoitusmäärän muutosta* laskettava vakuutustekninen kate: vakuutusmaksutuotot* – korvauskulut* ja liikekulut*.

$$\frac{\text{Vastuunkantokyky prosentteina,} \\ \text{vahinkovakuutus} \\ \text{vakavaraisuuspääoma}}{\text{vakuutusmaksutuotot 12 kuukaudelta}} \times 100$$

Vastuuvajaus aiheutuu TEL-vakuutusmaksutasoon määräytyistä poikkeuksellisista alennuksista.

Vastuuvajaus peritään takaisin vuosittain osana TEL-maksua.

Vastuuelan korkovaatimus on vakuutusmaksuvastuulle* ja korvausvastuulle* eli vakuutustekniselle vastuuelalle* asetettu ns. laskuperustekorona* mukainen vähimmäistuottovaatimus.

Vastuuelka

Ks. Vakuutustekninen vastuuelka

Vähimmäistoimintapääoma kuvaa lain määrittelemää yhtiön vastuuta ylittävää omaisuuden määrää, joka yhtiöllä on vähintään oltava, että se voi jatkaa toimintaansa ilman siihen kohdistettavia erityisiä valvontatoimia.

Zillmerointi on henkivakuutuksen liikekulujen jaksottamista useammalle vuodelle. Taseen liitetiedoissa zillmerointi näkyy vakuutusmaksuvastuusta* vähennettynä kuolettamattomina myyntikustannuksina.

Yhdistetty kulusuhde on vahinkosuhde* + liikekulusuhde*. Tunnusluku kuvaa vahinkovakuutusyhtiön varsinaisen vakuutustoiminnan tuloskehitystä.

Yhtiöveron hyvitys (Avoir fiscal) on osingonsaajan hyväksi tuleva vero siltä osin, kun osinkoa jakava yhtiö on jo osinkoa jakaessaan maksanut veroa. Osingonsaajan tulo muodostuu siten saadun osingon ja yhtiöverohyvityksen yhteismäärän suuruiseksi.